

EVROPSKA UNIJA

ERASMUS
CMEPIUS

Evalvacija programa Erasmus+ za obdobje 2014-2023

Področje terciarnega izobraževanja

Erasmus+

Bogati življenja, širi obzorja

www

EVALVACIJA PROGRAMA ERASMUS+ ZA OBDOBJE 2014–2023

**ZA TERCIARNO IZOBRAŽEVANJE
(VIŠJEŠOLSKO IN VISOKOŠOLSKO IZOBRAŽEVANJE)**

DR. ALENKA BRAČEK LALIĆ

april 2024

Kazalo

Povzetek	3
NAMEN EVALVACIJE PROGRAMA ERASMUS+ IN METODOLOGIJA	4
IMPLEMENTACIJA PROGRAMA ERASMUS+ V LETIH 2014–2023	6
Strateške usmeritve za internacionalizacijo slovenskega terciarnega izobraževanja	6
Odhodne in dohodne mobilnosti študentov	8
Programsko obdobje 2014–2020	8
Programsko obdobje 2021–2027	10
Odhodne in dohodne mobilnosti osebja	10
Programsko obdobje 2014–2020	10
Programsko obdobje 2021–2027	11
Sodelovanja in partnerstva med višješolskimi in visokošolskimi zavodi	11
Programsko obdobje 2014–2020	11
Programsko obdobje 2021–2027	13
ANALIZA UČINKOV PROGRAMA ERASMUS+ V LETIH 2014–2023	15
Analiza učinkov programa Erasmus+ na individualno raven	15
Študenti	15
Učinki programa Erasmus+ na ravni študentov	19
Priporočila za program Erasmus+ v programskem obdobju 2021–2027	22
Višješolski in visokošolski učitelji ter strokovni sodelavci	26
Učinki programa Erasmus+ na ravni osebja	32
Priporočila za program Erasmus+ v programskem obdobju 2021–2027	35
Analiza učinkov programa Erasmus+ na organizacijsko raven	38
Analiza učinkov programa Erasmus+ na organizacijsko raven v letih 2014–2023	38
Priporočila za program Erasmus+ v programskem obdobju 2021–2027	40
Analiza učinkov programa Erasmus+ na sistemsko raven	43
Analiza učinkov programa Erasmus+ na sistemsko raven v letih 2014–2023	43
Priporočila za program Erasmus+ v programskem obdobju 2021–2027	43
OCENA PROGRAMA ERASMUS+ V LETIH 2014–2023	45
Ocena naslavljanja horizontalnih prioritet v programu Erasmus+	45
Ocena uspešnosti programa Erasmus+	46
Ocena učinkovitosti programa Erasmus+	47
Ocena relevantnosti programa Erasmus+	48
Ocena koherentnosti programa Erasmus+	48
Ocena dodane vrednosti programa Erasmus+ na ravni EU	49
ZAKLJUČKI IN PRIPOROČILA	50
Glavni zaključki	50
Priporočila za izboljšanje programa Erasmus+ v obdobju 2021–2027	51
Priporočila za izboljšanje programa Erasmus+ za Evropsko komisijo	51
Priporočila za izboljšanje programa Erasmus+ za Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije	52
Priporočila za izboljšanje programa Erasmus+ za Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje	52
Priporočila za izboljšanje programa Erasmus+ za CMEPIUS	53
Priporočila za izboljšanje programa Erasmus+ za Evropsko komisijo, CMEPIUS in višješolske ter visokošolske zavode	53
Priporočila za izboljšanje programa Erasmus+ za višješolske in visokošolske zavode	54
Viri (po letu objave)	56
Priloge	58

Povzetek

Evalvacijsko poročilo, izdelano na podlagi analize poročil 19.666 udeležencev programa Erasmus+ ter izsledkov ciljnih skupin, sodelujočih med letoma 2014–2023, prinaša vpogled v učinke programa Erasmus+ na področju terciarnega izobraževanja v Republiki Sloveniji. Poleg tega razkriva priložnosti za izboljšave v trenutnem programskem obdobju, kar utira pot za nadaljnji razvoj programa Erasmus+ med letoma 2021–2027.

Prvi del poročila osvetli namen in metodologijo zbiranja ter obdelave podatkov, ki sta bila ključna pri evalvaciji programa Erasmus+ v terciarnem izobraževanju.

Drugo poglavje obravnava izvajanje programa Erasmus+ med letoma 2014–2023, s poudarkom na mobilnosti študentov, višješolskih in visokošolskih učiteljev ter strokovnega osebja, pa tudi na projektih strateških in sodelovalnih partnerstev. Prikazano je izvajanje programa v primerjavi s prejšnjim programskim obdobjem, pri čemer izstopa znaten porast mednarodne mobilnosti osebja. Poudarjeno je tudi, da so projekti strateških in sodelovalnih partnerstev učinkovito naslavljali horizontalne prioritete programa Erasmus+, kot so vključenost in raznolikost, digitalna transformacija, okoljska trajnost, državljanska participacija, skupne vrednote in demokracija.

Tretje poglavje se osredotoča na analizo učinkov programa Erasmus+ v obdobju 2014–2023 na različnih ravneh: individualni (študenti, osebje), organizacijski in sistemski ravni. Za vsako raven so predstavljena konkretna priporočila za različne deležnike. Poročilo razkriva pozitivne učinke programa na vseh treh ravneh, obenem pa poudarja priložnosti za izboljšave, ki bi povečale obiskanost, uspešnost in učinkovitost programa. Poseben poudarek je na nacionalni specifikah, ki se nanašajo na višješolsko strokovno izobraževanje v Republiki Sloveniji, in ponuja konkretna priporočila za različne deležnike tudi na tem področju.

Četrto poglavje ocenjuje program Erasmus+ glede naslavljanja horizontalnih prioritete, uspešnosti, učinkovitosti, relevantnosti, koherentnosti in dodane vrednosti za EU. Pri tem se opira na ugotovitve iz drugega in tretjega poglavja poročila.

Zaključno poglavje prinaša ključne ugotovitve in niza priporočila za izboljšave programa Erasmus+ v programskem obdobju 2021–2027, ki so prilagojena različnim deležnikom. Poročilo tako služi kot temelj za nadaljnji razvoj programa Erasmus+ ter izboljšanje izkušenj udeležencev mednarodne mobilnosti v prihodnjih letih.

NAMEN EVALVACIJE PROGRAMA ERASMUS+ IN METODOLOGIJA

Evalvacijsko poročilo programa Erasmus+ za obdobje 2014–2023 je ključni dokument, ki služi kot celovita analiza uspešnosti in učinkov programa na terciarno izobraževanje v Republiki Sloveniji. Namen poročila je ne samo oceniti uspešnost in učinkovitost programa, ampak tudi pridobiti in vključiti vpogleda ter priporočila različnih deležnikov – študentov, višješolskih in visokošolskih učiteljev ter strokovnih sodelavcev, vodstvenih krogov višjih in visokošolskih zavodov, predstavnikov ministrstev in Centra Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja (v nadaljevanju: CMEPIUS) – za nadaljnje izboljšave programa Erasmus+.

Poročilo se osredotoča na večplastno analizo, ki vključuje:

- preverjanje realizacije programa Erasmus+ in njegovih specifičnih ciljev;
- ocenjevanje učinkov programa na različne ravni – individualno, organizacijsko in sistemsko raven;
- ocenjevanje doseganja horizontalnih prioritet, kot so: vključenost, digitalizacija, okoljska ozaveščenost in aktivno državljanstvo;
- presojo uspešnosti programa v smislu njegove učinkovitosti, relevantnosti, koherentnosti in dodane vrednosti na ravni EU.

Evalvacija prinaša pomembne uvide v delovanje programa Erasmus+ na področju terciarnega izobraževanja v Republiki Sloveniji, identificira ključne prednosti in slabosti, dobre prakse in priložnosti za izboljšave. S tem prispeva k boljši pripravljenosti terciarnega izobraževalnega sistema na prihodnje izzive in potrebe družbe.

V tem kontekstu evalvacijsko poročilo ni le orodje za ocenjevanje preteklih dosežkov, temveč tudi platforma za strateško načrtovanje prihodnosti. S tem v mislih poročilo služi kot vir priporočil za izvajanje programa Erasmus+, ki bodo koristila tako političnim odločevalcem kot višjim in visokošolskim zavodom in drugim relevantnim deležnikom.

Za preverjanje osnovne hipoteze o učinkih programa Erasmus+ na različnih ravneh je bila uporabljena kombinacija kvantitativnih in kvalitativnih raziskovalnih metod.

Kvantitativni podatki so bili pridobljeni prek CMEPIUS-a in vprašalnikov, ki jih je izpolnilo 19.666 udeležencev mobilnosti, ki so se udeležili mednarodne mobilnosti v programskem obdobju 2014–2020. Vsak udeleženec mobilnosti mora namreč v skladu s pravili programa Erasmus+ po koncu mobilnosti izpolniti vprašalnik, skupen vsem državam, ki v programu sodelujejo. Podatki za analizo so bili posredovani s strani CMEPIUS-a v obliki Excelovih datotek. Skupno je bilo 23 datotek, katerih vsebina se je nanašala na posamezne vrste mobilnosti. Datoteke so bile posredovane po posameznih letih od 2015 do 2020 in oblikah mobilnosti. Za potrebe statistične obdelave podatkov smo vsebino datotek združili v en podatkovni repozitorij in jih razdelili v oblike in strukture, primerne za analizo podatkov. Poleg tega smo prejeli tudi 7 datotek, ki so se nanašale na

mobilnosti študentov in osebja v letih 2021, 2022 in 2023 ter strateška in sodelovalna partnerstva v obdobju 2014–2023.

Iz preteklih študij in evalvacij lahko sklepamo, da gre za najboljšežnejši vir podatkov doslej, ki omogoča poglobljeno analizo učinkov programa Erasmus+ na področju terciarnega izobraževanja v Republiki Sloveniji.

Kvalitativni podatki so bili pridobljeni skozi izvedbo več ciljnih skupin, ki so vključevale različne deležnike iz terciarnega izobraževalnega sektorja. Skupinski intervjuji so potekali intenzivno, celoten postopek pa je zajemal 4 dni s skupno 32 urami interakcij. V ciljnih skupinah je sodelovalo 118 udeležencev, med katerimi so bili predstavniki vodstva višjih in visokošolskih zavodov, koordinatorji Erasmus, višješolski in visokošolski učitelji, študenti in strokovno osebje.

Vprašanja so bila strukturirana glede na tri ključne sklope učinkov programa Erasmus+, ki so se nanašali na individualno, organizacijsko in sistemsko raven. Poleg tega so se vprašanja osredotočila na zbiranje primerov dobrih praks ter predlogov in priporočil za izboljšanje programa Erasmus+ v programskem obdobju 2021–2027.

Poleg ciljnih skupin je bil izveden tudi pregled sekundarnih virov, vključno z raziskavami in analizami, ki jih je pripravil CMEPIUS. Analiza zakonodajnih in strateških dokumentov za področje terciarnega izobraževanja, ki so jih sprejeli različni deležniki, je bila prav tako del evalvacije. Validacijska srečanja s predstavniki ministrstev in CMEPIUS-a so dodatno prispevala k preverjanju ugotovitev in priporočil.

Ta celovit pristop evalvacije zagotavlja zanesljive in relevantne rezultate, ki bodo služili kot temelj za nadaljnje ukrepanje in razvoj programa Erasmus+ na področju terciarnega izobraževanja v Republiki Sloveniji.

IMPLEMENTACIJA PROGRAMA ERASMUS+ V LETIH 2014–2023

Strateške usmeritve za internacionalizacijo slovenskega terciarnega izobraževanja

Internationalizacija terciarnega izobraževanja se je v zadnjem desetletju utrdila kot ena izmed ključnih strateških prioritet v višješolskih in visokošolskih zavodih v Republiki Sloveniji, kjer jo prepoznavajo kot bistveno za dvig kakovosti izobraževanja, raziskovanja in prispevka k družbenemu razvoju. Internationalizacijo terciarnega izobraževanja v tem evalvacijskem poročilu razumemo kot *»načrten proces integracije mednarodne, medkulturne ali globalne razsežnosti v namen, funkcije in izvajanje terciarnega izobraževanja z namenom krepitve kakovosti izobraževanja in raziskovanja za vse študente in osebe ter za zagotavljanje njenega pomembnega prispevka k družbi«* (De Wit in drugi, 2015, str. 283).

Razloge za vse večji pomen, ki ga ima internacionalizacija terciarnega izobraževanja v Republiki Sloveniji, lahko pripišemo Resoluciji o Nacionalnem programu visokega šolstva 2011–2020 (NPVŠ 2011–2020), ki je bolj kot vse nacionalne visokošolske politike poprej poudarila pomen internacionalizacije za razvoj in jo hkrati prepoznala tudi kot znak kakovosti terciarnega izobraževanja, ki ga poleg visokošolskih zavodov tvorijo tudi višje strokovne šole. Natančneje, v resoluciji je zastavljeno (28. ukrep), da bo do leta 2020 slovensko visokošolsko okolje integrirano v svetovni izobraževalni prostor, kjer bo skozi partnerstva z vodilnimi mednarodnimi institucijami kontinuirano dvigovalo svoje standarde kakovosti. Tako bi Republika Slovenija postala ugledno mednarodno središče znanja in privlačna lokacija za študij, pa tudi za pedagoško, znanstvenoraziskovalno in strokovno delovanje mednarodnih študentov in strokovnjakov.

Leta 2016 je bila prvič sprejeta tudi Strategija internacionalizacije slovenskega visokega šolstva 2016–2020, ki je bila usmerjena v spodbujanje naslednjih pet ključnih področij: 1) mobilnost kot ključni del slovenske visokošolske skupnosti, odprte v mednarodno okolje; 2) kakovostno mednarodno znanstvenoraziskovalno in razvojno sodelovanje; 3) spodbujanje razvoja medkulturnih kompetenc; 4) ciljna usmerjenost v prednostne regije in države; 5) promocija, podpora ter spremljanje Strategije internacionalizacije visokega šolstva. Ta dva strateška dokumenta sta predstavljala temeljno izhodišče in usmeritve za izvedbo aktivnosti internacionalizacije ter programa Erasmus+ v programskem obdobju 2014–2020, ki predstavlja predmet tega evalvacijskega poročila.

Leta 2022 sprejeta Resolucija o Nacionalnem programu visokega šolstva do 2030 (ReNPVŠ30) in leta 2023 sprejeta Strategija internacionalizacije visokega šolstva in znanosti do 2030 predstavljata temeljna strateška dokumenta v programskem obdobju 2021–2027. ReNPVŠ30 napoveduje, da bo internacionalizacija do leta 2030 dvignila slovenski visokošolski sistem na raven najboljših evropskih univerz, s privlačnim okoljem za mednarodne študente in raziskovalce. Strategija iz leta 2023 pa izpostavlja, da bo internacionalizacija spodbujala prožnost, vključevanje ter povezovanje s ključnimi evropskimi izobraževalnimi in raziskovalnimi prostori in se s svojimi aktivnostmi do leta 2030 osredotočala na tri prednostna področja: 1) aktivna vključenost slovenskega visokega šolstva

v EU in evropski prostor; 2) internacionalizacija doma; 3) mednarodna mobilnost študentk in študentov.

Program Erasmus+ predstavlja pomemben vzvod za doseganje strateških ciljev, ki si jih je Republika Slovenija zastavila v okviru poprej navedenih dokumentov. Kot je navedel eden izmed predstavnikov vodstva slovenske univerze, ki je sodeloval pri ciljnih skupinah za namen evalvacije programa Erasmus+: **»Univerze si ne znam predstavljati brez programa Erasmus+. Program Erasmus+ je rešilna bilka za internacionalizacijo visokega šolstva v Republiki Sloveniji.«**

Program Erasmus+ je, kot v prejšnjih programskih obdobjih, tudi v letih 2014–2023 imel pomembno vlogo pri spodbujanju internacionalizacije in realizacije strateških usmeritev s širjenjem obzorij in krepitvijo mednarodne dimenzije terciarnega izobraževanja v Republiki Sloveniji. Prav tako je predstavljal enega izmed pomembnih finančnih vzvodov za realizacijo večine strateških ciljev, navedenih v Strategiji internacionalizacije visokega šolstva 2016–2020¹, brez katerega bi jih višješolski in visokošolski zavodi težko uresničili. Po poročanju CMEPIUS-a (Grigić v CMEPIUS 2020, str. 51) lahko ugotovimo, da so od začetka programa Erasmus+ v letu 2014 do leta 2020 sredstva, namenjena terciarnemu izobraževanju, postopoma naraščala. V letu 2014 so bila odobrena sredstva v višini več kot 5 milijonov evrov, do leta 2020 pa se je ta znesek zvišal na skoraj 11 milijonov evrov, kar zajema tako individualne mobilnosti kot tudi projekte strateških partnerstev.

Okrepljene strateške usmeritve prek nacionalnih politik za področje terciarnega izobraževanja in povečane finančne spodbude v programskem obdobju 2014–2020 so posledično vplivale na povečano vključenost višješolskih in visokošolskih zavodov v program Erasmus+. V programskem obdobju 2014–2020 je tako v programu Erasmus+ sodelovalo 87 % višješolskih in visokošolskih zavodov (Grigić v CMEPIUS 2020, str. 54), kar je za 8 % več v primerjavi s prejšnjim programskim obdobjem (CMEPIUS 2020, str. 7). To nakazuje rastoče vključevanje višješolskih in visokošolskih zavodov v projekte programa Erasmus+.

¹ Cilj 1: povečanje števila slovenskih študentov na študijskih izmenjavah in praksi v tujini. Cilj 3: krepitev podpornih okolij za večjo kakovost mednarodne mobilnosti. Cilj 5: povečanje števila tujih študentov na študijskih izmenjavah, praksi ali rednem študiju v Sloveniji. Cilj 7: seznanjanje tujih študentov s slovensko kulturo, družbo in jezikom. Cilj 8: povečanje mednarodne mobilnosti slovenskih visokošolskih učiteljev in strokovnega osebja. Cilj 11: povečanje števila gostujočih tujih strokovnjakov in visokošolskih učiteljev na slovenskih visokošolskih zavodih. Cilj 12: seznanjanje tujih visokošolskih učiteljev s slovenskim jezikom in kulturo. Cilj 18: umestitev medkulturnih kompetenc in internacionaliziranih učnih izidov v študijske programe. Cilj 20: promocija Slovenije kot študijske destinacije na Zahodnem Balkanu. Cilj 21: spodbujanje razvoja strateških partnerstev v regiji Zahodnega Balkana. Cilj 22: spodbujanje mobilnosti med Slovenijo in prednostnimi regijami in državami. Cilj 23: promocija Slovenije kot študijske destinacije v državah prednostnih regij (Strategija internacionalizacije slovenskega visokega šolstva 2016–2020, 2016).

Odhodne in dohodne mobilnosti študentov

Programsko obdobje 2014–2020

Glede na to, da je povečanje števila slovenskih študentov na študijskih izmenjavah in praksi v tujini eno izmed prednostnih področij, in sicer tako trenutne Strategije internacionalizacije visokega šolstva in znanosti do 2030 kakor tudi Strategije internacionalizacije visokega šolstva, ki je veljala v programskem obdobju 2014–2020, lahko na podlagi podatkov (preglednica 1) ugotovimo, da se je za mednarodno mobilnost v programskem obdobju 2014–2020 odločilo 16.346 slovenskih študentov, vpisanih v višješolske in visokošolske zavode. Če ta podatek primerjamo s številom odhodnih mobilnosti v prejšnjem programskem obdobju, lahko ugotovimo, da je v programskem obdobju 2014–2020 odšlo na mobilnost 2.746 več slovenskih študentov kakor pa v prejšnjem programskem obdobju, ko je na mobilnost odšlo 13.600 študentov, vpisanih na višješolske in visokošolske zavode v Republiki Sloveniji (CMEPIUS 2020, str. 7).

Preglednica 1: Število odhodnih in dohodnih mobilnosti študentov v programskem obdobju 2014–2020

Odhodne mobilnosti študentov	16.346
Dohodne mobilnosti študentov	20.667

Vir: CMEPIUS 2020, str. 54

Na prejšnjih straneh smo ugotavljali, da se je povečal odstotek vključenosti višješolskih in visokošolskih zavodov v program Erasmus+ v primerjavi s prejšnjim programskim obdobjem, kar lahko na tem mestu enako ugotovimo za študente. Tudi študenti so v programski obdobju 2014–2020 izkazali povečano zanimanje, kar je posledično vodilo do večjega števila mobilnosti kot v prejšnjem programskem obdobju. **»Erasmus mi je spremenil življenje!«** je le ena izmed izjav, ki smo jih prejeli s strani slovenskih študentov, ki so sodelovali pri ciljnih skupinah v namen evalvacije programa Erasmus+. Prav vsi študenti, ki so se udeležili ciljnih skupin, so poročali o pozitivnih učinkih, ki jih je imel program Erasmus+ na njihov osebni in profesionalni razvoj, kar potrjuje tudi naslednja izjava: **»S pomočjo programa Erasmus+ zrasteš kot človek.«** Več o tem bomo pisali v tretjem poglavju, ki se ukvarja z ugotavljanjem učinkov programa Erasmus+ na individualno, organizacijsko in sistemsko raven.

Z vidika dohodnih mobilnosti lahko na podlagi podatkov zaključimo, da se je za študij na slovenskih višješolskih in visokošolskih zavodih v programskem obdobju 2014–2020 odločilo 20.667 mednarodnih študentov, kar je 4.321 študentov več, kot se je slovenskih študentov odločilo za študijsko izmenjavo in prakso v tujini. Ob upoštevanju težnje programa Erasmus+ k vzpostavitvi recipročnosti med dohodnimi in odhodnimi mobilnostmi lahko zaključimo, da je bilo v Sloveniji evidentiranih 21 % več dohodnih mobilnosti študentov iz tujine kot odhodnih mobilnosti slovenskih študentov v tujino. To razmerje odpira potencial za izboljšave. Priporoča se intenzivnejša promocija programa Erasmus+ med slovenskimi študenti in podrobnejša analiza ovir, ki slovenske študente odvrtaajo od udeležbe v programu. Za učinkovito naslavljanje teh omejitev je ključno sistematično prepoznavanje in odpravljanje specifičnih preprek, ki preprečujejo študentom odhod v tujino. To bo pripomoglo k bolj uravnoteženemu razmerju mobilnosti in izpolnitvi ciljev recipročnosti, ki jih zastavlja Evropska komisija.

Če število odhodnih mobilnosti (16.346) porazdelimo po sedmih razpisnih letih, lahko ugotovimo, da je bilo na letni ravni približno 2.335 mobilnosti slovenskih študentov. Če ta podatek vzamemo kot podlago za izračun odstotka mednarodne mobilnosti slovenskih študentov glede na celotno študentsko populacijo za posamezno študijsko leto v programskem obdobju 2014–2020, lahko ugotovimo, da se je odstotek mednarodne mobilnosti slovenskih študentov v tem obdobju gibal med 2,5 do 3,1.

Preglednica 2: Število vpisanih študentov v terciarno izobraževanje v programskem obdobju 2014–2020

	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Višje strokovno	13.251	11.485	11.162	11.001	10.353	10.566	10.662	10.564
Visokošolsko strokovno (prejšnje)	45	1	1	-	-	-	-	-
Visokošolsko strokovno (1. bolonjska stopnja)	23.914	21.748	20.378	19.962	19.331	19.077	19.696	21.833
Visokošolsko univerzitetno (1. bolonjska stopnja)	29.060	27.144	24.913	24.162	22.509	22.271	22.237	24.035
Visokošolsko univerzitetno (prejšnje)	2.686	498	38	-	-	-	-	-
Magistrsko (2. bolonjska stopnja) – enovito magistrsko	4.399	4.704	4.794	4.770	4.687	4.515	4.368	4.626
Magistrsko (2. bolonjska stopnja)	16.398	17.392	17.181	17.094	16.830	16.473	16.459	18.127
Specialistično	-	-	-	-	-	-	-	-
Magistrsko (prejšnje)	1	-	-	-	-	-	-	-
Doktorsko (prejšnje)	7	-	-	-	-	-	-	-
Doktorsko (3. bolonjska stopnja)	3.008	2.644	2.331	2.558	2.824	3.089	3.306	3.509
Skupaj	92.769	85.616	80.798	79.547	76.534	75.991	76.728	82.694
Vir: SURS								
Odstotek mednarodne mobilnosti slovenskih študentov	2,5	2,7	2,9	2,9	3,1	3,1	3,0	2,8

Vir: Lastni izračun

Programsko obdobje 2021–2027

Programsko obdobje 2021–2027 je trenutno še v teku, zato so podatki v evalvacijskem poročilu iz leta 2023 omejeni. Podatki, ki smo jih uspeli pridobiti za namen tega poročila, se nanašajo izključno na odhodno mobilnost študentov v letih 2021–2022.

Preglednica 3: Odhodne mobilnosti študentov v letih 2021–2022

	2021	2022
KA131 – mobilnosti v programske države	1.250	2.130
KA171 – mobilnosti v partnerske države	.	280
Skupaj	1.250	2.410

Vir: CMEPIUS

V letu 2021 je na mednarodno mobilnost odšlo 1.250 slovenskih študentov, v letu 2022 pa 2.410. Po podatkih SURS-a je bilo v študijskem letu 2021/22 v terciarno izobraževanje vpisanih 81.715 študentov, leto kasneje (2022/23) pa nekaj manj, tj. 79.987 študentov (SURS 2024). Mednarodna mobilnost slovenskih študentov je tako v letu 2022 glede na celotno študentsko populacijo znašala 3 %. Odstotek je podoben, kot smo ga ugotavljali za programsko obdobje 2014–2020.

Odhodne in dohodne mobilnosti osebja

Programsko obdobje 2014–2020

V kontekstu strateških usmeritev internacionalizacije terciarnega izobraževanja je posebna pozornost namenjena krepitvi mednarodne mobilnosti slovenskih višješolskih in visokošolskih učiteljev ter strokovnih sodelavcev. Analiza podatkov za programsko obdobje 2014–2020 razkriva, da je mednarodno mobilnost izkoristilo 8.234 slovenskih višješolskih in visokošolskih učiteljev ter strokovnih sodelavcev. Ta številka predstavlja občutno povečanje v primerjavi s predhodnim programskim obdobjem, kjer je bilo zabeleženih 4.100 mobilnosti (CMEPIUS 2020, str. 7), kar je 4.134 več mobilnosti osebja v programskem obdobju 2014–2020 in nakazuje na več kot 100-odstotno rast.

Preglednica 4: Število odhodnih in dohodnih mobilnosti osebja v programskem obdobju 2014–2020

Odhodne mobilnosti osebja	8.234
Dohodne mobilnosti osebja	8.240

Vir: CMEPIUS 2020, str. 54

Ta trend povečanja mobilnosti je mogoče pripisati Minimalnim standardom za izvolitev v nazive visokošolskih učiteljev, znanstvenih delavcev in visokošolskih sodelavcev na visokošolskih zavodih, ki so bili s strani Sveta Nacionalne agencije Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu sprejeti 18. novembra 2010. Minimalni standardi za izvolitev v naziv rednega in izrednega profesorja v 25. in 28. členu namreč določajo, da je za izvolitev v naziv po opravljenem doktoratu potrebnih najmanj 3 mesece neprekinjenega raziskovalnega ali pedagoškega udejstvovanja na kakovostni tuji univerzi ali raziskovalni ustanovi. Ta pogoj je lahko vplival na povečano zanimanje in število mobilnosti osebja v programskem obdobju 2014–2020.

Dodatno bi porast lahko pripisali tudi temu, da so se možnosti za mednarodno mobilnost v programskem obdobju 2014–2020 razširile tudi na strokovno osebje, s čimer se je okrepila integracija mednarodnih razsežnosti v vse vidike delovanja terciarnega izobraževanja. Rezultat vseh naštetih prizadevanj je občuten dvig odhodnih mobilnosti slovenskih višješolskih in visokošolskih učiteljev ter strokovnih sodelavcev v tem programskem obdobju, kar odraža uspešno implementacijo mednarodnih strategij v slovenskem terciarnem izobraževanju.

Prav tako lahko na podlagi preglednice 4 ugotovimo, da je bilo v programskem obdobju 2014–2020 zabeleženo skoraj enako število odhodnih in dohodnih mobilnosti osebja, s 8.234 slovenskimi višješolskimi in visokošolskimi učitelji ter strokovnimi sodelavci, ki so se odpravili na izmenjavo v tujino, in 8.240 tujimi višješolskimi in visokošolskimi učitelji ter strokovnimi sodelavci, ki so prišli v Slovenijo, kar kaže na uspešno vzpostavitev recipročnosti pri mednarodni mobilnosti osebja. Po podatkih CMEPIUS-a je največ osebja v tem programskem obdobju prišlo s Poljske, Hrvaške in Češke. Največ slovenskega akademskega in strokovnega osebja pa je odšlo na mobilnost na Hrvaško, v Španijo in Italijo (Grigić v CMEPIUS 2020, str. 54).

Programsko obdobje 2021–2027

Ker je programsko obdobje 2021–2027 še vedno v teku, so tudi podatki o odhodni in dohodni mobilnosti osebja, zbrani v evalvacijskem poročilu iz leta 2023, omejeni. Razpolagamo le s podatki o odhodni mobilnosti osebja v letih 2021–2022, kar omogoča le delni vpogled v celoten obseg in učinke te mobilnosti za to vmesno obdobje. Vseeno lahko ugotovimo, da je v letu 2021 na mednarodno mobilnost odšlo 754 predstavnikov osebja, v letu 2022 pa 1.032.

Preglednica 5: Odhodne mobilnosti osebja v letih 2021–2022

	2021	2022
KA131 – mobilnosti v programske države	754	769
KA171 – mobilnosti v partnerske države		263
Skupaj	754	1.032

Vir: CMEPIUS

Sodelovanja in partnerstva med višješolskimi in visokošolskimi zavodi

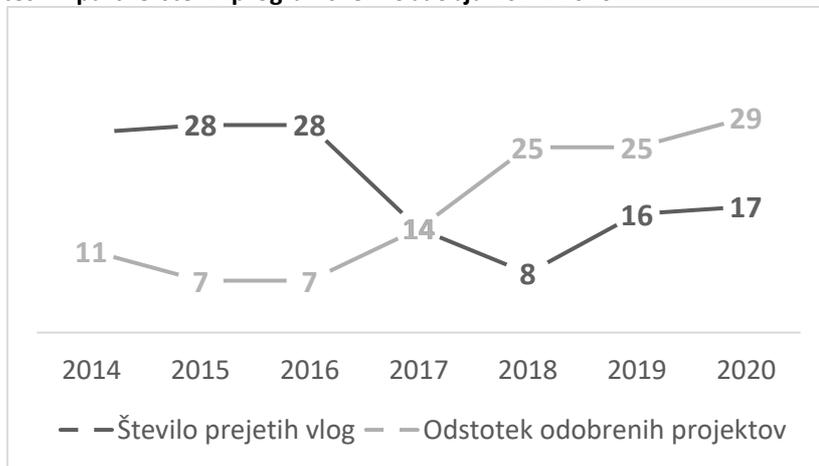
Programsko obdobje 2014–2020

V okviru terciarnega izobraževanja so poleg mobilnosti študentov in osebja široko priljubljeni tudi projekti v okviru akcije 'Sodelovanje in partnerstva med organizacijami'. Ta partnerstva so bila v programskem obdobju 2014–2020 usmerjena v vzpostavljanje in krepitev čezmejnega sodelovanja, ki je namenjeno ne le razvoju in razširjanju inovativnih pristopov, ampak tudi spodbujanju medinstitucionalnega sodelovanja, vzajemnemu učenju in izmenjavi izkušenj v terciarnem izobraževanju.

V programskem obdobju 2014–2020 je bilo prijavljenih 124 projektov strateških partnerstev (KA203), odobrenih pa le 17 projektov, kar je zgolj 14 % vseh prijavljenih projektov. Graf 1 kaže na število prejetih vlog za projekte strateških partnerstev v obdobju 2014–2020. Kot je razvidno iz

grafa, je bilo v prvih treh letih (2014, 2015, 2016) prejetih 83 vlog, medtem ko se je število prijav v drugi polovici programskega obdobja zmanjšalo na skupno 55. Visok odstotek neodobrenih projektov CMEPIUS (Grigić v CMEPIUS 2020, str. 53) pripisuje višini razpoložljivih sredstev, kar je vplivalo tudi na upad motivacije pri prijavih tovrstnih projektov, predvsem v letih 2017 in 2018.

Graf 1: Projekti strateških partnerstev v programskem obdobju 2014–2020

Vir: CMEPIUS 2020, str. 53

Po analizi odobrenih projektov strateških partnerstev v programskem obdobju 2014–2020, lahko zaključimo, da so se projekti osredotočali predvsem na šest ključnih izobraževalnih in raziskovalnih tem. To so:

- 1. Poklicno izobraževanje in pedagoška usposobljenost:** Projekti, kot so 'Reformation of education on wood preservation', 'Teaching Practice Partnership Model in Pre-Service Teacher Education' in 'Quality mentorship for developing competent nursing students', kažejo na poudarek na reformi izobraževanja, pedagoških modelih in mentorstvu v poklicnem izobraževanju. Projekt 'Empowering teachers for student-centred approach' pa se osredotoča na opolnomočenje učiteljev za uporabo študentom usmerjenih pristopov.
- 2. Razvoj digitalnih kompetenc:** Projekti, kot so 'Interactive course for Control Theory', 'E-RESPLAN – Innovative Educational Tools for Energy Planning', 'DigiLing: Trans-European e-Learning Hub for Digital Linguistics' in 'Capitals of Smart Product Development', odražajo osredotočenost na digitalizacijo in razvoj e-učnih orodij za različna področja.
- 3. Podjetništvo, inovativnost in kreativnost:** Projekti, kot je 'Skilled Business Leaders for Skilled Europe', naslavljajo razvoj podjetniških in vodstvenih veščin za krepitev evropskega gospodarstva, medtem ko projekti, kot sta 'Networked Activities for Realization of Innovative Products' in 'Collective Evaluation of Design Driven Doctoral Training', poudarjajo inovacije, oblikovanje in ustvarjalnost v izobraževanju.
- 4. Okolijska vzgoja in trajnost:** Projekti, kot sta 'Environmental Protection and Natural Disasters' in 'Creative Repurposing of Educational Spaces for Innovative Student-centred Environments', se osredotočajo na okolijsko vzgojo in oblikovanje trajnostnih izobraževalnih okolij.

5. Zdravje in dobro počutje: Projekt 'Healthy lifestyle for aging well' je usmerjen v spodbujanje zdravega življenjskega sloga s posebnim poudarkom na staranju.

6. Jezikovno izobraževanje: Projekt 'Language guidance tool for improving language knowledge' se nanaša na razvoj jezikovnih orodij za izboljšanje jezikovnih znanj.

Ti projekti skupaj predstavljajo celovit pristop k izboljšanju terciarnega izobraževalnega sistema v Republiki Sloveniji. Osredotočajo se na pedagoške inovacije in razvoj veščin ter kompetenc, ki so ključne za soočanje s trenutnimi in bodočimi družbenimi ter gospodarskimi izzivi. Hkrati so ti projekti usklajeni s strateškimi usmeritvami Evropske komisije ter njenimi horizontalnimi prioritetami (vključenost, digitalizacija, okoljska ozaveščenost in aktivno državljanstvo), kar zagotavlja njihovo relevantnost in usmerjenost k prihodnjim izobraževalnim in družbenim potrebam. Če pogledamo projekte strateških partnerstev še z vidika sodelujočih držav, o katerih govori CMEPIUS, lahko ugotovimo, da so višješolski in visokošolski zavodi v projektih strateških partnerstev sodelovali s partnerji s Hrvaške, iz Belgije, Italije, Litve, Avstrije, Nemčije, s Češke in Poljske, kar je v večji meri primerljivo s projekti mobilnosti študentov in osebja (Grigić v CMEPIUS 2020, str. 55).

Programsko obdobje 2021–2027

V tekočem programskem obdobju je mogoče opaziti, da je bilo v letu 2021 prijavljenih 22 projektov sodelovalnih partnerstev (KA220), vendar pa je bilo odobrenih le 9 projektov. V letu 2022 je bilo prijavljenih 16 projektov, odobrenih pa 8. Za leto 2023 je bilo prijavljenih 18 projektov, vendar projekti v času analize še niso prejeli odobritve, zato niso zajeti v spodnji analizi vsebinskih področij projektov.

Preglednica 6: Število prijavljenih in odobrenih projektov sodelovalnih partnerstev v letih 2021, 2022, 2023

	2021	2022	2023
Število prijavljenih projektov KA220	22	16	18
Število odobrenih projektov KA220	9	8	.

Vir: CMEPIUS

Na podlagi opisov odobrenih projektov iz let 2021 in 2022 lahko identificiramo sedem glavnih tematskih področij projektov sodelovalnih partnerstev, ki so bili odobreni v letih 2021 in 2022. To so:

- 1. Inkluzivno izobraževanje in zaposljivost:** Projekti se osredotočajo na razvoj veščin, ki z vključevanjem strategij za izboljšanje dostopnosti in enakosti v izobraževalnem prostoru povečujejo možnosti zaposlitve in prispevajo k ekonomski rasti.
- 2. Digitalizacija in e-učenje:** V tej kategoriji se projekti osredotočajo na digitalne veščine in e-učenje, s poudarkom na prilagajanju izobraževalnega gradiva za digitalno dobo in izboljšanju digitalne pismenosti med študenti.

- 3. Tehnološki razvoj in digitalne kompetence:** Projekti podpirajo razvoj digitalnih učnih virov in inovativnih izobraževalnih pristopov, ki vključujejo uporabo umetne inteligence in drugih tehnoloških inovacij.
- 4. Trajnost, okolje in mednarodno poslovanje:** Poudarek na trajnostnih praksah in mednarodnem poslovanju odraža prizadevanja za vzpostavitev okoljske odgovornosti in razumevanje globalnih gospodarskih trendov.
- 5. Povezovanje izobraževanja z gospodarstvom:** Projekti spodbujajo tesno sodelovanje med visokoškolskimi institucijami in gospodarstvom, z namenom zagotavljanja praktičnih izkušenj in spodbujanja podjetniške miselnosti.
- 6. Inovacije, kakovost in akreditacija:** Iniciative vključujejo inovacije v izobraževanju, kot so hekatoni, in prizadevanja za izboljšanje kakovosti izobraževanja skozi procese akreditacij ter razvoj orodij za samoocenjevanje, ki podpirajo vključevanje v izobraževalne procese.
- 7. Vseživljenjsko učenje in dostopnost:** Projekti izpostavljajo pomen učnih skupnosti, ki podpirajo vseživljenjsko učenje in dostopnost izobraževanja, s ciljem oblikovanja prožnih in dostopnih izobraževalnih okolij za prihodnje izzive.

Odobreni projekti v slovenskem terciarnem izobraževanju predstavljajo širok nabor iniciativ, ki so namenjene izboljšanju in razvoju izobraževalnega sistema. Združujejo prizadevanja za večjo inkluzivnost in socialno pravičnost, s ciljem ustvarjanja enakih izobraževalnih priložnosti za vse. V ospredju je tudi digitalna preobrazba, ki prinaša sodobne tehnološke kompetence v izobraževalni prostor, poudarja pomen trajnostnega razvoja in okoljske odgovornosti ter spodbuja podjetniško miselnost in inovativnost. Projekti krepijo povezave med akademskim svetom in industrijo, podpirajo mednarodno in čezmejno sodelovanje ter zagotavljajo visokokakovostno mentorstvo in odpravljanje ovir za kakovostno izobraževanje. Vsi projekti naslavljajo horizontalne prioritete, kot so vključenost, digitalizacija, okoljska ozaveščenost in aktivno državljanstvo, ki jih poudarja Evropska komisija.

Celovit pristop, ki se kaže v teh projektih, odraža prizadevanje Slovenije za izobraževanje, ki je usmerjeno v prihodnost in pripravljeno na izzive globalnega sveta.

ANALIZA UČINKOV PROGRAMA ERASMUS+ V LETIH 2014–2023

Analiza učinkov programa Erasmus+ na individualno raven

Študenti

Za analizo učinkov programa Erasmus+ na individualno raven študentov smo uporabili tri vire podatkov ter sledili načelom triangulacije. Prvi vir predstavljajo poročila študentov, ki so se udeležili mednarodne mobilnosti v razpisnih letih 2014–2020. Vsak študent mora v skladu s pravili programa Erasmus+ po koncu mobilnosti izpolniti vprašalnik, ki je skupen vsem državam, ki v programu sodelujejo. Analiza zajema podatke vprašalnikov 13.502 študentov, ki so se udeležili mobilnosti v različnih razpisnih letih, od tega 9.244 študentov, ki so se udeležili mobilnosti za namen študija, in 4.258 študentov, ki so se udeležili mobilnosti za namen praktičnega usposabljanja (v nadaljevanju: praksa). To predstavlja najboljšejši vir podatkov za analizo učinkov programa Erasmus+ doslej.

Preglednica 7: Poročila študentov, ki so se udeležili mednarodne mobilnosti v letih 2014–2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Skupaj
Študentska mobilnost za namen študija – programske države	1.410	1.285	1.410	1.404	1.716	1.195	8.420
Študentska mobilnost za namen študija – partnerske države	141	121	143	114	172	133	824
Študentska mobilnost za namen prakse – programske države	675	660	764	711	672	724	4.206
Študentska mobilnost za namen prakse – partnerske države	.	.	.	17	21	14	52
Skupaj	2.226	2.066	2.317	2.246	2.581	2.066	13.502

Vir: CMEPIUS

Drugi vir podatkov predstavljajo ciljne skupine, ki smo jih izvedli v novembru in decembru 2023 na višješolskih in visokošolskih zavodih. Srečanj se je udeležilo 38 predstavnikov študentov višješolskih in visokošolskih zavodov. Tretji vir informacij predstavljajo številne študije in analize učinkov programa Erasmus+, ki so bile v preteklih letih izvedene s strani CMEPIUS-a in Evropske komisije.

Motivacijski dejavniki za mednarodno mobilnost študentov

Pri analizi učinkov programa Erasmus+ na individualno raven študentov smo se v začetku osredotočili na ugotavljanje glavnih motivacijskih dejavnikov, ki so vplivali na odločitve študentov za mednarodno mobilnost v obdobju 2014–2020. Iz poročil študentov smo razbrali, da so v navedenem obdobju izstopali trije osrednji motivacijski dejavniki, ki so vplivali na odločitve slovenskih študentov za mobilnost v programske države, in sicer:

1) da živim v tujini in spoznam nove ljudi: 83–85,8 %;

- 2) da bi izkusil različne učne vsebine/učne načrte: 69–77,2 %;
 3) da se naučim/izboljšam tuji jezik: 64,3–77,4 %.

Po primerjavi motivacijskih dejavnikov za mednarodno mobilnost v partnerskih državah ugotavljamo, da so v programskem obdobju 2014–2020 obstajali enaki dejavniki za mednarodno mobilnost študentov, tako v programskih državah kakor tudi v partnerskih državah, in da tukaj ni večjih razlik. Manjša razlika se kaže le pri vprašanju, kakšni so bili dodatni motivacijski dejavniki za študij v programskih in partnerskih državah. Pri tem ugotavljamo, da kar 62,9–68,8 % študentov kot dodatni motivacijski dejavnik za mednarodno mobilnost v programskih državah navaja »možnosti pridobitve sredstev Erasmus+«, medtem ko je bil za 61,7–72,7 % študentov dodatni motivacijski dejavnik za študij v partnerskih državah »kakovost izobraževalne institucije«, kamor so študenti odhajali na študij.

Preglednica 8: Motivacijski dejavniki za mednarodno mobilnost študentov v programskih državah v letih 2014–2020

Motivacijski dejavniki za mednarodno mobilnost za namen študija	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Da vzpostavim osebno in strokovno mrežo	54,5 %	57,1 %	58,3 %	56,8 %	57,2 %	57,5 %
Da razvijem mehke veščine, kot je prilagodljivost	48,3 %	60,8 %	59,7 %	62,3 %	64,7 %	67,9 %
Da izboljšam svoje bodoče zaposlitvene možnosti v tujini	58,9 %	62,0 %	57,7 %	58,5 %	57,8 %	59,0 %
Da izboljšam svoje bodoče zaposlitvene možnosti doma	50,3 %	53,9 %	52,0 %	53,8 %	51,4 %	48,0 %
Da izkusim različne učne in poučevalne prakse	53,3 %	56,0 %	59,4 %	58,8 %	61,1 %	58,3 %
Da izkusim različne učne vsebine/učne načrte	69,0 %	73,5 %	74,3 %	75,9 %	77,2 %	72,1 %
Da sledim študijskemu programu v tujem jeziku	39,6 %	45,1 %	45,1 %	44,4 %	44,1 %	46,5 %
Da pridobim znanje o drugi državi	54,7 %	58,0 %	56,7 %	59,5 %	60,7 %	59,2 %
Da se naučim/izboljšam tuji jezik	74,6 %	77,4 %	74,0 %	75,0 %	71,4 %	64,3 %
Da živim v tujini in spoznam nove ljudi	83,0 %	85,8 %	83,0 %	84,5 %	85,1 %	84,5 %

Vir: CMEPIUS* (udeleženci so lahko izbirali med več odgovori)

Študenti, vključeni v ciljne skupine za potrebe te evalvacije, so skozi skupinske intervjuje potrdili motivacijske dejavnike, navedene v preglednici 8. »Čas je, da se osamosvojim« in »Želim stopiti iz cone udobja« so bili le nekateri izmed odgovorov, ki so jih študenti podali na vprašanje, zakaj so se odločili za mednarodno mobilnost. Iz teh odgovorov je razvidno, da so želja po osamosvojitvi, spoznavanju novih ljudi in kultur, pridobivanje novih učnih izkušenj ter nadgradnja jezikovnih kompetenc predstavljali ključne notranje motivacijske dejavnike za študente, ki so se med letoma 2014–2020 udeležili mednarodne mobilnosti za namen študija. Analiza motivacijskih dejavnikov mednarodne mobilnosti študentov za prakso v programskem obdobju 2014–2020 razkriva prevladujoče razloge za tovrstno mobilnost. Najbolj izraziti so bili:

- 1) da živim v tujini in spoznam nove ljudi: 61,6–70,7 %;
 2) da vzpostavim osebno in strokovno mrežo: 65,8–70,5 %;
 3) d izboljšam svoje bodoče zaposlitvene možnosti v tujini: 67,1–68,9 %.

Posebej je zanimivo, da je izboljšanje zaposlitvenih možnosti v tujini kot motivacija za odhod na prakso prevladalo nad izboljšanjem zaposlitvenih možnosti po vrnitvi v domačo državo. Kot dodaten motivacijski dejavnik za prakso v programskih državah je bila možnost pridobitve sredstev Erasmus+ izpostavljena pri 63–72,4 % študentov, medtem ko je bila kakovost sprejemajoče organizacije glavni razlog za 64,3–76,2 % študentov, ki so prakso opravljali v partnerskih državah. Glavno dognanje analize motivacijskih dejavnikov je, da študenti mednarodno mobilnost za prakso obravnavajo kot ključno priložnost za globalno povezovanje in izboljšanje karijerne perspektive, pri čemer sta imeli finančna podpora programa Erasmus+ in kakovost sprejemajoče organizacije pomembno vlogo pri njihovi odločitvi.

Preglednica 9: Motivacijski dejavniki za mednarodno mobilnosti študentov v programskih državah v letih 2014–2020

Motivacijski dejavniki za mednarodno mobilnost za namen prakse	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Da vzpostavim osebno in strokovno mrežo	65,9 %	65,8 %	69,6 %	70,5 %	67,7 %	68,6 %
Da razvijem mehke veščine, kot so prilagodljivost, reševanje problemov, radovednost itd.	40,4 %	59,5 %	62,8 %	67,7 %	69,8 %	68,1 %
Da opravljam prakso v tujem jeziku	53,0 %	55,6 %	59,0 %	55,4 %	57,3 %	55,7 %
Da izboljšam svoje bodoče zaposlitvene možnosti v tujini	68,1 %	68,9 %	68,2 %	67,1 %	67,9 %	68,5 %
Da izboljšam svoje bodoče zaposlitvene možnosti doma	59,1 %	64,5 %	62,3 %	63,4 %	62,8 %	60,2 %
Da izkusim različne učne vsebine	44,7 %	49,4 %	51,0 %	56,0 %	55,5 %	51,1 %
Da izkusim različne učne prakse	51,0 %	51,8 %	54,8 %	54,9 %	56,5 %	48,1 %
Da pridobim znanje o drugi državi	49,2 %	51,8 %	54,2 %	55,4 %	54,3 %	54,4 %
Da se naučim/izboljšam tuji jezik	57,0 %	61,7 %	57,9 %	56,5 %	56,3 %	50,8 %
Da živim v tujini in spoznam nove ljudi	61,6 %	66,7 %	66,6 %	68,1 %	68,0 %	70,7 %

Vir: CMEPIUS* (udeleženci so lahko izbirali med več odgovori)

Informiranost študentov o priložnostih programa Erasmus+

V okviru te evalvacije smo raziskali, prek katerih virov so študenti pridobili informacije o priložnostih, ki jih nudi program Erasmus+. Iz analize podatkov, zbranih v preglednici 10, izhaja, da so za študente, udeležene v mednarodni mobilnosti za namen študija v programskih državah, ključni vir informacij predstavljali drugi študenti in prijatelji. Študenti v ciljnih skupinah so sicer priznali pomemben prispevek koordinatorjev Erasmus in višješolskih ter visokošolskih učiteljev pri osveščanju o možnostih, ki jih nudi Erasmus+, vendar poročilo 9.244 študentov kaže, da so najboljše in najkoristnejše informacije pridobili prav prek svojih vrstnikov, ki so že imeli izkušnje z mednarodno mobilnostjo.

Preglednica 10: Informiranost študentov o programu Erasmus+ v programskih državah v letih 2014–2020

Informiranost študentov o programu Erasmus+	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Akademsko osebje na matični instituciji	15,7 %	40,2 %	38,8 %	43,4 %	41,2 %	38,9 %
Administrativno osebje na matični instituciji	10,2 %	28,7 %	31,6 %	32,6 %	30,3 %	28,5 %
Združenje študentov in alumnov Erasmus+	3,1 %	9,8 %	10,2 %	9,6 %	11,2 %	6,5 %
Sošolci	23,8 %	59,2 %	59,4 %	60,7 %	59,1 %	59,6 %
Prijatelji	24,3 %	55,2 %	53,5 %	55,2 %	54,1 %	45,0 %
Informativni dogodek	5,9 %	20,2 %	22,3 %	21,1 %	19,5 %	23,7 %
Spletno iskanje	7,2 %	27,9 %	27,7 %	25,6 %	25,8 %	25,4 %
Spletna stran matične institucije	9,9 %	31,5 %	31,9 %	32,9 %	30,6 %	35,0 %

Vir: CMEPIUS* (udeleženci so lahko izbirali med več odgovori)

Za mednarodno mobilnost za namen študija v partnerskih državah pa so študenti kot glavni vir informacij izpostavili višješolske in visokošolske učitelje, s katerimi so povezani domači izobraževalni zavodi. Med 55,2 % in 76,9 % študentov je navedlo, da so ključne informacije pridobili od svojih učiteljev, kar je razumljivo, saj ti učitelji pogosto vzpostavljajo sodelovanje s partnerskimi državami oz. so s tem že imeli izkušnje.

Prvi podatek razkriva priložnost za izboljšavo: dejstvo, da so študenti informacije v veliki meri pridobivali prek drugih študentov, nakazuje, da bi višješolski in visokošolski zavodi lahko okrepili in nadgradili svoje informacijske in promocijske sisteme za programe Erasmus+. Iz tega izhaja potreba po bolj sistematičnem pristopu k ozaveščanju in promociji programov mednarodne mobilnosti, kar bi študentom omogočilo bolj celovito in uravnoteženo informiranje.

Zadovoljstvo z izkušnjo mednarodne mobilnosti

Glede zadovoljstva s programi mednarodne mobilnosti poročila študentov kažejo, da je visok delež – med 60,20 % in 70,57 % – izrazil zelo pozitivno oceno svoje izkušnje mednarodne mobilnosti za študij v programskih državah v obdobju 2014–2020. Podobno visoko zadovoljstvo se odraža tudi pri mobilnosti za prakso, kjer je med 70,54 % in 74,72 % študentov navedlo, da so bili z izkušnjo zelo zadovoljni. Posebej opazno je večje zadovoljstvo med tistimi, ki so šli na mobilnost za namen študija v partnerske države, kjer je bilo leta 2015 kar 90,78 % študentov zadovoljnih z izkušnjo mednarodne mobilnosti.

Preglednica 11: Zadovoljstvo z izkušnjo mednarodne mobilnosti v letih 2014–2020

Mednarodna mobilnost – partnerske države	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Zelo zadovoljen ²	90,78 %	83,47 %	72,73 %	80,70 %	68,60 %	78,95 %
Precej zadovoljen	9,22 %	14,88 %	26,57 %	14,91 %	24,42 %	17,29 %
Niti zadovoljen niti nezadovoljen	0,00 %	1,65 %	0,70 %	3,51 %	5,81 %	2,26 %
Precej nezadovoljen	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,58 %	0,75 %
Zelo nezadovoljen	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,88 %	0,58 %	0,75 %

Vir: CMEPIUS

Zaradi tega visokega zadovoljstva na podlagi poročil študentov ugotavljamo, da bi velika večina – od 97,09 % do 99,30 % – študentov izkušnjo mednarodne mobilnosti priporočila drugim. Vseeno pa ugotavljamo, da je manj kot 50 % študentov zelo zadovoljnih tudi s kakovostjo vsebine predmetov. Preglednica 12 prikazuje zadovoljstvo študentov z vsebino predmetov med njihovo mednarodno mobilnostjo, ločeno po programskih in partnerskih državah za obdobje 2015–2020. Splošno gledano so študenti v partnerskih državah izkazali višje zadovoljstvo z vsebino predmetov kot študenti v programskih državah, zlasti v letu 2018. Vendar pa je opazno, da je zadovoljstvo v programskih državah naraščalo, kar kaže na pozitivne izboljšave. Podobni podatki se kažejo za kakovost pedagoških metod.

Preglednica 12: Kakovost vsebine predmetov z vidika študentov mednarodne mobilnost v letih 2014–2020

Kakovost vsebine predmetov	2015	2016	2017	2018	2019	2020
----------------------------	------	------	------	------	------	------

² V celotnem poročilu je uporabljena moška oblika kot spolno nezaznamovana.

Mednarodna mobilnost v programskih državah							
	Zelo zadovoljen	37,87 %	40,47 %	42,70 %	43,59 %	42,60 %	49,29 %
	Precej zadovoljen	43,76 %	40,47 %	42,34 %	40,46 %	40,85 %	38,24 %
	Niti zadovoljen niti nezadovoljen	10,07 %	10,51 %	7,59 %	9,62 %	9,38 %	6,36 %
	Precej nezadovoljen	5,04 %	6,30 %	4,68 %	4,34 %	4,08 %	3,85 %
	Zelo nezadovoljen	2,06 %	1,25 %	1,28 %	1,28 %	1,57 %	1,51 %
Mednarodna mobilnost v partnerskih državah							
	Zelo zadovoljen	58,16 %	68,60 %	48,95 %	71,05 %	59,30 %	65,41 %
	Precej zadovoljen	32,62 %	24,79 %	35,66 %	21,05 %	25,00 %	24,81 %
	Niti zadovoljen niti nezadovoljen	9,22 %	4,96 %	12,59 %	5,26 %	7,56 %	5,26 %
	Precej nezadovoljen	0,00 %	0,83 %	0,70 %	0,88 %	1,74 %	3,01 %
	Zelo nezadovoljen	0,00 %	0,83 %	0,70 %	0,00 %	3,49 %	0,75 %

Vir: CMEPIUS

Čeprav so študenti na splošno izrazili zadovoljstvo z vsebino predmetov, je to bilo v manjši meri kot pri ocenjevanju celotne izkušnje mednarodne mobilnosti. Ta ugotovitev poudarja potencial za nadaljnje izboljšave in prilagoditve vsebin predmetov, s čimer bi lahko dodatno obogatili izobraževalno izkušnjo mednarodnih študentov in s tem še dodatno povečali privlačnost mednarodnih izmenjav.

Učinki programa Erasmus+ na ravni študentov

Program Erasmus+ se je od svojega začetka utrdil kot katalizator sprememb in osebne rasti za študente po vsej Evropi. Analiza več virov podatkov razkriva bistvene učinke programa na tiste, ki so koristili priložnost mednarodne mobilnosti. Iz poročil 13.502 študentov za obdobje 2014–2020 izhaja, da je Erasmus+ znatno prispeval k njihovi prilagodljivosti, samozavesti, odprtosti in zmožnosti soočanja z novimi izzivi, kar je še zlasti pomembno v luči globalizacije in mednarodnega delovnega okolja.

Študenti so kot najizrazitejše učinke programa izpostavili spodnje trditve.

Preglednica 13: Trditve, s katerimi so se študenti močno strinjali

»Lažje se prilagajam in delujem v novih situacijah.«
»Sem bolj samozavesten in prepričan v svoje sposobnosti.«
»Sem bolj odprt in radoveden glede novih izzivov.«
»Lahko si brez težav predstavljam, da bi v prihodnosti delal v tujini.«

Študenti, ki so se udeležili mednarodne mobilnosti za namen študija, ne glede na to, ali so bili v programskih ali partnerskih državah, so poročali o izboljšani sposobnosti za prilagajanje na nove situacije in večjem zaupanju v svoje sposobnosti. Opazna je bila tudi večja odprtost in radovednost do novih izzivov ter izboljšano razumevanje lastnih močnih in šibkih točk, kakor je razvidno iz priloge tega dokumenta. Ti učinki so še dodatno poudarjeni z osebnimi pričevanji študentov, ki so jih delili med ciljnim skupinami.

Preglednica 14: Citati študentov glede učinkov programa Erasmus+

»Mednarodna mobilnost je nekaj najlepšega, kar se mi je zgodilo v življenju.«

»Izkušnja je nepozabna.«
»Spoznala sem ljudi, ki bodo moji prijatelji za vse življenje.«
»Spoznala sem, kdo sem, kaj sem in kaj si želim v prihodnosti.«
»Spoznala sem, da vse tisto, česar me je najbolj strah, moram storiti.«
»Ko greš iz domačega okolja, se ti odpre novo obzorje.«
»Ogromno sem se naučila o sebi.«
»Drugače začneš gledati na življenje.«

Ti odzivi so odmev globokih osebnih transformacij, ki jih študenti povezujejo z njihovo mobilnostjo – od premagovanja strahov do odkrivanja lastne identitete in aspiracij. Praktične mobilnosti so še posebej poudarile pripravljenost študentov na prevzemanje odgovornih delovnih nalog, kar priča o neposredni vrednosti programa za njihovo profesionalno pripravljenost.

Na vprašanje o pridobivanju znanj in veščin, ki jih na domači instituciji ne bi bilo možno usvojiti, je večina študentov, ki so se udeležili študijske mobilnosti v programskih državah, potrdila, da so pridobili nova znanja – od 79,33 % do 83,55 % študentov je odgovorilo pritrdilno. Podobno se je izkazalo tudi za študente, ki so študijsko mobilnost izkoristili v partnerskih državah, kjer je od 80,81 % do celo 90,91 % študentov navedlo, da so usvojili znanja, ki jih na svoji matični ustanovi ne bi mogli.

Preglednica 15: Odgovori študentov, ali bi znanje in veščine lahko dobili na domači instituciji

Ali ste pridobili znanja in veščine, ki jih drugače ne bi pridobili na domači instituciji?	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Mednarodna mobilnost v programskih državah						
Ja	83,55 %	80,00 %	81,13 %	81,91 %	80,01 %	79,33 %
Ne vem	10,57 %	12,22 %	12,55 %	12,25 %	12,82 %	13,81 %
Ne	5,89 %	7,78 %	6,31 %	5,84 %	7,17 %	6,86 %
Mednarodna mobilnost v partnerskih državah						
Ja	85,82 %	90,91 %	84,62 %	90,35 %	80,81 %	82,71 %
Ne vem	12,06 %	5,79 %	9,09 %	7,02 %	9,30 %	11,28 %
Ne	2,13 %	3,31 %	6,29 %	2,63 %	9,88 %	6,02 %

Vir: CMEPIUS

Poleg prej omenjenega pozitivnega vpliva programa Erasmus+ na razvoj študentov je bilo opaženo, da se določen odstotek študentov močno ne strinja z nekaterimi trditvami, ki se nanašajo na njihov razvoj. Posebej izstopa močno nestrinjanje s trditvijo **»o večji evropski identiteti po izmenjavi«**, ki se pojavlja predvsem pri mobilnostih za študij in praktične izkušnje v partnerskih državah, kar je razumljivo glede na to, da gre za mobilnosti izven EU. Prav tako nekateri študenti, ki so opravljali praktično mobilnost v partnerskih državah, močno dvomijo **»o izboljšanju možnosti za pripravništva ali študentska dela«** v svoji državi ter **»o zavedanju socialnih in političnih konceptov«**, kar kaže na možnost za izboljšanje teh aspektov v prihodnjih programih. Ta zaznava lahko služi kot povratna informacija za prilagoditev in nadaljnji razvoj programa, da se še bolj

poudarijo cilji, kot so krepitev evropske identitete (predvsem za mobilnosti v programskih državah) in boljše razumevanje socialnih in političnih vprašanj med študenti.

Ena izmed ključnih težav, ki jo izpostavljajo študenti, je priznavanje opravljenih predmetov v tujini, kar pomembno vpliva na njihovo doživetje učinkovitosti programa Erasmus+. Čeprav se je na področju priznavanja predmetov v okviru programa Erasmus+ v zadnjih dvajsetih letih storilo veliko, poročila študentov kažejo, da med 21,05 % in 33,33 % študentov meni, da bodo njihovi predmeti s strani matične ustanove priznani le delno. Še bolj zaskrbljujoče je, da je v letu 2019 okoli 11,05 % študentov poročalo, da njihovi študiji v tujini ne bodo priznani v celoti. Ta problematika lahko občutno zmanjša motivacijo študentov za udeležbo v mednarodni mobilnosti in negativno vpliva na percepcijo programa Erasmus+. Zato je to področje pomembno za nadaljnji razmislek in oblikovanje izboljšav, ki bodo naslovljene v naslednjem razdelku priporočil.

Preglednica 16: Priznavanje predmetov na matični instituciji v letih 2014–2020

Ali bodo predmeti v skladu z vašo učno pogodbo priznani s strani matične institucije za obdobje študija v tujini?	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Mednarodna mobilnost za namen študija – partnerske države						
V celoti priznani	59,57 %	68,60 %	56,64 %	59,65 %	72,67 %	75,94 %
Delno priznani	32,62 %	20,66 %	32,87 %	33,33 %	16,28 %	21,05 %
Ne bodo priznani	7,80 %	10,74 %	10,49 %	7,02 %	11,05 %	3,01 %

Vir: CMEPIUS

Nadalje, ciljne skupine so razkrile zanimiv pojav: precejšnje število slovenskih študentov, ki so izkoristili priložnost programa Erasmus+, se je odločilo ostati v tujini zaradi nadaljevanja študija, zaposlitve ali družinskih razlogov. Mnogi so med svojim bivanjem v tujini našli partnerje, s katerimi so si nato ustvarili skupno življenje. Ta pojav predstavlja dvojno dinamiko vpliva programa Erasmus+: na eni strani prinaša program obetavne nove priložnosti ter spodbuja osebno in profesionalno rast, na drugi strani pa lahko privede do situacije, ki jo v kontekstu nacionalnih talentov označujemo kot beg možganov.

Čeprav je koncept kroženja možganov še vedno razširjen in prinaša določene prednosti, trenutni demografski trendi, s katerimi se soočajo Republika Slovenija in druge evropske države, postavljajo pod vprašaj trajnost tega modela. V času, ko so talenti in znanje ključnega pomena, je razprava o zadržanju talentov v domačem okolju vse bolj pereča. Ta trend odpira vrsto novih vprašanj in zahteva premišljen pristop k politikam, ki bi študente po zaključku programa Erasmus+ spodbujale k vrnitvi in prispevanju v domači državi.

Vseeno lahko glede na poročila študentov in ciljnih skupin zaključimo, da so spodaj navedeni učinki programa Erasmus+ v obdobju 2014–2020 na študente pozitivni:

- 1. Medkulturno učenje:** Izpostavljena je bila sposobnost študentov, da se učijo od in sodelujejo z ljudmi z različnimi kulturnimi ozadji.
- 2. Akademska rast:** Poudarjene so bile izboljšane akademske sposobnosti, vključno s kritičnim mišljenjem in sposobnostjo sprejemanja odločitev.
- 3. Osebna rast:** Študenti so poročali o povečani samozavesti in neodvisnosti.
- 4. Profesionalna pripravljenost:** Študenti so izrazili večjo pripravljenost za prevzemanje odgovornosti v delovnem okolju.

5. Socialne veščine: Veliko študentov je izpostavilo pomen izgradnje novih prijateljstev in mreženja med bivanjem v tujini.

Ugotavljamo, da študenti, ki sodelujejo v programu Erasmus+, razvijajo predvsem mehke veščine, ki so običajno težje dosegljive v okviru tradicionalnega terciarnega izobraževanja. Čeprav se na evropski ravni vsi deležniki zavedajo pomena razvijanja mehkih veščin, se soočajo z izzivi njihove implementacije v številnih izobraževalnih institucijah. Kljub temu pa je jasno, da delodajalci vse bolj cenijo diplomante, ki poleg strokovnega znanja izkazujejo tudi razvojno naravnano miselnost in vodstveni karakter. Program Erasmus+ se izkazuje kot ključen dejavnik pri razvoju teh mehkih veščin. Zato bi bilo smiselno poudariti in izpostaviti ta vidik tako v promociji programa kot tudi na strateški ravni, saj prispeva k bolj celovitemu izobraževanju in pripravi diplomantov na dinamične zahteve tega stoletja.

Zaključimo lahko, da je imel program Erasmus+ obsežen vpliv na študente, ki so se udeležili mednarodne mobilnosti v obdobju 2014–2023. S pomočjo mednarodne mobilnosti za namen študija in prakse so študenti pridobili dragocene veščine in izkušnje, ki so preoblikovale njihovo akademsko pot, osebni in profesionalni razvoj. Glede učinkov bi lahko zaključili, da Erasmus+ ni le izobraževalni program, ampak je most do samoraziskovanja, medkulturnega razumevanja in profesionalnega razvoja. Je pot do odkritja ne le novih kultur in pristopov, temveč tudi do odkrivanja nove, boljše različice samega sebe. Učinki programa v letih 2014–2023 so zgovoren dokaz, kako močno lahko mednarodna izkušnja oblikuje in obogati življenja mladih ljudi.

Priporočila za program Erasmus+ v programskem obdobju 2021–2027

Analiza poročil 13.502 študentov in vpogledi ciljnih skupin, ki so bile del programa Erasmus+ med letoma 2014–2023, so prinesli obsežen nabor priporočil. Ta odsevajo raznolikost izkušenj in razkrivajo tako potencial kot tudi izzive, ki spremljajo mednarodno študentsko mobilnost. Ta priporočila služijo kot dragocen vir za oblikovanje strateških usmeritev, odločitev in ukrepov, ki bodo spodbujali in omogočali večjo in bolj kakovostno mednarodno udeležbo študentov v prihajajočih letih. Pridobljeni vpogledi so izjemno pomembni in bi morali biti ključni pri vodenju programa Erasmus+ v trenutnem programskem obdobju 2021–2027, s ciljem optimizacije izkušenj študentov in maksimizacije njihovih učnih rezultatov.

1. Informiranje in podpora pred in po mobilnosti: Informiranje in podpora pred odhodom na izmenjavo ter po vrnitvi igrajo ključno vlogo v izkušnji študentov programa Erasmus+. Študenti izpostavljajo nujnost celostne priprave, ki presega administrativne obveznosti, izražajo potrebo po večji osredotočenosti na kulturne, jezikovne in psihološke priprave pred mobilnostjo ter po večjem priznavanju in vrednotenju njihovih mednarodnih izkušenj po vrnitvi domov. Občutek izolacije po vrnitvi je pogost, zato študenti želijo, da bi višješolski in visokošolski zavodi njihovo izkušnjo mednarodne mobilnosti bolj vključili v akademski kontekst in jim pomagale pri vsebinski refleksiji ter pri predstavitvi pridobljenih mehkih veščin v življenjepisu.

Študenti prav tako izražajo željo po bolj aktivni vlogi v promociji programa Erasmus+ med vrstniki, kjer bi lahko delili svoje izkušnje in primere dobrih praks. Takšna interakcija bi prispevala k boljšemu razumevanju programa in bi lahko služila kot mentorstvo za bodoče generacije študentov.

Svetuje se, da višješolski in visokošolski zavodi razvijejo mehanizme, ki bodo študente Erasmus+ sistematično pripravili na izmenjavo in jim po vrnitvi nudili ustrezno mentorsko podporo. To bi pomenilo tako akademsko kot osebno spremljanje študentov, kjer bi njihove izkušnje lahko obogatile nadaljnji študij in razvoj. Podobno priporočilo, podano v evalvaciji leta 2013 (Klemenčič in Flander, str. 77), ostaja relevantno in poudarja pomen institucionalnih okvirov, ki omogočajo dialog med študenti in akademskim osebjem o akademskih pričakovanjih in priložnostih, tako pred odhodom na izmenjavo kot po povratku.

2. Poenostavitev administrativnih postopkov: Administrativne ovire so izpostavljene kot eden od pomembnih dejavnikov, ki študentom otežujejo pot do mednarodne mobilnosti. Zapleteni prijavniki in obsežna dokumentacija so pogosto ovira, ki številne potencialne kandidate odvrne od izkušnje mobilnosti. Iz ciljnih skupin je bilo razvidno, da se študenti, ki so že tako v dilemi glede odhoda na izmenjavo, ob soočenju z obsežno birokracijo pogosto odločijo proti udeležbi. Če bi bilo mogoče administrativne postopke poenostaviti in jih narediti bolj transparentne, bi verjetno več študentov, ki so na razpotju, sprejelo odločitev za mobilnost. Podobno težavo predstavlja tudi pridobivanje vizumov, kjer se prav tako priporoča racionalizacija in poenostavitev procesov. Z jasnim in enostavnim administrativnim postopkom bi tako lahko povečali motivacijo študentov za izkoriščanje priložnosti, ki jih ponuja program Erasmus+.

Priporočamo, da višješolski in visokošolski zavodi skupaj s CMEPIUS-om in Evropsko komisijo preučijo potek administrativnih postopkov, ki jih študenti opravijo v času mobilnosti, od začetne prijave do zaključka programa. Cilj je identificirati in odpraviti morebitna nepotrebna administrativna bremena, s čimer bi olajšali postopke in s tem povečali motivacijo ter spodbudili mednarodno mobilnost študentov. Poenostavitev administrativnih postopkov bo nedvomno pripomogla k večjemu številu izmenjav in bo študentom omogočila, da se lažje osredotočijo na akademske in osebne koristi, ki jih prinaša izkušnja študija v tujini.

3. Politika priznavanja: Čeprav je priznavanje v tujini opravljenih predmetov že desetletja predmet obravnave s strani Evropske komisije in nacionalnih avtoritet, to področje še vedno ostaja ena od glavnih ovir za povečanje števila mednarodno mobilnih študentov. V zadnjih letih so sicer smernice za priznavanje predmetov vključene v institucionalne pravilnike, a v praksi se kaže, da je veliko odvisno od individualnega pristopa posameznih višješolskih in visokošolskih učiteljev ali fakultet znotraj univerze, kar lahko študentom predstavlja oviro in jih odvrta od udeležbe v programu.

Kljub temu opažamo, da tisti študenti, ki se odločijo za izmenjavo in pridobijo dragocene mednarodne izkušnje, pravijo, da so pozitivni učinki programa odtehtali morebitne težave s priznavanjem predmetov. Čeprav to lahko v določeni meri zasenči celotno izkušnjo mobilnosti, je ne uniči. Vendar pa je jasno, da je ustvarjanje enotne politike priznavanja predmetov ključni izziv, ki ga je treba nasloviti tudi v programskem obdobju 2021–2027.

Zato se višješolskim in visokošolskim zavodom priporoča, naj razvijejo jasno in dosledno politiko priznavanja predmetov, ki bo študentom zagotavljala gotovost in zaupanje v priznavanje njihovih študijskih dosežkov. To bi odpravilo negotovost in poenotilo procese priznavanja na vseh institucijah, s čimer bi se okrepili transparentnost in predvidljivost priznavanja študijskih obdobj v tujini.

4. Finančna podpora: Finančna podpora je ključen dejavnik, ki vpliva na odločitev študentov za udeležbo v programu mednarodne mobilnosti. Študenti poročajo, da so štipendije, čeprav so namenjene sofinanciranju izkušnje, v nekaterih primerih nezadostne, zlasti ob upoštevanju razlik v življenjskih stroških med državami. Poleg tega izpostavljajo, da se vrednosti štipendij niso uskladile z gospodarskimi spremembami, kot sta inflacija in rast cen, ki smo jim bili priča v zadnjih letih.

V luči teh izzivov se Evropski komisiji priporoča, da revidira in ustrezno prilagodi višino štipendij Erasmus+, da bodo bolje odražale ekonomsko realnost in finančne potrebe študentov v različnih državah gostiteljicah. Takšno ukrepanje bi lahko zmanjšalo finančno breme in s tem povezano zadržanost študentov pred odhodom v tujino ter s tem omogočilo več študentom, da v polnosti izkoristijo priložnosti, ki jih ponuja mednarodna izmenjava.

5. Dostopnost študentskih bivališč: Izziv iskanja zanesljivega in varnega študentskega bivališča v tujini je bil izpostavljen kot ena izmed glavnih skrbi med študenti Erasmus+. Iz ciljnih skupin je prišlo do uvida, da se študenti pogosto soočajo z goljufijami pri plačevanju najemnin in najemanju stanovanj. To ustvarja dodatno stisko in negotovost v času, ki bi moral biti namenjen učenju in kulturni izmenjavi.

Kot odziv na te težave se Evropski komisiji priporoča vzpostavitev zanesljive platforme, ki bi študentom ponujala preverjene in varne možnosti nastanitve. Takšna platforma bi zagotovila, da so študentska bivališča vnaprej pregledana, zanesljiva in skladna s kakovostnimi standardi, kar bi študentom omogočilo brezskrbno bivanje med njihovim študijem v tujini. Implementacija tega sistema bi ne le zmanjšala tveganje za finančne in osebne goljufije, ampak tudi povečala privlačnost programa Erasmus+ za potencialne udeležence.

6. Mobilnost za namen prakse: Na podoben način kot pri iskanju študentskih bivališč se pojavlja potreba po zanesljivi platformi za iskanje praktičnih izkušenj. Študenti pogosto poročajo, da so prisiljeni samoiniciativno iskati prakso pri podjetjih, s katerimi nimajo predhodnih izkušenj ali informacij glede njihovega ugleda, kar lahko vodi do nezanesljivih ali neustreznih praks.

Za odpravo te težave se Evropski komisiji predlaga vzpostavitev centralne podatkovne baze preverjenih podjetij. Ta bi študentom omogočila dostop do zanesljivih in preverjenih organizacij, ki nudijo kakovostne prakse. Takšna platforma bi študentom zagotovila pomirjujočo gotovost in bi povečala verjetnost uspešnega in koristnega praktičnega usposabljanja, ki bi bilo skladno z njihovimi akademskimi in profesionalnimi cilji. Implementacija tako zasnovane platforme bi prinesla večjo varnost in učinkovitost procesa iskanja praks ter s tem olajšala študentom pot do praktičnih izkušenj v okviru programa Erasmus+.

7. Vprašalniki po mobilnosti: Iz analize poročil, ki jih študenti oddajo po koncu svoje mobilnosti, je razvidno, da je trenutni vprašalnik, ki ga je pripravila Evropska komisija in obsega več kot 130 vprašanj, preobsežen in zahteven. Študenti so izrazili pomisleke, da zaradi dolžine vprašalnika pogosto odgovarjajo zelo na hitro, brez poglobljenega razmisleka o svojih odgovorih. Motivacija za izpolnitev vprašalnika izhaja predvsem iz zahteve po njegovi oddaji, ki je pogoj za prejem finančnih sredstev.

V luči teh ugotovitev se Evropski komisiji svetuje, da vprašalnike s pomočjo nacionalne agencije preoblikuje tako, da bodo krajši in bolj osredotočeni na bistvene informacije, ki bodo odražale dejanske izkušnje študentov. Takšni vprašalniki bi morali biti oblikovani uporabniku prijazno, z jasnim namenom zbiranja in analize koristnih podatkov, ki odražajo vrednost in vpliv programa Erasmus+ na študente. Cilj je zagotoviti, da se zberejo smiselni podatki, ki se z lahkoto analizirajo, pomagajo prispevati k izboljšanju programa in hkrati študentom ne predstavljajo nepotrebnega bremena.

Za zagotovitev, da bo vprašalnik služil svojemu namenu in bo mogoče zbrane podatke ustrezno analizirati, priporočamo tudi, da se pri njegovem oblikovanju dosledno upoštevajo metodološka načela in znanstveno utemeljene metode raziskovanja. Le tako bo vprašalnik pridobil potrebno mero zanesljivosti in veljavnosti, ki omogočata, da so njegovi rezultati uporabni za nadaljnje analize. To bo prav tako preprečilo situacije, ko podatkov iz vprašalnika ni mogoče smiselno obdelati zaradi pomanjkljivosti v njegovi zasnovi, kar vodi k temu, da se podatki v programskih obdobjih zbirajo prek drugih virov, to pa postavlja pod vprašaj glavni namen zbiranja podatkov in v tem smislu tudi učinkovitosti Evropske komisije ter posledično programa Erasmus+.

- 8. Vključevanje alumnov Erasmus:** Analiza poročil in povratnih informacij iz ciljnih skupin s študenti, ki so se vrnili iz tujine, kaže, da si študenti po koncu svoje izmenjave želijo večje prepoznavnosti in vrednotenja pridobljenih izkušenj. Kot je bilo že izpostavljeno, bi višješolski in visokošolski zavodi lahko te izkušnje vključili v svoje učne programe, kar bi obogatilo poučevanje in omogočilo internacionalizacijo doma tudi za domače študente, ki se izmenjav niso udeležili. Povezovanje izkušenj mednarodne mobilnosti v redni študijski proces bi prispevalo k širjenju globalnega razumevanja in obzorij vseh študentov.

Študenti, ki so se udeležili izmenjav, imajo lahko aktivno vlogo v promociji programa Erasmus+ med potencialnimi kandidati. Njihove zgodbe in refleksije so neprecenljive in lahko služijo kot močno orodje za navdih bodočih generacij. Poleg tega bi jih bilo smotrno povezati v mrežo alumnov Erasmus, kar bi ohranilo in negovalo skupno izkušnjo in vzpostavilo podporno skupnost za nekdanje udeležence. Zato se višješolskim in visokošolskim zavodom priporoča, da razvijejo mehanizme, ki bodo študente po mobilnosti aktivno vključevali v promocijo in internacionalizacijo na domačih tleh. Organizacija delavnic, okroglih miz in drugih dogodkov, ki jih vodijo alumni Erasmus, ne bi zgolj olajšala odločitvenega procesa za nove študente, ampak bi priznala tudi vrednost in pomen izkušenj, ki jih prinašajo študenti nazaj na svoje matične ustanove.

- 9. Zadržanje študentov Erasmus+ v domači državi:** V odzivu na izzive, ki jih prinašajo negativni demografski trendi in beg možganov, bi bilo smiselno, da Evropska komisija, resorna ministrstva ter nacionalne agencije oblikujejo celovite ukrepe, katerih cilj je spodbuditi študente programa Erasmus+, da po končani izmenjavi ostanejo ali se vrnejo v svoje domače države. Za uspešnost takšnih pobud je ključno, da so podprte z močno zakonodajno podlago, zagotovljeno finančno podporo ter robustnimi institucionalnimi okviri. Ti ukrepi bi lahko vključevali strategije za ustvarjanje privlačnih delovnih mest, ki bi izkoristila specifična znanja in veščine, pridobljene med študijem v tujini, kot tudi razvoj programov, ki bi študentom olajšali prehod nazaj v domače okolje. Takšne strategije bi lahko izvajali na ravni EU in jih prilagodili potrebam in kontekstu posameznih držav članic, s tem pa povečali učinkovitost in pritegnili študente k aktivnemu prispevanju v domačem gospodarskem in družbenem okolju.

Ta priporočila se ne naslavljajo le na izboljšanje izkušnje študentov, ampak tudi na potrebo po ustvarjanju bolj kohezivne in celostne strategije, ki bo obravnavala tako priložnosti kot tudi izzive, ki jih prinaša mednarodna izmenjava. Pomembno je, da se študenti po vrnitvi iz tujine počutijo kot integralni del skupnosti in da se njihove izkušnje uporabijo kot dragocen vir znanja in navdiha za prihodnje udeležence programa.

Višješolski in visokošolski učitelji ter strokovni sodelavci

Tudi za analizo učinkov programa Erasmus+ na individualno raven osebja smo uporabili tri vire podatkov. Prvi vir predstavljajo poročila osebja, ki so se udeležili mednarodne mobilnosti v razpisnih letih 2014–2020. Analiza zajema podatke vprašalnikov 6.164 predstavnikov osebja (višješolski in visokošolski učitelji ter strokovni sodelavci), ki so se udeležili mobilnosti v različnih razpisnih letih, od tega 2.552 predstavnikov osebja, ki so se udeležili mobilnosti za namen poučevanja, in 3.612 predstavnikov osebja, ki so se udeležili mobilnosti za namen usposabljanja. To predstavlja najobsežnejši vir podatkov za analizo učinkov programa Erasmus+ na ravni osebja doslej.

Preglednica 17: Poročila o predstavnikih osebja, ki so se udeležili mednarodne mobilnosti v razpisnih letih 2014–2020

Tip mobilnosti	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Skupaj
Mobilnost osebja za namen poučevanja – programske države	303	372	362	396	234	185	1.852
Mobilnost osebja za namen poučevanja – partnerske države	128	131	140	103	101	97	700
Mobilnost osebja za namen usposabljanja – programske države	283	448	526	573	470	522	2.822
Mobilnost osebja za namen usposabljanja – partnerske države	84	139	175	68	185	139	790
Skupaj	798	1090	1203	1140	990	943	6.164

Vir: CMEPIUS

Drugi vir predstavljajo ciljne skupine, ki smo jih izvedli v mesecu novembru in decembru 2023 na višješolskih in visokošolskih zavodih ter se jih je udeležilo 25 predstavnikov višješolskih in visokošolskih učiteljev ter 14 predstavnikov strokovnih sodelavcev, skupaj 39 predstavnikov osebja. Tretji vir pa predstavljajo različne študije in analize učinkov programa Erasmus+, ki sta jih izvedla CMEPIUS in Evropska komisija v preteklih letih.

Analiza podatkov iz preglednice 18 razkriva, da je večina predstavnikov osebja, ki so se udeležili mednarodne mobilnosti za namen poučevanja ali usposabljanja v partnerskih državah, bila v stalnem delovnem razmerju. V obdobju 2015–2020 se je odstotek stalno zaposlenega osebja, ki se je udeležilo mobilnosti, gibal od 86,14 % do 99,22 % pri poučevanju in od 89,73 % do 93,53 % pri usposabljanju, kar kaže na visoko stopnjo vključenosti stalnih predstavnikov osebja v mednarodno sodelovanje. Čeravno na podlagi poročil osebja nimamo podatkov za mobilnost osebja v programske države, pa lahko na podlagi ciljnih skupin zaključimo, da so podatki podobni.

Preglednica 18: Osebj, ki se je udeležilo mobilnosti v razpisnih letih 2014–2020 po tipu zaposlitve

Tip zaposlitve – nedoločen čas	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Mobilnost osebja za namen poučevanja – partnerske države						

	Ne	0,78 %	10,69 %	5,71 %	3,88 %	13,86 %	12,37 %
	Da	99,22 %	89,31 %	94,29 %	96,12 %	86,14 %	87,63 %
Mobilnost osebja za namen usposabljanja – partnerske države							
	Ne	8,33 %	6,47 %	8,57 %	8,82 %	10,27 %	7,91 %
	Da	91,67 %	93,53 %	91,43 %	91,18 %	89,73 %	92,09 %

Vir: CMEPIUS

Pregled podatkov iz preglednice 19 odkriva podoben trend pri zaposlitvi za polni delovni čas. Visok odstotek osebja, ki se je udeležilo poučevanja ali usposabljanja, je imel polno zaposlitev, z nekoliko večjimi nihanjem pri usposabljanju v letih 2018 in 2019, kjer se je delež zaposlenih za polni delovni čas nekoliko znižal. Vendar pa so ti odstotki skozi leta ostali relativno visoki, pri čemer je bilo za poučevanje od 83,17 % do 95,15 % ter za usposabljanje od 88,24 % do 97,12 % osebja zaposlenega za polni delovni čas.

Preglednica 19: Osebe, ki se je udeležilo mobilnosti v razpisnih letih 2014–2020 po tipu zaposlitve

Tip zaposlitve – polni ali krajši delovni čas		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Mobilnost osebja za namen poučevanja – partnerske države							
	Polni delovni čas	94,53 %	88,55 %	90,00 %	95,15 %	83,17 %	87,63 %
	Krajši delovni čas	5,47 %	11,45 %	10,00 %	4,85 %	16,83 %	12,37 %
Mobilnost osebja za namen usposabljanja – partnerske države							
	Polni delovni čas	89,29 %	97,12 %	94,86 %	88,24 %	91,89 %	89,21 %
	Krajši delovni čas	10,71 %	2,88 %	5,14 %	11,76 %	8,11 %	10,79 %

Vir: CMEPIUS

Podatki jasno kažejo, da program Erasmus+ privlači zlasti posameznike z varnim delovnim mestom in polnim delovnim časom. Ta trend ne poudarja le zaveze in angažiranosti udeležencev, temveč povečuje tudi verjetnost, da bodo pridobljene mednarodne izkušnje koristno uporabljene in deljene znotraj domače institucije. Vendar pa ta ugotovitev odpira tudi prostor za razmislek o tem, kako naj se institucionalne strategije približajo vsem segmentom osebja. Zastavlja se vprašanje, ali so priložnosti za mobilnost v okviru programa Erasmus+ enako dostopne tudi za osebe, ki je zaposleno za določen čas ali za delni delovni čas. Je vključenost v mednarodno sodelovanje resnično odraz celovite institucionalne strategije ali pa obstajajo neizkoriščene priložnosti za razširitev teh izkušenj na širši krog sodelavcev? Razvoj strategij, ki so vključujoče in dostopne za vse člane osebja, ni le korak k demokratizaciji izobraževalnih priložnosti, ampak tudi potencial za obogatitev akademskega okolja z različnimi perspektivami in kompetencami.

Preglednica 20: Prva mednarodna mobilnost osebja v letih 2014–2020

		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Mobilnost osebja za namen poučevanja – programske države							
	Ne	72,61 %	72,85 %	72,93 %	73,74 %	69,66 %	75,14 %
	Ja	27,39 %	27,15 %	27,07 %	26,26 %	30,34 %	24,86 %
Mobilnost osebja za namen poučevanja – partnerske države							
	Ne	36,72 %	37,40 %	39,29 %	46,60 %	63,37 %	54,64 %
	Ja	63,28 %	62,60 %	60,71 %	53,40 %	36,63 %	45,36 %
Mobilnost osebja za namen usposabljanja – programske države							

	Ne	50,53 %	61,61 %	58,94 %	69,63 %	64,47 %	72,80 %
	Ja	49,47 %	38,39 %	41,06 %	30,37 %	35,53 %	27,20 %
Mobilnost osebja za namen usposabljanja – partnerske države							
	Ne	38,10 %	50,36 %	51,43 %	52,94 %	48,11 %	57,55 %
	Ja	61,90 %	49,64 %	48,57 %	47,06 %	51,89 %	42,45 %

Vir: CMEPIUS

Iz preglednice 20, ki predstavlja podatke o tem, ali je bilo osebje, ki je sodelovalo v programu Erasmus+, na svoji prvi mednarodni mobilnosti, lahko razberemo več trendov. V sklopu poučevanja v programskih državah se povečuje število tistih, ki so že imeli izkušnje z mobilnostjo, s 72,61 % v letu 2015 na 75,14 % v letu 2020. To kaže na kontinuiteto v udeležbi obstoječega osebja v mednarodni mobilnosti, kar morda odraža uspešno integracijo mobilnosti v karijerne poti akademskega osebja. V sklopu poučevanja v partnerskih državah je opazen znaten porast osebja, ki je že prej sodelovalo v programih mobilnosti, saj se je odstotek povečal z 36,72 % v letu 2015 na 54,64 % v letu 2020. Ta trend kaže na rastočo povezovanje z institucijami izven programskih držav, kar lahko prispeva k bogatenju medkulturnih izkušenj in akademskega sodelovanja.

Pri usposabljanju v programskih državah je razvidno, da se je odstotek osebja na svoji prvi mobilnosti znatno zmanjšal od leta 2015 do leta 2020, in sicer z 49,47 % na 27,20 %. To lahko kaže na rast vzpostavljenih vezi in mreženj znotraj programskih držav. Glede usposabljanja v partnerskih državah pa podatki kažejo, da se je odstotek osebja na prvi mobilnosti zmanjšal z 61,90 % v letu 2015 na 42,45 % v letu 2020. To odraža postopno vključevanje osebja, ki je že bilo udeleženo v mednarodni mobilnosti, in možnost, da je program Erasmus+ postal del njihovega profesionalnega razvoja.

Navedene številke kažejo na vedno večje vključevanje in ponavljanje mobilnosti med osebjem, kar kaže na pozitivne izkušnje in potencialno povečanje vrednosti, ki jo mobilnost prinaša posameznikom in njihovim institucijam. Prav tako nakazujejo na uspešno vključitev mobilnosti v strategije institucij in na možnost, da institucije dejavno podpirajo osebje v mednarodnih prizadevanjih.

Preglednica 21: Institucionalne strategije za podporo mobilnosti osebja v letih 2017–2020

V kolikšni meri je mobilnost osebja podprta z institucionalno strategijo?		2017	2018	2019	2020
Mobilnost osebja za namen poučevanja – programske države					
	Zelo	54,70 %	55,30 %	57,76 %	57,30 %
	Veliko	33,70 %	34,34 %	33,19 %	30,27 %
	Malo	9,39 %	9,34 %	7,33 %	12,43 %
	Zelo malo	2,21 %	1,01 %	1,72 %	0,00 %
Mobilnost osebja za namen usposabljanja – programske države					
	Zelo	58,94 %	56,64 %	62,34 %	64,49 %
	Veliko	31,37 %	34,62 %	30,43 %	30,71 %
	Malo	8,17 %	6,99 %	6,17 %	4,41 %
	Zelo malo	1,52 %	1,75 %	1,06 %	0,38 %

Vir: CMEPIUS

To potrjujejo tudi podatki v preglednici 21, ki kažejo na pozitiven trend pri spodbujanju mobilnosti osebja in odražajo rastočo integracijo mednarodne mobilnosti v strategije višješolskih in visokošolskih zavodov. Iz podatkov je razvidno, da je mobilnost osebja kot del institucionalne strategije med letoma 2017–2020 prejela aktivno podporo večine višješolskih in visokošolskih zavodov. V kontekstu poučevanja med programskimi državami se je odstotek osebja, ki je močno podprto s strani institucionalne strategije, gibal okoli 55 %, z rahlim porastom v letu 2019, kar kaže na trdno in dosledno vključevanje mobilnosti osebja v strategije institucij. Podobno visoka podpora je bila zabeležena tudi za mobilnost za namen usposabljanja. To kaže ne samo na institucionalno zavezanost internacionalizaciji, temveč tudi na širše priznavanje njenih koristi za osebje in celotno izobraževalno skupnost.

Motivacijski dejavniki za mednarodno mobilnost osebja

Analiza motivacijskih dejavnikov osebja za sodelovanje na mednarodni mobilnosti znotraj programa Erasmus+ razkriva, da je ena izmed ključnih in konstantnih motivacij za sodelovanje razvoj in širjenje profesionalne mreže. Ta motivacija se je pojavljala kot ena izmed najvišje ocenjenih, ne glede na vrsto mobilnosti ali ciljno državo v obdobju 2014–2020. Tudi Flander in Pajnič (v CMEPIUS 2020, str. 41) ugotavljata, da je vzpostavitev novih stikov ter širitev svoje mreže strokovnih stikov glavni motivacijski dejavnik za mednarodno mobilnost osebja. Podobno je krepitev sodelovanja s partnersko institucijo motivacija, ki odseva željo po dolgotrajnem in mednarodnem partnerstvu, ki presega enkratno izkušnjo mobilnosti.

Iz podatkov, zbranih med letoma 2014–2020, je mogoče sklepati, da je bila mednarodna mobilnost osebja v veliki meri gnana z željo po profesionalnem povezovanju, izmenjavi znanja in razvoju kompetenc. Med ključnimi motivacijskimi dejavniki so bili vzpostavljanje in širjenje profesionalnih mrež, pridobivanje specifičnih znanj in dobrih praks iz tujine, razvoj lastnih pedagoških spretnosti ter krepitev sodelovanja z mednarodnimi partnerji. Te motivacijski dejavniki niso le odraz osebnih in strokovnih ciljev posameznikov, temveč tudi strateških usmeritev izobraževalnih institucij.

Motivacijski dejavniki za mednarodno mobilnost osebja v letih 2014–2020, ki jih lahko najdemo v prilogi tega dokumenta (preglednica 3), so bili naslednji:

Za poučevanje v partnerskih državah (2014–2020):

- vzpostavitev novih kontaktov/širjenje profesionalnega omrežja: 82,8–75,3 %;
- razvoj lastnih kompetenc v stroki in povečanje kakovosti poučevanja: 69,5–70,1 %;
- deljenje lastnega znanja in veščin s študenti: 71,9–71,1 %;
- krepitev sodelovanja s partnersko institucijo: 76,6–64,9 %.

Za poučevanje v programskih državah (2014–2020):

- vzpostavitev novih kontaktov/širjenje profesionalnega omrežja: 86,1–80,0 %;
- razvoj lastnih kompetenc v stroki in povečanje kakovosti poučevanja: 75,6–69,7 %;
- deljenje lastnega znanja in veščin s študenti: 80,2–75,1 %;
- krepitev sodelovanja s partnersko institucijo: 75,6–75,7 %.

Za usposabljanje v partnerskih državah (2014–2020):

- vzpostavitev novih kontaktov/širjenje profesionalnega omrežja: 89,3–74,1 %;

- pridobivanje praktičnih veščin, ki so pomembne za trenutno delo in profesionalni razvoj: 75,0–64,7 %;
- krepitev sodelovanja s partnersko institucijo: 75,0–71,9 %.

Za usposabljanje v programskih državah (2014–2020):

- vzpostavitev novih kontaktov/širjenje profesionalnega omrežja: 76,3–71,6 %;
- pridobivanje praktičnih veščin, ki so pomembne za trenutno delo in profesionalni razvoj: 65,4–58,2 %;
- krepitev sodelovanja s partnersko institucijo: 49,5–54,6 %.

Vse kategorije mobilnosti so pokazale tudi močno željo po razvoju osebnih kompetenc, kar je še posebej izstopalo pri usposabljanjih, kjer je motivacija za pridobivanje praktičnih veščin iz dobrih praks pokazala na cilj udeležencev, da izboljšajo svoje profesionalne sposobnosti in znanja, ki jih lahko nato uporabijo v svojem delovnem okolju. Zanimivo je, da je bilo spoznavanje novih ljudi dosledno visoko na seznamu motivacijskih dejavnikov, kar kaže na vrednost, ki jo osebe daje medosebnim stikom in razširjanju lastnih socialnih obzorij prek mednarodnih izmenjav. Ta dinamičen nabor motivacijskih dejavnikov odraža bogato paleto pričakovanj in ciljev, ki jih osebe prinaša na mobilnost Erasmus+, kar na koncu prispeva k bogatejši izobraževalni in profesionalni izmenjavi za posameznika in njegovo matično institucijo.

Ti podatki kažejo, da osebe ne glede na vrsto mobilnosti ali lokacijo visoko vrednoti razvoj profesionalne mreže in sodelovanje s partnerskimi institucijami. Prav tako je očitno, da je razvoj lastnih profesionalnih kompetenc in praktičnih veščin pomemben dejavnik, ki motivira osebe k mednarodni mobilnosti. Skozi leta je bila ta tendenca relativno stabilna, čeprav so nekateri odstotki rahlo variirali, kar lahko odraža spremembe v politiki in prioritetah institucij ali pa osebne in profesionalne cilje udeležencev. Tudi ciljne skupine so potrdile enake motivacijske dejavnike za mobilnost osebja v programskem obdobju 2021–2017.

Zadovoljstvo z izkušnjo mednarodne mobilnosti

Analiza zadovoljstva osebja s svojo izkušnjo mednarodne mobilnosti kaže visoko stopnjo zadovoljstva v vseh štirih kategorijah med letoma 2015–2020.

Za poučevanje v programskih državah je zadovoljstvo zelo visoko, s približno 90 % ali več udeležencev, ki so zelo zadovoljni, odstotek pa skozi leta še narašča. Le majhen odstotek je zgolj zadovoljen, z minimalnimi ali ničnimi odgovori za nezadovoljstvo. V kategoriji poučevanja v partnerskih državah je prav tako zelo visoko zadovoljstvo, ki je najvišje v letu 2019 s 94,06 % zelo zadovoljnih, čemur sledi manjši upad v letu 2020.

Pri usposabljanju v programskih državah je zadovoljstvo prav tako zelo visoko, z rastjo do 93,49 % v letu 2020. V tej kategoriji je opazen trend naraščanja zelo zadovoljnih odzivov skozi leta. Za usposabljanje v partnerskih državah se zadovoljstvo v večini let giblje v visokih osemdesetih odstotkih, z izjemo manjšega padca v letu 2017, a se spet poveča do leta 2020.

Ti podatki, ki so dosegljivi v prilogi tega dokumenta (preglednica 6), skupaj kažejo na visoko splošno zadovoljstvo osebja, ki sodeluje v programih Erasmus+, ne glede na to, ali gre za poučevanje ali

usposabljanje, in ne glede na to, ali potujejo v programske ali partnerske države. To so pozitivni znaki za nadaljnje vlaganje v razvoj programov mobilnosti, saj zadovoljstvo udeležencev pogosto vodi do trajnejših medinstitucionalnih povezav in dolgoročnih koristi za osebe in institucije.

Preglednica 22 kaže na trdno prepričanje osebja, ki se je udeležilo mednarodne mobilnosti v letih 2014–2020, da gre za vredno in priporočljivo izkušnjo. Skoraj univerzalno priporočanje teh izkušenj odraža uspeh programa Erasmus+ pri zagotavljanju koristnih in razvojnih priložnosti za akademsko in strokovno osebje. Ta trend je spodbuden znak za prihodnje usmeritve in promocijo programa Erasmus+, saj se zadovoljni udeleženci pogosto spremenijo v ambasadorje programa, kar lahko dodatno motivira druge k udeležbi in sodelovanju.

Preglednica 22: Ali bi priporočili izkušnjo mobilnosti svojemu sodelavcu?

		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Mobilnost osebja za namen poučevanja – programske države							
	Ne	0,00 %	0,00 %	0,28 %	0,25 %	1,28 %	1,62 %
	Ja	100,00 %	100,00 %	99,72 %	99,75 %	98,72 %	98,38 %
Mobilnost osebja za namen poučevanja – partnerske države							
	Ne	2,34 %	0,76 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	2,06 %
	Ja	97,66 %	99,24 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	97,94 %
Mobilnost osebja za namen usposabljanja – programske države							
	Ne	0,71 %	0,89 %	0,00 %	0,00 %	0,64 %	0,57 %
	Ja	99,29 %	99,11 %	100,00 %	100,00 %	99,36 %	99,43 %
Mobilnost osebja za namen usposabljanja – partnerske države							
	Ne	0,00 %	0,00 %	0,57 %	1,47 %	1,62 %	0,00 %
	Ja	100,00 %	100,00 %	99,43 %	98,53 %	98,38 %	100,00 %

Vir: CMEPIUS

Diseminacija izkušenj, pridobljenih prek mednarodne mobilnosti

Analiza poročil osebja po mednarodni mobilnosti prikazuje različne načine, kako so udeleženci delili svoje izkušnje in znanje, pridobljeno med bivanjem v tujini, v različnih letih od 2014 do 2020. Po mednarodni mobilnosti za namen poučevanja v programskih državah so bili sestanki osebja glavni način deljenja izkušenj, sledile so delavnice s sodelavci. Zanimivo je, da se je delež osebja, ki so svoje izkušnje delili na konferencah, zmanjšal v letu 2020, medtem ko so bila pisna poročila sorazmerno stalna skozi leta. Po mednarodni mobilnosti za namen poučevanja v partnerskih državah je prav tako udeležba na sestankih osebja bila najbolj priljubljena metoda deljenja izkušenj z visokimi odstotki skozi vsa leta, z rahlim padcem v letu 2020. Deljenje znanja prek delavnic s sodelavci je imelo nekoliko nižje odstotke, še vedno pa je bila to pogosta praksa. Prav tako je pisanje poročil o izkušnjah postalo bolj pogosto v letu 2020.

Po vrnitvi osebja z mednarodne mobilnosti za namen usposabljanja v programskih državah je bil največji porast v deležu osebja, ki je svoje izkušnje delilo v medijih, kar kaže na večjo zunanjo vidnost tovrstnih mobilnosti. Deljenje izkušenj na konferencah se je nekoliko povečalo v letu 2020, medtem ko je bilo deljenje prek sestankov osebja in delavnic s sodelavci stalno visoko. V primeru mednarodne mobilnosti za namen usposabljanja v partnerskih državah je bila situacija podobna, z

visokim odstotkom deljenja na sestankih osebja in rastjo pisnih poročil v letu 2020. Prav tako je bilo opaziti rast deljenja izkušenj v medijih.

Iz teh podatkov, ki so priloženi v prilogi tega dokumenta (preglednica 10), je razvidno, da je bila delitev izkušenj prek sestankov osebja najbolj priljubljen način komunikacije v vseh kategorijah mobilnosti. To poudarja pomen internega komuniciranja in izmenjave znanj znotraj institucij. Poleg tega rast deleža poročil in deleža tistih, ki so svoje izkušnje delili v medijih, kaže na željo po širšem deljenju izkušenj in dobrih praks, kar lahko prispeva k večji prepoznavnosti programa Erasmus+ in njegovih koristi.

Učinki programa Erasmus+ na ravni osebja

Program Erasmus+ nenehno prispeva k profesionalni in osebni rasti udeležencev, kar potrjujejo tako kvantitativni podatki iz poročil osebja kot tudi kvalitativne povratne informacije iz ciljnih skupin. Pri mednarodni mobilnosti za namen poučevanja v programskih državah (glej prilogo) je večina osebja (od 30,99 % do 87,63 %) poročala o pozitivnih učinkih, kot so ustvarjanje dodatnih učinkov (*spin-off*), izboljšanje kakovosti in števila študentske in akademske mobilnosti, razvoj novih učnih praks ali metod ter izboljšanje zaposlitvenih in kariernih možnosti. Visok odstotek osebja je izrazil tudi krepitev svojega profesionalnega omrežja in sodelovanje s partnersko institucijo. Najmanjši odstotek (od 5,62 % do 25 %) pa je bil pri tistih, ki so gradili sodelovanje z deležniki v civilni družbi ali na trgu dela.

Pri mednarodni mobilnosti za namen poučevanja v partnerskih državah je prav tako večina osebja (od 39 % do 85,43 %) poročala o podobnih učinkih, kot so krepitev sodelovanja s partnerskimi institucijami, deljenje znanja in veščin s študenti ter izboljšanje socialnih, jezikovnih in kulturnih kompetenc. Tudi tukaj so bili odstotki za sodelovanje z deležniki v civilni družbi in na trgu dela razmeroma nizki (od 9,14 % do 10 %). Podobne ugotovitve glede vpliva programa Erasmus+ na osebni in profesionalni razvoj akademskega osebja ugotavljata tudi Flander in Pajnič (v CMEPIUS 2020, str. 41–43).

Preglednica 23: Vpliv mednarodne mobilnosti na osebni in profesionalni razvoj akademskega osebja v letih 2014–2020

Ustvarjanje dodatnih učinkov (<i>spin-off</i>) (razvoj kurikula, razvoj skupnih programov, akademska mreža, sodelovanje pri raziskavah)
Izboljšanje kakovosti in števila študentske in akademske mobilnosti
Razvoj novih učnih praks ali metod
Krepitev profesionalne mreže

Pri mednarodni mobilnosti za namen usposabljanja v programskih državah so odstotki nekoliko nižji v primerjavi s poučevanjem, vendar še vedno visoki pri trditvah, kot so izboljšanje zaposlitvenih priložnosti, krepitev mreže in učenje od dobrih praks v tujini. Pri mednarodni mobilnosti za namen usposabljanja v partnerskih državah so podatki podobni, z visokim odstotki pri trditvah, kot so razvoj profesionalnih omrežij, izboljšanje zaposlitvenih priložnosti in izkušenj iz dobrih praks.

Analiza odzivov osebja tako kaže, da je program Erasmus+ izjemno učinkovit pri ustvarjanju dodatnih učinkov (*spin-off*), kot so razvoj skupnih tečajev ali modulov, akademskih mrež in raziskovalnega sodelovanja. Večina sodelujočih je poročala o izboljšanju kakovosti in števila

mobilnosti študentov in akademskega osebja ter o razvoju novih učnih praks ali metod, kar je prispevalo k njihovemu profesionalnemu razvoju.

Citati iz ciljnih skupin dodatno osvetljujejo te učinke tudi za programsko obdobje 2021–2027. Udeleženci so izpostavili, kako je Erasmus+ **»prepih, ki prinaša nove ideje in odpira okna v druge kulture, službene sisteme in prakse«**. Poudarili so tudi pomen medkulturnih kompetenc, samozavesti, izhoda iz cone udobja in krepitev mednarodnih partnerstev. Z Erasmusom pridobljena samorefleksija in širitev socialne mreže sta ključni kompetenci za osebni razvoj, medtem ko nove poslovne povezave in razširitev obstoječega sodelovanja pomembno prispevajo k profesionalnem napredku.

Udeleženci so si edini, da Erasmus+ motivira ne samo z vidika akademskih priložnosti, temveč je stalni navdih zaradi nenehnih sprememb v različnih študijskih disciplinah in drugih sektorjih. To pomeni, da Erasmus+ ni samo pot do novih znanj in spretnosti, ampak tudi platforma, ki omogoča širjenje obzorij in odpira vrata v novo karierno in življenjsko pot.

Povezujoč kvantitativne in kvalitativne ugotovitve lahko trdimo, da Erasmus+ zagotavlja bogato in multidimenzionalno izkušnjo, ki pomembno vpliva na individualno raven višješolskih in visokošolskih učiteljev ter strokovnih sodelavcev. To vodi do zaključka, da program ne le izpolnjuje svoje obljube o spodbujanju mobilnosti in sodelovanja, ampak tudi aktivno prispeva k oblikovanju bolj povezane in izobražene evropske družbe.

Priznavanje mednarodne mobilnosti osebja

Na podlagi preglednice 12 (priloga), ki prikazuje, kako bo mobilnost osebja priznana s strani matične institucije, lahko izpeljemo več zanimivih ugotovitev:

1. Vključitev v letno oceno delovanja: Precejšen delež osebja iz vseh kategorij mobilnosti poroča, da je njihova mobilnost vključena v letno oceno delovanja. To kaže, da institucije prepoznavajo in formalno priznavajo vrednost mednarodnih izkušenj za razvoj zaposlenih. Odstotki se gibljejo od 38,9 do 54,6 v različnih kategorijah in letih, kar nakazuje na stabilno priznavanje v institucijah.

2. Del letnega delovnega načrta: Mobilnost je pogosto del letnega delovnega načrta zaposlenih, kar pomeni, da se mobilnost načrtuje in integrira v redne delovne obveznosti. Ta integracija je pomembna za zagotavljanje, da mobilnost postane del standardnih praks v instituciji.

3. Neformalno priznanje s strani vodstva: Neformalno priznanje je prav tako razširjeno, kar poudarja, da je poleg formalnih ocen tudi neformalno priznanje pomembno za zaposlene, z odstotki, ki se gibljejo okoli 50 ali več.

4. Drugi načini priznanja: Raznoliki drugi načini priznanja, kot so konference, delavnice in poročila, so razmeroma pogosti, kar poudarja, da institucije cenijo širjenje pridobljenega znanja in izkušenj znotraj in zunaj institucije.

5. Nepriznavanje: Delež osebja, ki poroča o tem, da njihova mobilnost sploh ni priznana, je razmeroma nizek, vendar z rahlim povečanjem v nekaterih kategorijah v letu 2020. To bi lahko nakazovalo na potrebo po izboljšanju priznavanja mobilnosti v nekaterih institucijah.

6. Povišanje plače: Povišanje plače kot rezultat mobilnosti je zelo redko, kar kaže, da finančne spodbude morda niso glavni motivator za sodelovanje v mobilnosti.

V splošnem preglednica, ki je del priloge, kaže, da institucije v veliki meri priznavajo in vrednotijo mednarodno mobilnost osebja, kar je lahko pomembna motivacija za zaposlene, da sodelujejo v programu Erasmus+. Kljub temu obstajajo področja, kjer bi lahko institucije izboljšale priznavanje in s tem še bolj spodbudile sodelovanje v mednarodni mobilnosti. Preglednica 24, ki obravnava želje osebja glede priznavanja mobilnosti s strani matičnih institucij, ponuja vpogled v to, kako zaposleni vrednotijo različne oblike priznanja in kaj bi si želeli v prihodnje. Vidimo, da je precejšen delež osebja, zlasti v letu 2020, izrazil željo, da bi bila njihova mobilnost vključena v letni delovni načrt. To nakazuje, da zaposleni želijo, da bi bila njihova mobilnost prepoznana kot integralni del profesionalnih obveznosti. Prav tako večina osebja pričakuje, da bo mobilnost formalno priznana z vključitvijo v letno oceno delovanja, kar poudarja željo po formalnem in objektivnem priznanju pridobljenih izkušenj in kompetenc.

Preglednica 24: Kako bi si želeli, da bi bila priznana mednarodna mobilnost osebja?

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Mobilnost osebja za namen poučevanja – partnerske države						
Kot del mojega letnega delovnega načrta	21,1 %	38,1 %	15,0 %	33,3 %	14,3 %	57,1 %
Vključeno v mojo letno oceno uspešnosti	73,7 %	57,1 %	45,0 %	83,3 %	71,4 %	42,9 %
Neformalno priznanje s strani vodstva	15,8 %	33,3 %	35,0 %	16,7 %	0,0 %	7,1 %
Povišanje plače	26,3 %	23,8 %	35,0 %	16,7 %	57,1 %	28,6 %
Mobilnost osebja za namen usposabljanja – partnerske države						
Kot del mojega letnega delovnega načrta	57,1 %	33,3 %	43,8 %	71,4 %	21,1 %	58,3 %
Vključeno v mojo letno oceno uspešnosti	85,7 %	83,3 %	75,0 %	57,1 %	84,2 %	66,7 %
Neformalno priznanje s strani vodstva	0,0 %	33,3 %	31,3 %	42,9 %	42,1 %	25,0 %
Povišanje plače	71,4 %	66,7 %	37,5 %	57,1 %	42,1 %	66,7 %
Mobilnost osebja za namen poučevanja – programske države						
Kot del mojega letnega delovnega načrta	58,9 %	52,8 %	53,7 %	48,6 %	47,2 %	31,8 %
Vključeno v mojo letno oceno uspešnosti	60,7 %	66,3 %	62,7 %	63,5 %	58,3 %	77,3 %
Neformalno priznanje s strani vodstva	32,1 %	27,0 %	32,8 %	24,3 %	38,9 %	22,7 %
Povišanje plače	33,9 %	25,8 %	49,3 %	36,5 %	33,3 %	22,7 %
Mobilnost osebja za namen usposabljanja - programske države						
Kot del mojega letnega delovnega načrta	55,2 %	45,8 %	50,0 %	48,9 %	36,7 %	66,7 %
Vključeno v mojo letno oceno uspešnosti	51,7 %	66,7 %	78,6 %	62,2 %	70,0 %	74,1 %
Neformalno priznanje s strani vodstva	27,6 %	31,3 %	31,0 %	40,0 %	33,3 %	22,2 %
Povišanje plače	34,5 %	41,7 %	42,9 %	35,6 %	43,3 %	48,1 %

Vir: CMEPIUS* (udeleženci so lahko izbirali med več odgovori)

Neformalno priznanje, kot je pohvala ali priznanje s strani nadrejenih, je še vedno pomembno za zaposlene, čeprav se zdi, da v letu 2020 manj zaposlenih pričakuje to vrsto priznanja. Osebe navaja tudi druge oblike priznanja, kot so poročila in predstavitve, kar kaže na željo po deljenju in širjenju pridobljenega znanja znotraj institucije.

Presenetljivo visok odstotek osebja si želi, da bi bilo priznanje mobilnosti povezano s povišanjem plače, kar pomeni, da bi zaposleni cenili finančno nagrado za prizadevanja in pridobljene kompetence med mednarodno mobilnostjo.

Vidimo lahko, da so pričakovanja glede priznavanja mobilnosti raznolika, kar nakazuje na potrebo po prilagodljivem in celovitem pristopu institucij. Zaposleni si želijo, da bi njihova mednarodna izkušnja imela jasno vrednost znotraj institucije, kar bi bilo izraženo skozi formalne in neformalne mehanizme priznavanja. To nakazuje na potrebo po nadaljnji integraciji mednarodnih izkušenj v strateško načrtovanje in razvoj zaposlenih znotraj višješolskih in visokošolskih ustanov.

Priporočila za program Erasmus+ v programskem obdobju 2021–2027

Na osnovi 6.164 poročil osebja v letih 2015–2020 in vpogledov iz ciljnih skupin v letu 2023 so bila oblikovana naslednja priporočila, ki bi lahko pomagala pri nadaljnjem spodbujanju mednarodne mobilnosti osebja v okviru programa Erasmus+ v programskem obdobju 2021–2027:

1. Večja vključenost in informiranje: Za boljše informiranje in večjo vključenost osebja v program Erasmus+ je ključno, da višješolski in visokošolski zavodi oblikujejo celovite strategije, ki bodo spodbujale in podpirale vse zaposlene, ne glede na vrsto njihove pogodbe ali obseg delovnega časa. To bo zagotovilo, da so priložnosti za mednarodno mobilnost enako dostopne vsem in da se noben potencialni prispevek k mednarodnemu sodelovanju ne spregleda.

V okviru izboljšanja informiranosti in vključevanja zaposlenih za določen ali krajši delovni čas je pomembno poudariti, da mora biti dostop do informacij o programu jasen, transparenten in enostaven. Institucijam se svetuje, da zagotovijo, da so vsi člani osebja obveščeni o možnostih, ki jih ponuja Erasmus+, in da razumejo postopke prijave ter imajo enak dostop do virov in podpore pri pripravi na mobilnost.

V okviru inkluzivnosti je bistveno, da se prepozna vrednost in prispevek, ki ga lahko osebje, zaposleno za določen ali krajši delovni čas, prinese mednarodnemu sodelovanju. Institucijam se zato priporoča, da prepoznajo in odpravijo morebitne strukturne ovire, ki omejujejo sodelovanje teh skupin zaposlenih, ter aktivno iščejo načine za njihovo vključevanje v mednarodne projekte in partnerstva. Takšen pristop ne bo le prispeval k demokratizaciji izobraževalnih priložnosti, ampak bo tudi obogatil institucije z novimi perspektivami in izkušnjami.

2. Prilagoditev finančne podpore: Finančna podpora, ki jo nudi program Erasmus+, ima bistveno vlogo pri zagotavljanju dostopnosti in izvedljivosti mednarodnih izkušenj za akademsko in strokovno osebje. Vendar pa je ključno, da se ta podpora redno posodablja in prilagaja, da odraža trenutne ekonomske realnosti, kot so inflacija in lokalne razlike v življenjskih stroških. To bo osebju omogočilo, da v celoti izkoristi mednarodno mobilnost brez finančnih bremen.

V luči naraščajočih življenjskih stroškov in potovalnih izdatkov je ključno, da Evropska komisija prevrednoti in prilagodi finančne mehanizme, s čimer bi se zagotovilo, da finančna podpora ustrezno odraža potrebe osebja. Prav tako je pomembno, da se spodbuja trajnostno mobilnost s povečanjem finančnih spodbud za zelene potovalne možnosti. To ne bi zgolj podpiralo ekološko

odgovornega ravnanja, temveč bi bilo tudi v skladu z ambicijami Evropske komisije za spodbujanje trajnostne mobilnosti.

3. Digitalizacija procesov: V današnji dobi, ko ima digitalna preobrazba ključno vlogo pri doseganju učinkovitega in trajnostno naravnega poslovanja, je bistveno, da vsi deležniki dosledno izpolnijo svoje zaveze glede digitalizacije. Takšno prehajanje na elektronske oblike dokumentacije ne bi samo poenostavilo administrativnih postopkov in zmanjšalo časovne zamude, temveč bi odražalo tudi sodobno tehnološko naravnost ter prispevalo k večji dostopnosti in vključenosti. Zmanjšanje papirne dokumentacije bi nadalje prispevalo k trajnostni naravnosti in ekološki odgovornosti, ki je v skladu s cilji zelenega delovanja Evropske unije.

V luči teh potreb in v skladu s trenutnimi tehnološkimi zmogljivostmi se višješolskim in visokošolskim zavodom ter Evropski komisiji priporoča, da pospešijo svoje digitalizacijske iniciative in vzpostavijo sisteme, ki omogočajo celovito in varno elektronsko poslovanje. To bi vključevalo ne le možnost elektronskega podpisovanja dokumentov, ampak tudi zagotavljanje, da so vsi postopki in sistemi varni, učinkoviti in uporabniku prijazni. S takšnim pristopom bi deležniki podprli tudi prehod k bolj zelenim in trajnostnim praksam.

4. Mednarodna mobilnost za namen raziskovanja: V akademskih krogih so mednarodne konference ključna platforma za izmenjavo znanja, razširjanje raziskovalnih dosežkov in vzpostavljanje sodelovanja z akademskim osebjem iz različnih disciplin in držav. Kljub temu trenutni formati mobilnosti v okviru programa Erasmus+ ne naslavlajo v celoti potreb osebja po udeležbi na takšnih dogodkih, kar predstavlja omejitev v njihovem profesionalnem razvoju in raziskovalnem delu.

S tem v mislih se Evropski komisiji predlaga razširitev obstoječega spektra Erasmus+ mobilnosti z uvedbo nove kategorije – mobilnost za namen raziskovanja. Ta bi bila namenjena podpori udeležbe na mednarodnih konferencah, simpozijih in drugih strokovnih srečanjih, ki so nepogrešljivi za razvoj in napredek v akademskih karierah. Tovrstna mobilnost bi lahko vključevala tudi kratek raziskovalni obisk ali sodelovanje v delovnih skupinah, ki bi se osredotočale na specifične tematske raziskave.

Uvedba kategorije mobilnosti za namen raziskovanja bi prinesla občutne koristi, saj bi akademskemu osebju omogočila, da bolje izkoristi mednarodne mreže in skozi njih krepi svoje raziskovalne kapacitete. To bi nadalje prispevalo k večji prepoznavnosti raziskovalnih ustanov na globalni ravni in spodbujalo akademsko sodelovanje, ki je pogosto temelj za inovativne raziskovalne projekte in razvoj novih akademskih programov. S spodbujanjem takšne oblike mobilnosti bi program Erasmus+ lahko še dodatno okrepil svoj prispevek k izboljšanju kakovosti in mednarodne konkurenčnosti evropskega terciarnega izobraževanja in raziskovanja.

5. Podpora mlademu akademskemu osebju: V trenutku, ko mladi akademiki postavljajo temelje svoje kariere, je mednarodna mobilnost neprecenljiva priložnost, ki lahko obogati njihovo znanje, razširi profesionalno mrežo in poveča njihove akademske perspektive. Vendar pa obstoječi programi mobilnosti pogosto ne upoštevajo posebnih izzivov, s katerimi se sooča to obdobje – od visokih delovnih obremenitev do osebnih zavez, kot so družinske obveznosti ali doktorski študij.

Priznavanje teh edinstvenih potreb je ključnega pomena za ustvarjanje inkluzivnega okolja, ki mladim akademikom omogoča, da v polnosti izkoristijo mednarodne priložnosti. Potrebno je razviti prilagodljive programe, ki bodo prilagojeni različnim stopnjam akademske poti in bodo upoštevali osebno situacijo posameznikov. To bi lahko vključevalo bolj prilagodljive časovne okvire za mobilnost, možnost delne mobilnosti, kombinirane z virtualno izmenjavo ali celo posebne štipendije, namenjene mladim akademikom ob začetku kariere. Pomembno je zagotoviti tudi, da so ti programi dobro komunicirani in promovirani znotraj višješolskih in visokošolskih zavodov, saj lahko le tako dosežejo tiste, ki bi jih najbolj koristili.

V duhu teh predlogov bi – poleg višješolskih in visokošolskih zavodov z vidika njihove institucionalne strategije – tudi Evropska komisija lahko razmislila o oblikovanju posebnih pogojev in priložnosti, ki bi neposredno naslavljal potrebe mladih akademikov. To bi lahko vključevalo uvedbo posebnih skladov, ki bi subvencionirali stroške, povezane z mobilnostjo, kot so varstvo otrok ali podpora partnerjev, s čimer bi odpravili finančne ovire, ki lahko mladim akademikom preprečijo udeležbo v programih mobilnosti.

7. Učinkovita politika nadomeščanja: Za spodbujanje mednarodne mobilnosti akademskega osebja je ključno ustrezno načrtovanje nadomeščanj. Svetuje se, da višješolski in visokošolski zavodi razvijejo jasne politike, ki zagotavljajo, da so obdobja odsotnosti zaradi mobilnosti brez negativnih posledic za delovanje institucije in brez dodatne obremenitve za sodelavce in udeležence na mobilnosti.

8. Sistematična diseminacija: Za zagotovitev, da mednarodne izkušnje prinesejo koristi celotni izobraževalni skupnosti, se višješolskim in visokošolskim zavodom priporoča, da vzpostavijo celovite postopke za njihovo deljenje in vključevanje v redno akademsko prakso. To presega običajno deljenje vtisov na sestankih; potrebno je sistematično zasnovati načine, kako se pridobljeno znanje in izkušnje integrirajo v učne načrte, raziskovalne projekte in institucionalno kulturo. Učinkovita diseminacija mednarodnih izkušenj pomeni, da se le-te pretočijo v inovacije v poučevanju, raziskovanju in upravljanju, kar bogati akademsko okolje in prispeva k širšemu razumevanju globalnih perspektiv.

9. Formalno priznavanje mednarodne mobilnosti: Osebje v terciarnem izobraževanju si močno želi, da bi mednarodna mobilnost postala formalno priznana in vključena v letne delovne načrte ter ocene delovanja. To kaže na željo, da se mobilnost obravnava kot pomemben del profesionalnih obveznosti. Prav tako zaposleni pričakujejo, da se bo njihova mednarodna mobilnost uradno ovrednotila v letni oceni delovanja, kar poudarja potrebo po formalnem in objektivnem priznanju pridobljenih izkušenj in kompetenc. Izstopa tudi dejstvo, da velik delež osebja vidi povezavo med priznanjem mobilnosti in povišanjem plače, kar kaže na cenjenje finančnih nagrad za prizadevanja in pridobljene kompetence med mednarodno mobilnostjo. To odpira vrata za razmislek o prilagoditvah institucionalnih strategij, ki bi ustrezale tem željam in spodbudile večjo mednarodno mobilnost.

10. Poenostavitev administrativnih postopkov: Zapleteni prijavitni postopki in obsežna dokumentacija pogosto predstavljajo oviro, ki odvrča ne samo študente, ampak tudi številne potencialne kandidate od izkušnje mednarodne mobilnosti. Glede tega je osebje izpostavilo potrebo po poenostavitvi administrativnih postopkov.

Predlagamo, da višješolski in visokošolski zavodi skupaj s CMEPIUS-om in Evropsko komisijo izvedejo temeljit pregled administrativnih procesov, ki vključujejo osebje med mobilnostjo – od začetne stopnje prijave do zaključka programa, enako kot smo to predlagali za študente. Namen tega je identifikacija in odstranitev morebitnih nepotrebnih administrativnih ovir, kar bi poenostavilo postopke, povečalo motivacijo in dodatno spodbudilo mednarodno mobilnost zaposlenih.

11. Prilagoditev vprašalnika: Osebje je prek ciljnih skupin predlagalo prilagoditev vprašalnika, ki ga je treba izpolniti po vrnitvi iz tujine. Poleg tega je predlagalo prevod vprašalnika v slovenski jezik, kar bi spodbudilo tudi nacionalno identiteto. To priporočilo je namenjeno Evropski komisiji.

Analiza učinkov programa Erasmus+ na organizacijsko raven

V sklopu evalvacije o učinkih programa Erasmus+ na organizacijsko raven smo izvedli poglobljeno analizo, ki temelji na dveh ključnih virih podatkov. Prvi vir so podrobni skupinski intervjuji, ki smo jih opravili v novembru in decembru 2023, skupaj jih je bilo več kot sto. Ti intervjuji so nam omogočili vpogled v neposredne izkušnje in perspektive udeležencev, kar je bogatilo razumevanje učinkov programa. Kot drugi vir podatkov pa smo uporabili priznanja *jabolka kakovosti*, ki jih CMEPIUS podeljuje že osemnajst let zapored. Ta priznanja predstavljajo primere dobrih praks internacionalizacije terciarnega izobraževanja in so rezultat aktivnosti na področju mednarodnega sodelovanja znotraj okvira programa Erasmus+. Oba vira podatkov skupaj ponujata večplastno sliko o učinkih, ki jih ima Erasmus+ na razvoj višješolskih in visokošolskih zavodov v Republiki Sloveniji.

Analiza učinkov programa Erasmus+ na organizacijsko raven v letih 2014–2023

Povratne informacije, pridobljene iz ciljnih skupin, jasno potrjujejo pozitivne učinke programa Erasmus+ na organizacijsko raven. Vodstveni predstavniki višješolskih in visokošolskih zavodov so poudarili ključno vlogo programa z besedami: **»Brez Erasmusa bi mednarodno sodelovanje zamrlo,«** in **»Erasmus je ključen za financiranje mobilnosti. Brez njega bi naš ugled trpel; priložnosti, ki jih ponujamo prek Erasmusa, so neprecenljive.«** Izpostavili so, da Erasmus+ zagotavlja kontinuiteto in predvidljivost, omogoča dolgoročno načrtovanje in zanesljive finančne okvire, ponuja dostop do širokega nabora držav ter prinaša obilico dodane vrednosti. Posebej so pozdravili nove poudarke programa, kot so vključevanje, trajnost in digitalizacija.

Na organizacijski ravni so opazili, da program omogoča bolj sodoben pristop k delu s študenti, izboljšuje izobraževalni sistem, spodbuja obratno mentorstvo, kjer ne samo osebje mentorira študente, ampak študenti tudi mentorirajo učitelje, ter ponuja več možnosti za nadaljnje izobraževanje in vstop v trg dela. Program je pohvaljen kot 'okno v svet', ki je pripomoglo k razvoju skupnih študijskih programov, vodi do skupnih diplom in predstavlja povod k: pisanju skupnih znanstvenih člankov, organizaciji mednarodnih konferenc, poletnih šol ter izvedbi mednarodnih doktoratov. Dodatno so bili izpostavljeni primeri dobrih praks, kot je projekt POLIGLOT, ki združuje 30 skupin in 120 študentov, kjer tuji študenti učijo jezike, in Erasmus šport, ki je na Univerzi v Mariboru združil 1.000 tujih študentov na drsanje, kar kaže na uspešno vključevanje študentov Erasmus in spodbujanje mednarodne izkušnje domačih študentov, tudi če ti ne odidejo v tujino.

Erasmus+ se tako izkazuje kot nepogrešljiv del strategije za mednarodno sodelovanje in razvoj višješolskih ter visokošolskih zavodov, ki ne le obogati izobraževalno okolje, ampak prispeva tudi k širšemu družbeno-gospodarskemu razvoju.

Na podlagi podanih informacij o *jabolkih kakovosti* v letih 2014–2022, ki jih podeljuje CMEPIUS v okviru programov in pobud Erasmus+ za internacionalizacijo terciarnega izobraževanja, lahko povzamemo ključne aktivnosti, ki so bile nagrajene in ki služijo kot primeri dobrih praks za druge višješolske in visokošolske zavode. Poudarek bo na učinkih programa Erasmus+ na organizacijsko raven, ki se kažejo skozi analizo primerov dobrih praks po letih, in njihov vpliv na organizacijski razvoj.

Ključna področja in aktivnosti, nagrajene s priznanji jabolko kakovosti

- 1. Internacionalizacija in mobilnost:** Večina nagrajenih projektov je vključevala mobilnost študentov in osebja, ki je prispevala k izmenjavi znanja, izboljšanju spretnosti in kariernih možnosti. Primeri so Višja strokovna šola za gostinstvo Maribor, Lesarska šola Maribor in DOBA Fakulteta z internetno tehnologijo in virtualnimi mobilnostmi.
- 2. Medsektorsko povezovanje:** Projekti so spodbujali sodelovanje med različnimi sektorji in institucijami, kar je prispevalo k inovacijam in izboljšanju kakovosti izobraževanja. Primer je Univerza v Ljubljani s projektom DigiLing, ki je vključeval sodelovanje z gospodarstvom.
- 3. Razvoj novih programov in metod:** Nekateri projekti so bili usmerjeni v razvoj novih izobraževalnih programov in metod, kot je na primer Univerza v Ljubljani s projektom Interactive Course for Control Theory – ICCT.
- 4. Vključevanje in podpora:** Projekti so pogosto vključevali elemente podpore in vključevanja udeležencev, kot je šola v Slovenj Gradcu, ki je aktivno delovala pri iskanju gostiteljskih podjetij za tuje študente.
- 5. Digitalizacija in inovacije:** Nekatere nagrajene aktivnosti so bile usmerjene v digitalizacijo in uporabo novih tehnologij za izboljšanje izobraževalnih procesov, kot je DOBA Fakulteta z internetno tehnologijo in virtualnimi mobilnostmi.

Primeri dobrih praks in njihovi učinki na organizacijsko raven

- 1. Strateška internacionalizacija:** Univerza v Mariboru je razvila strategijo internacionalizacije in akcijski načrt, ki sta prispevala k strukturnim spremembam in povečanju mednarodne vpetosti univerze.
- 2. Kakovostna izvedba in evalvacija:** Institucije, kot je Višja strokovna šola za gostinstvo Maribor, so zagotavljale visoko kakovost mobilnosti in projektnih aktivnosti s pomočjo nenehnih evalvacij in izboljšav.

3. Razvoj kompetenc in veščin: Projekti so omogočali pridobivanje ključnih kompetenc in veščin, kot so medkulturne, jezikovne in digitalne kompetence, kar prispeva k boljši zaposljivosti in profesionalnemu razvoju udeležencev.

4. Trajnostni razvoj in inovacije: Projekti, kot je ICCT Univerze v Ljubljani, so prispevali k trajnostnemu razvoju izobraževalnih programov in spodbujanju inovacij v pedagoških praksah.

Zaključimo lahko, da program Erasmus+ in podeljena priznanja *jabolko kakovosti* odražajo pomembnost mednarodnega sodelovanja in mobilnosti v terciarnem izobraževanju v Republiki Sloveniji. Nagrajeni projekti kažejo na raznolikost pristopov k internacionalizaciji, poudarjajo pomen kakovosti in odličnosti ter spodbujajo inovacije in razvoj novih metod in programov. Učinki teh projektov na organizacijsko raven so vidni v izboljšanju kakovosti izobraževanja, povečanju mednarodne prepoznavnosti in vpetosti, razvoju novih kompetenc in veščin ter spodbujanju trajnostnega razvoja in inovacij, kar je bilo potrjeno tudi prek ciljnih skupin z več kot stotimi predstavniki višješolskih in visokošolskih zavodov v Republiki Sloveniji.

Priporočila za program Erasmus+ v programskem obdobju 2021–2027

Kljub številnim pozitivnim učinkom, ki jih program Erasmus+ prinaša na organizacijsko raven, smo od vodstvenih predstavnikov višješolskih in visokošolskih zavodov prejeli dragocene predloge za njegovo nadaljnjo izboljšavo. Te povratne informacije so ključne za oblikovanje programa v prihajajočem programskem obdobju 2021–2027 in za zagotavljanje še večje dodane vrednosti.

V nadaljevanju predstavljamo nabor priporočil, ki so se najpogosteje izkazovala v skupinskih intervjujih z vodstvom in koordinatorji Erasmus na višješolskih in visokošolskih zavodih v Republiki Sloveniji. Ta priporočila odražajo kolektivne izkušnje in globoko razumevanje potreb v akademski sferi ter ponujajo vpogled v to, kako lahko program Erasmus+ še naprej raste v programskem obdobju 2021–2027 in se razvija v korist vseh sodelujočih.

Priporočila za Evropsko komisijo

1. Optimizacija informacijske tehnologije: Enoglasna povratna informacija vodstvenih predstavnikov višješolskih in visokošolskih zavodov iz Republike Slovenije izpostavlja kritično potrebo po prenovi ali nadgradnji trenutnega informacijskega sistema Evropske komisije – znanega kot Erasmus Dashboard. Sistem trenutno beleži številne tehnične težave, kot so težave pri kopiranju podatkov, nenamerno podvajanje vnosov in preobremenitev strežnikov, ki vodijo do sistemskih zrušitev.

Čeprav je bil Beneficiary Module sprejet kot pozitiven korak naprej, saj odpravlja potrebo po ročnem izračunu financ, so uporabniki naleteli na frustrirajoče ovire, vključno s počasnostjo sistema in ponovnim podvajanjem podatkov, kar povzroča resne skrbi glede celotne učinkovitosti programa. Evropski komisiji predlagajo temeljito nadgradnjo ali celo zamenjavo sistema z bolj zmogljivo in zanesljivo alternativo. Poudarjajo, da lahko trenutne pomanjkljivosti informacijskega sistema odvračajo potencialne udeležence programa in zmanjšujejo splošno motivacijo za mednarodno mobilnost.

2. Povečanje organizacijskih sredstev: Predlaga se zvišanje razpoložljivih organizacijskih sredstev na enoto, kar bi omogočilo boljšo podporo izvedbi mobilnosti.

3. Prilagoditev organizacijskih stroškov: Organizacijski stroški naj se določajo glede na obseg izvedene mobilnosti, da se zagotovita večja prilagodljivost in učinkovitost.

4. Poenostavitev akcije K171: Priporoča se poenostavitev postopkov v okviru akcije K171 na način, ki je že uveljavljen pri akciji K131, vključno z združevanjem obeh akcij za zmanjšanje birokratskih ovir.

5. Priznavanje mednarodne mobilnosti po vzoru Mobility Window: Svetuje se razmislek o uvedbi posebnega okna za mobilnost, ki bi olajšalo priznavanje mednarodne mobilnosti.

6. Izboljšanje pogojev za programe KIP (kratki intenzivni programi): Priporoča se povečanje financiranja in organizacijske podpore za programe KIP, da se zmanjša negotovost in poveča učinkovitost izvedbe. Prav tako se predlaga, da se poveča prilagodljivost glede trenutne omejitve števila udeležencev (15).

7. Daljše štipendije za habilitacije: Svetuje se razširitev možnosti za pridobitev daljših štipendij, namenjenih procesu habilitacij (iz 2 mesecev na 3 mesece) za namen spodbujanja akademske odličnosti.

Priporočili za CMEPIUS

1. Definicija ranljivih skupin in izboljšanje smernic: Skupina predstavnikov višješolskih in visokošolskih zavodov je izrazila potrebo po jasnejši definiciji ranljivih skupin. Poudarili so, da jim konkretna usmeritev pri identifikaciji posameznikov, ki sodijo v ranljive skupine, in pri metodah preverjanja teh kriterijev močno olajšala njihovo delo. V zvezi s tem predlagajo, da CMEPIUS in Evropska komisija zagotovita bolj specifična in jasna navodila.

2. Sistematično spremljanje kakovosti in učinkov programa Erasmus+ na nacionalni ravni:

Za zagotavljanje in izboljšanje kakovosti v terciarnem izobraževanju je pomembno sistematično ocenjevanje programa Erasmus+ na nacionalni ravni. V ta namen je bistveno razviti in implementirati učinkovita orodja in metodologije za celovito ter redno oceno programa. Priporoča se, da CMEPIUS uvede mehanizme za sistematično merjenje učinkovitosti in kakovosti programa Erasmus+ na dvoletni ravni, da se zagotovi pridobivanje vpogledov v dosežke, učinke in izzive, s katerimi se soočajo različni deležniki. Na podlagi teh ugotovitev bi bilo mogoče izvajati usmerjene izboljšave in sprejemati informirane odločitve. Cilj je tudi zagotoviti dolgoročno raziskovanje, omogočiti primerjavo učinkov med različnimi programskimi obdobji ter pridobivanje enakih vpogledov v različne izobraževalne sektorje.

Priporočila za višješolske in visokošolske zavode v Republiki Sloveniji

1. Uvedba testnega obdobja za partnerstva: Pred podpisom sporazumov naj se vzpostavi testno obdobje, da se prepreči sklepanje neaktivnih partnerstev.

2. Erasmus+ med študijskim pavziranjem: Omogočanje sodelovanja v programu tudi v času študijskega pavziranja za večjo prilagodljivost udeležencev.

3. Spremljanje in vrednotenje: Predlaga se razvoj orodij za sistematično spremljanje napredka in kakovosti izvajanja listine ECHE ter doseganje ciljev programa. Zavodi naj vzpostavijo sistematično spremljanje napredka, kakovosti in učinkov programa Erasmus+ na dvoletni ravni. Pomembno je, da se učinki programa na individualni, organizacijski in sistemski ravni ne le evidentirajo, ampak tudi sistematično analizirajo in uporabijo za izboljšave v strategijah in akcijskih načrtih višješolskih in visokošolskih zavodov.

4. Aktivna udeležba pri programih KIP: Zavodi naj aktivneje pristopijo k izvedbi programov KIP, ki služijo kot odskočna deska za študente pri raziskovanju na daljših obdobjih mednarodne mobilnosti, tako za odhodne kot dohodne študente.

Analiza učinkov programa Erasmus+ na sistemsko raven

Analiza učinkov programa Erasmus+ na sistemsko raven v letih 2014–2023

Na sistemski ravni identifikacija specifičnih učinkov programa Erasmus+ predstavlja izziv, saj, kot je poudaril eden izmed predstavnikov trga dela, mnogi programi Evropske unije delujejo v smeri istih ciljev, kar otežuje ločevanje prispevkov posameznega programa k doseganju teh ciljev. Kljub temu smo iz intervjujev uspeli izluščiti nekatere pomembne ugotovitve glede vpliva programa na sistemsko raven, ki bi jih želeli poudariti.

Posebej izstopa nacionalna specifična, značilna tudi za druge evropske države, v kontekstu razumevanja višješolskega izobraževanja kot dela terciarnega izobraževanja. Opazili smo, da višješolsko izobraževanje kljub svoji pomembni vlogi pri zagotavljanju zaposljivosti diplomantov pogosto ostaja ujeto med srednješolskim in visokošolskim izobraževanjem. Ta nejasna pozicija otežuje sklepanje partnerskih sporazumov in vključevanje v poučevanje na mednarodni ravni.

Višješolski zavodi izražajo željo po enakovredni obravnavi in vključenosti v visokošolski sistem, vendar se pogosto soočajo z zavračanjem s strani različnih deležnikov. Poudarjajo, da bi morali pri ocenjevanju prijav na projekte in individualne mobilnosti upoštevati specifičnosti višjega strokovnega izobraževanja, in si želijo, da bi bili enakovredno vključeni v strateška in sodelovalna partnerstva. Vidijo tudi priložnost za povečanje svoje vloge in identitete v procesu internacionalizacije, na primer z vključitvijo mednarodnih projektne pisarn v zakonodajo o višjem strokovnem izobraževanju, integracijo v iniciativo Study in Slovenia ter vključitvijo v Poročilo o izvajanju bolonjskega proces in iniciativo Evropska študentska izkaznica. Avtoritete na področju zagotavljanja kakovosti bi lahko prav tako po njihovem mnenju bolj izrecno vključile mednarodno sodelovanje višjih strokovnih šol v standarde kakovosti, s čimer bi spodbudile te institucije k večji mednarodni mobilnosti in stopnji internacionalizacije.

Priporočila za program Erasmus+ v programskem obdobju 2021–2027

V luči zbranih povratnih informacij predlagamo naslednje ukrepe za spodbujanje internacionalizacije višješolskega izobraževanja na sistemski ravni:

- 1. Vključitev mednarodnega sodelovanja v standarde kakovosti:** Priporočamo, da Nacionalna agencija Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu (NAKVIS) razširi svoje standarde kakovosti z vključitvijo mednarodnega sodelovanja kot ključnega elementa, kar bo dodatno spodbudilo internacionalizacijo višješolskega izobraževanja.
- 2. Ustanovitev mednarodne projektne pisarne:** Predlagamo vzpostavitev mednarodne projektne pisarne znotraj Skupnosti višjih strokovnih šol, kar bo okrepilo podporo internacionalizaciji na višjih strokovnih šolah.
- 3. Večja vključenost višjih strokovnih šol v iniciativo Study in Slovenia:** Svetujemo, da CMEPIUS aktivno vključi višje strokovne šole v iniciativo Study in Slovenia, jim dodeli posebno pozornost pri individualni mednarodni mobilnosti in vzpostavljanju sodelovalnih partnerstev.

4. Integracija višjih strokovnih šol v Poročilo o izvajanju bolonjskega proces in iniciativo Evropska študentska izkaznica: Ministrstvu priporočamo, da zagotovi, da so višje strokovne šole zastopane v Poročilu o izvajanju bolonjskega proces in iniciativi Evropska študentska izkaznica, kar bo povečalo njihovo vidnost in vključenost na mednarodni ravni.

Vključitev teh priporočil bi občutno vplivala na višje strokovne šole, kar bi vodilo do povečane mednarodne mobilnosti in širše internacionalizacije, s tem pa bi imelo tudi širši učinek na razvoj organizacij in izobraževalnega sistema na splošno.

Standardi kakovosti in mednarodno sodelovanje: Z vključitvijo mednarodnega sodelovanja kot standarda kakovosti bi Nacionalna agencija Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu neposredno spodbudila višje strokovne šole k večji aktivnosti na mednarodnem področju. To bi izboljšalo kakovost izobraževanja, hkrati pa tudi spodbudilo izmenjavo znanja in dobrih praks, kar bi pripomoglo k bolj dinamičnemu in inovativnemu izobraževalnemu okolju.

Mednarodna projektna pisarna: Ustanovitev mednarodne projektne pisarne bi višjim strokovnim šolam zagotovila ključne vire in podporo za izvajanje mednarodnih projektov. To bi omogočilo lažji dostop do mednarodnih partnerstev in projektov, s čimer bi se povečale priložnosti za študentsko in osebno mobilnost ter izboljšale mednarodne kompetence celotne akademske skupnosti.

Iniciativa Study in Slovenia: Aktivna vključitev višjih strokovnih šol v iniciativo Study in Slovenia bi znatno povečala njihovo mednarodno prepoznavnost in privlačnost. To bi pritegnilo več mednarodnih študentov in sodelavcev, kar bi še dodatno obogatilo izobraževalno okolje in okrepilo medkulturne kompetence.

Poročilo o izvajanju bolonjskega proces in iniciativa Evropska študentska izkaznica: Vključitev višjih strokovnih šol v Poročilo o izvajanju bolonjskega proces in iniciativo Evropska študentska izkaznica bi zagotovila boljšo integracijo teh šol v evropski izobraževalni prostor. To bi olajšalo mednarodno mobilnost študentov in osebja ter povečalo priložnosti za sodelovanje v mednarodnih programih in projektih.

Na splošno bi ta priporočila prispevala k izgradnji bolj odprtega, povezanega in inovativnega terciarnega izobraževalnega sistema, ki bi spodbujal mednarodno sodelovanje in izmenjavo.

OCENA PROGRAMA ERASMUS+ V LETIH 2014–2023

Ocena naslavljanja horizontalnih prioritet v programu Erasmus+

Na podlagi evalvacijskega poročila o programu Erasmus+ za obdobje 2014–2023, ki vključuje tudi njegove učinke na individualno, organizacijsko in sistemsko raven, ugotavljamo, da so višješolski in visokošolski zavodi v Republiki Sloveniji v letih 2014–2023 dosledno naslavljali horizontalne prioritete v okviru vseh akcij programa Erasmus+ kot: vključenost in raznolikost, digitalna transformacija, okolje in boj proti podnebnim spremembam, državljanska participacija, skupne vrednote in demokracija.

Vključenost in raznolikost: Program Erasmus+ je bil osredotočen na krepitev vključenosti in raznolikosti, kar je bilo vidno skozi številne iniciative, namenjene zmanjševanju neenakosti in promociji socialne integracije. Ta poudarek se je jasno odražal v projektih strateških in sodelovalnih partnerstev, kjer analiza projektov kaže na naraščajoč pomen teh tematik v kontekstu terciarnega izobraževanja v Republiki Sloveniji. Prizadevanja za vključenost in raznolikost so se razširila tudi na mednarodno mobilnost študentov in osebja, čeprav je bilo ugotovljeno, da je treba več pozornosti nameniti tudi delno zaposlenemu osebju, kar je bilo vključeno v priporočila. Poleg tega je bila izražena potreba po jasnejših smernicah za naslavljanje ranljivih skupin, kar je bilo prav tako uvrščeno med ključna priporočila.

Digitalna transformacija: Digitalizacija je predstavljala temeljni steber programa Erasmus+, s posebnim poudarkom na krepitvi digitalnih kompetenc in pripravi izobraževalnih sistemov na izzive digitalne dobe. To se je odražalo skozi raznovrstne projekte v okviru strateških in sodelovalnih partnerstev, ki so v ospredje postavljali digitalne inovacije in rešitve. Prav tako je bila digitalizacija procesov ključni element programa, pri čemer smo identificirali možnosti za nadaljnje izboljšave, še zlasti v kontekstu mednarodne mobilnosti osebja, kjer so bila podana specifična priporočila za optimizacijo digitalnih praks.

Okolje in boj proti podnebnim spremembam: Program Erasmus+ je močno vpeljal okolijsko ozaveščenost in trajnost kot osrednje vrednote, s poudarkom na projektih in dejavnostih, ki krepijo zavezanost okolijski odgovornosti. Ta zaveza k trajnosti predstavlja eno od ključnih horizontalnih prioritet, ki se jih zavedajo vsi deležniki v terciarnem izobraževanju v Republiki Sloveniji. Kljub širokemu priznavanju pomena zelene mobilnosti pa med udeleženci še vedno obstaja potreba po večji finančni podpori s strani Evropske komisije za izvajanje trajnostno naravnanih projektov, kar je bilo izpostavljeno tudi v priporočilih.

Državljsanska participacija, skupne vrednote in demokracija: Program je prav tako obravnaval potrebo po krepitvi državljanske participacije in skupnih vrednot, pri čemer so bile aktivnosti usmerjene v spodbujanje demokratične udeležbe in razumevanja evropskih vrednot. Vseeno pa ugotavljamo, da so študenti izrazili, da ne čutijo dodatne evropske identitete na podlagi mednarodne mobilnosti.

Evalvacijsko poročilo kaže, da je program Erasmus+ v veliki meri naslovil te horizontalne prioritete v letih 2014–2023, vendar so vedno prisotne možnosti za nadaljnje izboljšave in poglobitev njihove

integracije v vse aktivnosti programa, zato smo dali tudi priporočila, ki bodo na koncu tega poročila nanizana za različne deležnike.

Ocena uspešnosti programa Erasmus+

Program Erasmus+ – tako v obdobju 2014–2020 kot 2021–2027 – je v slovenskem terciarnem izobraževalnem sektorju prinesel številne pozitivne rezultate. Ključni med njimi so povečanje internacionalizacije, izboljšanje veččin študentov in osebja ter okrepljeno sodelovanje z mednarodnimi partnerji. Program je spodbudil izmenjavo znanj in dobrih praks med izobraževalnimi institucijami, kar je prispevalo k povečanju kakovosti izobraževalnih programov in boljši pripravljenosti diplomantov za delovni trg. Pozitivni učinki programa so se kazali tudi v večji vključenosti in dostopnosti izobraževanja za različne študentske skupine, vključno s tistimi iz manj ugodnih okolij.

Kljub tem pozitivnim učinkom so bili opaženi tudi izzivi, kot so kompleksnost, birokracija in informacijski sistem, kar je v nekaterih primerih omejevalo dostop do programa. Za izboljšanje tega stanja smo podali podrobna priporočila za različne deležnike, ki so na enem mestu nanizana v zadnjem poglavju tega poročila.

Dolgoročni učinki in medsebojni vplivi akcij: Dolgoročni učinki programa Erasmus+ so bili opazni predvsem v obliki izboljšane kakovosti izobraževanja in večje mednarodne vključenosti izobraževalnih institucij. Program je spodbudil razvoj novih pedagoških pristopov in integracijo digitalnih tehnologij v učne procese, kar je pripomoglo k bolj inovativnemu in prilagodljivemu izobraževanju. Prav tako so bile opažene sinergije med različnimi akcijami programa, ki so spodbujale boljše usklajevanje projektov in večjo mobilnost študentov ter osebja.

Transformacijski učinki in vključenost: Program Erasmus+ je imel pomemben transformacijski učinek na izobraževalni sistem, zlasti v smislu spodbujanja horizontalnih prioritet, kot so digitalna transformacija, vključenost in raznolikost ter okoljska ozaveščenost. Program je prispeval k večji ozaveščenosti o pomembnosti trajnostnega razvoja in potrebi po aktivnem državljanstvu in demokratični participaciji.

Diseminacija dosežkov in učinkov programa Erasmus+: Čeprav program generira pomembne rezultate, ki lahko bistveno prispevajo k razvoju in inovacijam v izobraževalnem sektorju, se ti rezultati pogosto ne delijo široko ali učinkovito. Večja vlaganja v diseminacijo in promocijo teh dosežkov bi lahko okrepila njihov vpliv, omogočila izmenjavo znanj med institucijami in izboljšala prakse v izobraževanju na širši ravni. To bi vključevalo tudi razvoj platform in orodij, ki bi olajšali dostop do informacij in izmenjavo med deležniki.

Pomen programa za terciarni sektor: Odsotnost programa Erasmus+ bi pomenila znatno izgubo za terciarni izobraževalni sektor, saj program omogoča edinstvene priložnosti za internacionalizacijo in izboljšanje kakovosti izobraževanja. Program Erasmus+ ne le podpira akademsko mobilnost študentov in osebja, temveč spodbuja tudi medkulturno razumevanje, sodelovanje in izmenjavo dobrih praks med izobraževalnimi institucijami po vsej Evropi in izven nje. Brez tega bi sektor izgubil dragoceno orodje za spodbujanje inovacij, razvoj globalnih kompetenc in krepitev mednarodnih partnerstev.

Ocena učinkovitosti programa Erasmus+

Ocena učinkovitosti programa Erasmus+ se osredotoča na analizo stroškovne učinkovitosti različnih ukrepov znotraj programov Erasmus+ 2021–2027 in Erasmus+ 2014–2020, primerjavo proračunov obeh programov, učinkovitost sodelovanja med različnimi akterji, ki so vključeni v izvajanje in nadzor programa, ter oceno poenostavitvenih ukrepov, ki so bili uvedeni za zmanjšanje administrativnih bremen. Poleg tega se ocena dotika tudi skladnosti novih orodij za podporo upravljanju s potrebami in zasnovo programa Erasmus+ ter učinkovitosti ukrepov proti goljufijam. V nadaljevanju so ta vprašanja podrobneje obravnavana ter podane ocene učinkovitosti programa Erasmus+.

Stroškovna učinkovitost in primerjava proračunov: Stroškovna učinkovitost različnih ukrepov programa Erasmus+ kaže na to, da so bila sredstva, dodeljena programu, na splošno dobro izkoriščena, kar je prispevalo k izboljšanju kakovosti in dostopnosti terciarnega izobraževanja v Republiki Sloveniji. V primerjavi s prejšnjim programskim obdobjem bo proračun za Erasmus+ 2021–2027 omogočil širši obseg in globino ukrepov, čeprav se postavlja vprašanje, ali je razporeditev sredstev med različnimi področji programa in ključnimi ukrepi v celoti ustrezna glede na njihovo raven učinkovitosti in koristnosti. Konkretna poročila so vključena že v poglavju, ki se nanaša na učinke programa na organizacijsko raven, in bodo ponovno nanizana na koncu tega poročila.

Učinkovitost sodelovanja in vodenje komisije: Sodelovanje med različnimi akterji, vključenimi v izvajanje in nadzor programa, je ključno za njegovo uspešnost. Učinkovitost tega sodelovanja in vodilna vloga Evropske komisije pri tem sta se med obema programskima obdobjema razlikovali, pri čemer je bilo opaziti nekaj izboljšav, še vedno pa obstajajo področja, kjer bi bilo mogoče postopke izboljšati in poenostaviti, zlasti z vidika informacijske tehnologije ter določenih akcij, kot je KA171, kar je vključeno med priporočila.

Poenostavljeni ukrepi in administrativno breme: Uvedeni poenostavljeni ukrepi, kot so sistem poenostavljenih subvencij in akreditacijski sistem, so prispevali k zmanjšanju administrativnih bremen za nacionalne agencije, upravičence programa in udeležence. Kljub temu obstajajo razlike med ukrepi in področji, kjer bi bilo mogoče program še dodatno poenostaviti, da bi zmanjšali administrativno breme brez ogrožanja pravilnega upravljanja, rezultatov in vpliva programa. Več o tem smo pisali že v poglavjih, kjer smo analizirali učinke programa na individualno, organizacijsko in sistemsko raven in dali tudi konkretna priporočila.

Indikatorji programa in orodja za upravljanje: Indikatorji, določeni za program v uredbi, so ključni za spremljanje in ocenjevanje njegove učinkovitosti na nacionalni ravni. Obstaja velik potencial za izboljšanje celotnega sistema upravljanja in spremljanja (Erasmus Dashboard), zlasti z razvojem dodatnih orodij za podporo upravljanju, ki bi bila bolj skladna s potrebami in zasnovo programa Erasmus+. Nadalje, eno izmed ključnih ovir za učinkovito spremljanje in vrednotenje učinkov programa Erasmus+ na nacionalni ravni predstavlja vprašalnik, ki ni metodološko robusten. S svojo pretirano dolžino in pomanjkanjem upoštevanja univerzalnih metodoloških načel, skupaj s spreminjanjem vsebine skozi različna programska obdobja, vprašalnik otežuje dostop do podatkov in njihovo analizo, kar bi lahko bilo izjemno koristno na nacionalni ravni. To in še več je podano med priporočil na zadnjih straneh tega poročila.

Ocena relevantnosti programa Erasmus+

Ocena relevantnosti programa Erasmus+ se poglobljeno ukvarja z analizo njegove usklajenosti z aktualnimi izzivi v sektorju terciarnega izobraževanja.

Usklajenost ciljev Erasmus+ 2021–2027 z izzivi sektorja: Cilji programa, kot so opredeljeni v členih 3.1 in 3.2, so v veliki meri usklajeni z izzivi v terciarnem izobraževanju. To evalvacijsko poročilo kaže, da so ti izzivi še vedno relevantni, čeprav se je kontekst nekoliko spremenil, kar zahteva prilagoditve in nadaljnji razvoj programa. Priporočila, podana v okviru tega poročila, lahko pomagajo Evropski komisiji, da program v tekočem programskem obdobju izboljša.

Naslovitev potreb različnih deležnikov: Erasmus+ 2021–2027 se osredotoča na širok spekter potreb deležnikov v terciarnem izobraževanju. Program je uspešen pri privabljanju in doseganju ciljnih skupin, vendar poročilo izpostavlja, da nekateri segmenti niso dovolj dobro realizirani. Potrebno je nadaljnje delo na odpravljanju ovir za dostop in povečanju ozaveščenosti o programu.

Usmerjenost programa k težje dosegljivim skupinam: Erasmus+ 2021–2027 si prizadeva za vključevanje težje dosegljivih skupin, vendar so še vedno izzivi pri doseganju teh skupin. Poročilo v zaključnih priporočilih predlaga večje usmerjanje sredstev in ukrepov za boljše naslavljanje teh skupin.

Odziv na zelene in digitalne prehode: Program Erasmus+ 2021–2027 se zaveda potreb in izzivov, povezanih z evropskimi zelenimi in digitalnimi prehodi. Vendar bi bilo morda potrebno še večje usmerjanje in integracija teh tem v programe in aktivnosti, kar je zapisano v priporočilih.

Relevantnost programa Erasmus+ 2021–2027 v primerjavi z Erasmus+ 2014–2020: Glede na sektorsko perspektivo je Erasmus+ 2021–2027 nadgradil in razširil nekatere vidike prejšnjega programa. Iz poročila je razvidno, da so bile uvedene izboljšave, vendar obstajajo področja, kjer bi lahko program še naprej napredoval in se prilagajal spreminjajočim se potrebam.

Sklepno mnenje je, da ima program Erasmus+ še naprej ključno vlogo v podpori terciarnemu izobraževanju, hkrati pa sta potrebna stalna prilagoditev in razvoj programa za naslavljanje spreminjajočih se potreb in izzivov.

Ocena koherentnosti programa Erasmus+

Ocena koherentnosti programa Erasmus+ 2021–2027 osvetljuje, kako so cilji programa med seboj skladni in kako se dopolnjujejo z drugimi nacionalnimi, regionalnimi in mednarodnimi programi. Pregled ugotavlja, da so bila prizadevanja za zagotavljanje usklajenosti znotraj različnih komponent programa Erasmus+ uspešna, čeprav so bile identificirane nekatere možnosti za izboljšave.

Konsistentnost in medsebojna podpora ciljev različnih področij programa: Cilji programa so bili usklajeni in medsebojno podporni, pri čemer so bili ugotovljeni konkretni primeri sodelovanja med različnimi področji. Različne akcije so delovale usklajeno, čeprav so bili opaženi tudi nekateri

primeri prekrivanja in nekonsistentnosti, predvsem z vidika KA131 in KA171, kar smo podali kot izboljšavo.

Koherentnost z drugimi programi: Erasmus+ 2021–2027 je bil v skladu z nacionalnimi in regionalnimi programi ter drugimi oblikami sodelovanja EU in mednarodnimi programi s podobnimi cilji. Nekonsistentnosti in prekrivanja niso bila identificirana. Prav tako je program z tekočem obdobju dokazal je, da je komplementaren drugim nacionalnimi in mednarodnimi programi, spodbuja sinergije in interakcije, ki krepijo celoten izobraževalni ekosistem.

Koherentnost programa v primerjavi z prejšnjim obdobjem: Koherenca programa Erasmus+ 2021-2027 se je v primerjavi z Erasmus+ 2014-2020 izboljšala, kar kaže na to, da je bila narejena prilagoditev in posodobitev ciljev v skladu z razvijajočimi se sektorskimi potrebami in izzivi.

Evalvacija je pokazala, da se je Erasmus+ učinkovito odzval na spreminjajoče se okolje in potrebe v izobraževalnem sektorju, s prilagajanjem in izboljševanjem svojih strategij.

Ocena dodane vrednosti programa Erasmus+ na ravni EU

Ocena dodane vrednosti programa Erasmus+ osvetljuje, kako program presega nacionalne in regionalne okvire ter prinaša obsežne koristi na mednarodni ravni.

Dodana vrednost aktivnosti EU: aktivnosti EU prek programa Erasmus+ prinašajo številne prednosti, ki presegajo nacionalne in regionalne pobude. To vključuje krepitev čezmejnih sodelovanj, izmenjavo dobrih praks in standardizacijo izobraževalnih pristopov. Priložnosti za nadaljnjo izboljšavo programa vključujejo bolj ciljno usmerjeno financiranje in večjo prilagodljivost v okviru obstoječih struktur.

Prispevek k evropski integraciji: Erasmus+ je znatno prispeval k razvoju znanja o evropskih zadevah, vendar pa na podlagi poročil študentov ugotavljamo, da ni spodbudil večjega zavedanja o skupnih evropskih vrednotah in okrepil občutka pripadnosti Evropi med udeleženci terciarnega izobraževanja. Tudi tukaj se priporoča bolj ciljno usmerjeno financiranje glede na cilj po evropski identiteti.

Spodbujanje sodelovanja: Program aktivno promovira sodelovanje med državami članicami in pridruženimi tretjimi državami ter sodelovanje med pridruženimi in nepridruženimi tretjimi državami, kar poudarja njegov vpliv na mednarodno sodelovanje.

Koristi za udeležence: Program Erasmus+ prinaša pomembne prednosti posameznikom in organizacijam, ki sodelujejo v programu, v primerjavi z neudeleženci. Te prednosti vključujejo pridobivanje mednarodnih izkušenj, izboljšanje zaposlitvenih možnosti, razvoj osebnih in strokovnih veščin ter dostop do široke mreže kontaktnih točk in virov.

Trajnost rezultatov: Rezultati programa Erasmus+ so pogosto trajni, saj udeleženci nadaljujejo s sodelovanjem v mednarodnih mrežah in širijo pridobljeno znanje in veščine v svojih domačih skupnostih in organizacijah, kar prispeva k trajnostnemu vplivu na terciarni sektor

ZAKLJUČKI IN PRIPOROČILA

Glavni zaključki

Evalvacijsko poročilo programa Erasmus+ med letoma 2014–2023 razkriva številne učinke na terciarno izobraževanje v Sloveniji, postavljajoč temelje za prihodnje izboljšave. Dokument izpostavlja pomen mobilnosti za razvoj študentov in zaposlenih ter njihov vpliv na izobraževalne institucije in družbo. Poročilo predlaga optimizacijo mednarodne mobilnosti za soočanje s prihajajočimi izzivi.

Analiza učinkov programa razkriva, da program Erasmus+ spodbuja medkulturno učenje, akademsko napredovanje, osebno rast, profesionalno pripravljenost in razvoj socialnih veščin med študenti. Udeleženci poročajo o povečani prilagodljivosti, samozavesti, odprtosti za nove izzive in boljšem samorazumevanju, kar jim omogoča prevzemanje večje odgovornosti v poklicnem življenju in bogati osebni in profesionalni razvoj. Udeleženci programa v mednarodni mobilnosti beležijo pozitivne spremembe, kot so inovativne pedagoške metode in karierni razvoj. Čeprav je sodelovanje s civilno družbo še v povojih, program krepi profesionalno mrežo in omogoča izmenjavo praks. Erasmus+ spodbuja inovativnost in čezmejno sodelovanje, kar prispeva k razvoju povezane in osveščene evropske skupnosti, obogatene z medkulturnimi spretnostmi in profesionalnimi vezmi.

Projekti, kot so strateška in sodelovalna partnerstva v slovenskem terciarnem izobraževanju, s svojim pestrim naborom pobud za napredovanje izobraževalnih metod in sistemov uspešno naslavljajo široke cilje. Zasnovani so z namenom promoviranja večje vključenosti, zagotavljanja socialne pravičnosti in ustvarjanja enakih možnosti za vse. Digitalna preobrazba, ki jo projekti vključujejo, prinaša sodobne tehnološke veščine, podpira trajnostni razvoj in krepi zavedanje o okoljskih vprašanjih. Poleg tega spodbujajo podjetniški duh in inovativnost, kar povečuje sinergije med akademskim svetom in gospodarstvom ter podpira globalno sodelovanje.

Povratne informacije iz ciljnih skupin poudarjajo, kako Erasmus+ ključno prispeva na organizacijski ravni, s čimer oživlja mednarodno sodelovanje in zagotavlja nepogrešljivo financiranje mobilnosti. Program prinaša predvidljivost, omogoča strateško načrtovanje in širi mednarodne priložnosti, obenem pa spodbuja sodobne pedagoške prakse in internacionalizacijo izobraževalnih vsebin. Ta pristop ne le izboljšuje izobraževalni sistem, ampak tudi omogoča bolj dinamično in vzajemno mentorstvo med študenti in osebjem, kar vodi v obogateno učno okolje in večje priložnosti za profesionalni razvoj.

Na sistemski ravni smo prepoznali nacionalne specifike, ki se kažejo v položaju višješolskega strokovnega izobraževanja, in izdelali ciljne predloge za njegovo nadaljnje izboljšanje. Prav tako smo za obdobje 2021–2027 oblikovali natančne smernice za nadgradnjo programa Erasmus+, usmerjene k različnim deležnikom. Kljub temu lahko zaključimo, da je Erasmus+ dosegel uspeh in relevantnost, pri čemer pa se še vedno kažejo priložnosti za izboljšanje v smislu učinkovitosti, koherentnosti in dodane vrednosti na ravni EU.

Priporočila za izboljšanje programa Erasmus+ v obdobju 2021–2027

Obsežna analiza, ki temelji na mnenjih 19.666 udeležencev programa Erasmus+ in ugotovitvah ciljnih skupin iz obdobja 2014–2023, je osvetlila široko paleto priporočil, ki so ključna za nadaljnji razvoj programa Erasmus+. Ta priporočila odsevajo izzive mednarodne mobilnosti, hkrati pa nakazujejo na priložnosti tega programa. Iz teh povratnih informacij smo oblikovali priporočila za različne deležnike, ki bodo lahko usmerjala izvajanje programa Erasmus+ v sedanjem programskem obdobju 2021–2027, s ciljem izboljšati in obogatiti mednarodno izobraževalno izkušnjo. Tukaj navajamo le povzetke priporočil, podrobne obrazložitve posameznega priporočila so dosegljive v tretjem poglavju tega poročila.

Priporočila za izboljšanje programa Erasmus+ za Evropsko komisijo

- 1. Nadgradnja IT-infrastrukture:** Da bi izboljšali uporabniško izkušnjo in zmanjšali tehnične težave, ki ovirajo procese v okviru programa Erasmus+, je urgentno, da Evropska komisija izvede celovito nadgradnjo ali zamenjavo obstoječega informacijskega sistema Erasmus Dashboard z bolj napredno in zanesljivo rešitvijo. Trenutna infrastruktura negativno vpliva na učinkovitost programa Erasmus+.
- 2. Preoblikovanje vprašalnikov:** Za izboljšanje kakovosti in uporabnosti zbranih podatkov je predlagano, da se vprašalniki, izpolnjeni po mobilnosti, skrajšajo in osredotočijo na ključne informacije, ki bolje odražajo študentske izkušnje, s čimer se bo olajšala njihova analiza in uporaba v namene spremljanja učinkov programa Erasmus+.
- 3. Prilagoditev finančne podpore:** Glede na ekonomske spremembe in razlike v življenjskih stroških je priporočljivo, da Evropska komisija prilagodi višino štipendij v okviru programa Erasmus+, da bi bolje odražale finančne potrebe študentov in zagotovile bolj dostopno mednarodno mobilnost.
- 4. Večja prilagodljivost organizacijskih stroškov:** Svetuje se, da se organizacijski stroški prilagajajo glede na obseg in naravo mobilnosti, s čimer se poveča prilagodljivost in optimizira poraba sredstev.
- 5. Poenostavitev akcije KA171:** Predlaga se poenostavitev postopkov in združevanje akcij KA171 in KA131 za zmanjšanje administrativnih bremen in spodbujanje večje učinkovitosti.
- 6. Formalno priznavanje mobilnosti:** Uvedba posebnega okna oziroma obdobja za mobilnost bi olajšala priznavanje izkušenj, pridobljenih med mednarodno mobilnostjo, kar bi študentom omogočilo lažje vključevanje teh izkušenj v njihove akademske poti.
- 7. Izboljšanje pogojev za kratke intenzivne programe (KIP):** Za spodbujanje učinkovitosti in zmanjšanje negotovosti pri izvajanju kratkih intenzivnih programov je priporočena povečana finančna in organizacijska podpora ter večja prilagodljivost glede omejitev števila udeležencev.

8. **Podaljšanje štipendij za habilitacijo:** Za spodbujanje akademske odličnosti je predlagano podaljšanje trajanja štipendij, namenjenih habilitacijskim procesom, kar bi prispevalo k večji razpoložljivosti časa in sredstev za kakovostno izvedbo raziskav.
9. **Integracija višjih strokovnih šol v Poročilo o izvajanju bolonjskega proces in iniciativo Evropska študentska izkaznica:** Da bi povečali vidnost in vključenost višjih šol v mednarodnem kontekstu, je priporočljivo, da se te institucije ustrezno vključijo v Poročilo o izvajanju bolonjskega proces in iniciativo Evropska študentska izkaznica.
10. **Spodbujanje mednarodne mobilnosti za namen raziskovanja in mladi akademiki:** Za izboljšanje mednarodnih raziskovalnih priložnosti je priporočljivo uvesti posebne programe, ki podpirajo udeležbo na mednarodnih konferencah in sodelovanje v raziskovalnih projektih, kar bi prispevalo k bogatenju akademskega dialoga in sodelovanja. Posebna pozornost naj se nameni tudi mladim akademikom.

Priporočila za izboljšanje programa Erasmus+ za Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije

1. **Formalno priznavanje mobilnosti:** Uvedba posebnega okna za mobilnost bi olajšala priznavanje izkušenj, pridobljenih med mednarodno mobilnostjo, kar bi študentom omogočilo lažje vključevanje teh izkušenj v njihove akademske poti.
2. **Enotnost pri priznavanju študijskih dosežkov:** Ministrstvu se svetuje, da razvije nacionalna in konsistentna pravila za priznavanje v tujini opravljenih študijskih obveznosti, kar bo študentom zagotavljalo večjo varnost in zaupanje v programe mobilnosti.
3. **Prilagodljivost med študijskim pavziranjem:** Uvajanje možnosti sodelovanja v programih Erasmus+ tudi med uradnim študijskim pavziranjem, kar bi povečalo dostopnost programa za širši krog študentov.
4. **Podaljšanje štipendij za habilitacijo:** Za spodbujanje akademske odličnosti je predlagano podaljšanje trajanja štipendij (na tri mesece), namenjenih habilitacijskim procesom, kar bi prispevalo k večji razpoložljivosti časa in sredstev za kakovostno izvedbo raziskav.
5. **Spodbujanje mednarodne mobilnosti za namen raziskovanja in mladi akademiki:** Za izboljšanje mednarodnih raziskovalnih priložnosti je priporočljivo uvesti posebne programe, ki podpirajo udeležbo na mednarodnih konferencah in sodelovanje v raziskovalnih projektih, kar bi prispevalo k bogatenju akademskega dialoga in sodelovanja. Posebna pozornost naj se nameni tudi mladim akademikom.

Priporočila za izboljšanje programa Erasmus+ za Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje

1. **Ustanovitev mednarodne projektne pisarne:** Za krepitev internacionalizacije višjih strokovnih šol predlagamo ustanovitev mednarodne projektne pisarne znotraj Skupnosti

višjih strokovnih šol. Takšna pisarna bi delovala kot centralna točka za podporo in razvoj mednarodnih projektov, spodbujanje sodelovanja in izmenjave znanj ter nudila pomoč pri pridobivanju in upravljanju mednarodnih sredstev in partnerstev.

2. **Integracija višjih šol v Poročilo o izvajanju bolonjskega proces in iniciativo Evropska študentska izkaznica:** Priporočamo, da Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje zagotovi, da so višje strokovne šole ustrezno vključene v Poročilo o izvajanju bolonjskega proces in iniciativo Evropska študentska izkaznica. To bi povečalo njihovo prepoznavnost in prisotnost na mednarodni ravni ter omogočilo študentom in osebju višjih strokovnih šol lažji dostop do mednarodnih izobraževalnih priložnosti in programov.

Priporočila za izboljšanje programa Erasmus+ za CMEPIUS

1. **Razjasnitev in podpora ranljivim skupinam:** Izpostavlja se potreba po jasnejši opredelitvi ranljivih skupin in zagotavljanju natančnejših smernic za njihovo prepoznavanje in podporo. Predlaga se, da CMEPIUS oblikuje podrobnejša navodila in predstavi primere najboljših praks, da bi izobraževalnim institucijam olajšali vključevanje in podporo ranljivim skupinam.
2. **Okrepitev vloge višjih strokovnih šol:** Priporoča se, da CMEPIUS višjim strokovnim šolam v okviru iniciative Study in Slovenia nameni večjo pozornost, s čimer bi spodbudili njihovo vključevanje v mednarodno mobilnost in vzpostavljanje partnerstev.
3. **Nadgradnja spremljanja kakovosti in učinkovitosti:** Priporoča se, da CMEPIUS razvije in implementira orodja ter metodologijo za sistematično spremljanje kakovosti in učinkov programa Erasmus+ na dvoletni ravni.

Priporočila za izboljšanje programa Erasmus+ za Evropsko komisijo, CMEPIUS in višješolske ter visokošolske zavode

1. **Poenostavitev administrativnih postopkov za študente:** Zapleteni prijavitni procesi in obilica dokumentacije predstavljajo veliko prepreko za študente, ki razmišljajo o mednarodni mobilnosti. Priporoča se, da višješolski in visokošolski zavodi, skupaj s CMEPIUS-om in Evropsko komisijo, pregledajo in racionalizirajo administrativne postopke, da bi omogočili lažji dostop do programov mobilnosti in s tem spodbudili večje število študentov k udeležbi.
2. **Poenostavitev administrativnih postopkov za osebje:** Administrativni postopki niso ovira samo za študente, ampak tudi za osebje, ki želi sodelovati v programih mednarodne mobilnosti. Pomembno je, da se postopki poenostavijo tudi za osebje, kar pomeni skrajšanje in olajšanje prijavnih postopkov. S tem bi se povečala motivacija in spodbudila mednarodna mobilnost osebja, kar bi prispevalo k izmenjavi znanj in izkušenj ter obogatilo akademsko okolje.

3. **Digitalizacija procesov:** V dobi digitalizacije je ključnega pomena, da se postopki in sistemi posodobijo z uporabo digitalnih tehnologij. To vključuje prehod na elektronsko dokumentacijo in uporabo digitalnih podpisov, kar bi poenostavilo administrativne procese in zmanjšalo časovno potratnost. Višješolskim in visokošolskim zavodom ter Evropski komisiji se svetuje pospešitev digitalizacije obstoječih procesov, da bi zagotovili hitrejšo in učinkovitejšo izmenjavo informacij ter s tem olajšali in spodbudili mednarodno mobilnost.

Priporočila za izboljšanje programa Erasmus+ za višješolske in visokošolske zavode

1. **Podpora študentom pred, med in po izmenjavi:** Pomembno je, da višješolski in visokošolski zavodi študentom zagotovijo obsežne informacije in podporo ne le med pripravo na izmenjavo, ampak tudi v času izmenjave in po njihovi vrnitvi. Prav tako naj ta podpora vključuje administrativno, kulturno, jezikovno in psihološko raven. Poudarek naj bo tudi na reintegraciji mednarodnih izkušenj v akademski in osebni razvoj študentov, kakor tudi njihovih življenjepisov, s ciljem obogatitve njihove celostne izkušnje. Prav tako je pri tem pomembna okrepitev sodelovanja med mednarodnimi pisarnami in kariernimi centri.
2. **Enotnost pri priznavanju študijskih dosežkov:** Institucijam se svetuje, da razvijejo jasna in konsistentna pravila za priznavanje v tujini opravljenih študijskih obveznosti, kar bo študentom zagotavljalo večjo varnost in zaupanje v programe mobilnosti.
3. **Vloga alumnov Erasmus:** Spodbujanje aktivnega vključevanja skupnosti alumnov Erasmus+ v promocijske in informativne dejavnosti, s čimer bi izboljšali vidnost programa in podprli bodoče udeležence.
4. **Prilagodljivost med študijskim pavziranjem:** Uvajanje možnosti sodelovanja v programih Erasmus+ tudi med uradnim študijskim pavziranjem, kar bi povečalo dostopnost programa za širši krog študentov.
5. **Informiranje in vključevanje osebja:** Vse oblike zaposlitve naj bodo enakovredno vključene v informacijske in izobraževalne procese o programih Erasmus+, s čimer se zagotovi enakopravna participacija in izkoriščanje mednarodnih priložnosti.
6. **Politike nadomeščanja:** Razvoj jasnih internih politik nadomeščanja za čas mednarodne mobilnosti osebja je ključnega pomena za nemoteno izvajanje akademskih programov in spodbujanje mednarodnih izmenjav.
7. **Sistematična diseminacija izkušenj:** Institucijam se priporoča, da ustvarijo mehanizme za deljenje izkušenj in znanj, pridobljenih med mobilnostjo, ki bi neposredno prispevali k izboljšanju akademskih programov in institucionalnih praks.
8. **Priznavanje mobilnosti v akademski sferi:** Mobilnost akademskega osebja naj bo formalno priznana in ustrezno ovrednotena v okviru njihovih letnih delovnih načrtov in ocenjevanja uspešnosti.

9. **Testna obdobja za partnerstva:** Uvedba poskusnih obdobj pred uradnim sklepanjem partnerstev bi lahko pomagala preprečevati neaktivna ali neučinkovita sodelovanja.
10. **Aktivno sodelovanje v intenzivnih programih:** Višješolskim in visokošolskim zavodom se predlaga, da so aktivni pri organiziranju in izvajanju kratkih intenzivnih programov (KIP), ki študentom nudijo dragocene priložnosti za mednarodne izkušnje in hkrati služijo kot uvod v daljše obdobje mobilnosti.
11. **Spremljanje in vrednotenje učinkov:** Višješolskim in visokošolskim zavodom se priporoča razvoj orodij in sistema za sistematično spremljanje in vrednotenje uspešnosti in učinkovitosti izvajanja programov Erasmus+, da bi zagotovili stalno izboljševanje in prilagajanje programov potrebam študentov in akademskega osebja ter aktivno naslovili strateške cilje, zastavljene na organizacijski ravni.

Viri (po letu objave)

1. Minimalni standardi za izvolitev v nazive visokošolskih učiteljev, znanstvenih delavcev in sodelavcev na visokošolskih zavodih (2010). Uradni list RS, št. 95/10, 17/11, 91/20, 163/21 in 50/23.
2. Resolucija o Nacionalnem programu visokega šolstva 2011–2020 (2011). Uradni list RS, št. 41/11.
3. Klemenčič, M., & Flander, A. (2013). Evalvacija učinkov programa Erasmus na visoko šolstvo v Sloveniji. CMEPIUS. Dostopno prek: <https://www.cmeplus.si/wp-content/uploads/2021/04/Evalvacija-ucinkov-programa-Eramus-na-visoko-solstvo-v-Sloveniji.pdf>
4. CMEPIUS (2015). Jabolka kakovosti 2014. Dostopno prek: https://arhiv.cmeplus.si/wp-content/uploads/2014/07/Jabolka2014_Brosura_NET.pdf
5. De Wit, H., Hunter, F., Howard L., & Egron-Polak, E. (2015). Internationalisation of Higher Education. Brussels: European Parliament, Directorate-General for Internal Policies. Dostopno prek: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/540370/IPOL_STU\(2015\)540370_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/540370/IPOL_STU(2015)540370_EN.pdf)
6. CMEPIUS (2016). Jabolka kakovosti 2015. Dostopno prek: https://arhiv.cmeplus.si/wp-content/uploads/2014/02/Jabolka2015_Brosura_Web.pdf
7. CMEPIUS (2016). Strategija internacionalizacije slovenskega visokega šolstva 2016–2020. Dostopno prek: https://www.cmeplus.si/wp-content/uploads/2014/02/Strategija-internationalizacije-slovenskega-visokega-solstva-SLO-2016%E2%80%932020_WEB.pdf
8. CMEPIUS (2017). Jabolka kakovosti 2016. Dostopno prek: https://arhiv.cmeplus.si/wp-content/uploads/2014/02/Jabolka-2016_Brosura_WEB.pdf
9. CMEPIUS (2018). Jabolka kakovosti 2017. Dostopno prek: https://www.cmeplus.si/wp-content/uploads/2021/04/Jabolka-2017_Brosura_web.pdf
10. CMEPIUS (2019). Jabolka kakovosti 2018. Dostopno prek: https://www.cmeplus.si/wp-content/uploads/2021/04/Brosura_Jabolka-kakovosti_F_WEB-1.pdf
11. Flander, A., & Pajnič, N. (2020). Prispevek Erasmus+ mobilnosti za namen poučevanja k profesionalnemu razvoju visokošolskih učiteljev. V: Internacionalizacija izobraževanja. Uredila Alenka Flander. Dostopno prek: https://www.cmeplus.si/wp-content/uploads/2021/01/Internationalizacija-izobrazevanja_2-2020.pdf
12. Grigić, B. (2020). Z mednarodnim sodelovanjem do globalne in trajne zakladnice znanj v poklicnem in strokovnem izobraževanju. V: Erasmus+ 2014–2020 za področje izobraževanja in usposabljanja v Sloveniji. CMEPIUS novičnik. Dostopno prek:
13. CMEPIUS (2020). Jabolka kakovosti 2019. Dostopno prek: https://www.cmeplus.si/wp-content/uploads/2020/10/CMEPIUS_Erasmus_Novicnik2020.pdf
14. CMEPIUS (2021). Jabolka kakovosti 2020. Dostopno prek: https://www.cmeplus.si/wp-content/uploads/2021/04/Cmeplus_Jabolko_2020_brosura_WEB.pdf
15. CMEPIUS (2022). Jabolka kakovosti 2021. Dostopno prek: <https://www.cmeplus.si/wp-content/uploads/2021/12/Brosura-jabolko-kakovosti-2021.pdf>
16. Vlada Republike Slovenije (2023). Strategija internacionalizacije visokega šolstva in znanosti v Republiki Sloveniji do 2030. Dostopno prek: <https://www.gov.si/novice/2023->

[03-24-sprejeta-strategija-internacionalizacije-visokega-solstva-in-znanosti-v-republiki-sloveniji-do-2030/](#)

17. Resolucija o Nacionalnem programu visokega šolstva do 2030 (2022). Uradni list RS, št. 49/22.
18. CMEPIUS (2023). Jabolka kakovosti 2022. Dostopno prek: <https://www.cmeplus.si/wp-content/uploads/2022/12/Brosura-jabolko-2022-ZA-SPLET.pdf>

Priloge

Preglednica 0: Erasmus Survey

Mobility Type	2015	2016	2017	2018	2019	2020	SUM
Staff mobility for teaching between Programme Countries	303	372	362	396	234	185	1.852
Staff mobility for Teaching To/From Partner Countries	128	131	140	103	101	97	700
Staff mobility for training between Programme Countries	283	448	526	573	470	522	2.822
Staff mobility for Training To/From Partner Countries	84	139	175	68	185	139	790
Student mobility for studies between Programme Countries	1.410	1.285	1.410	1.404	1.716	1.195	8.420
Student mobility for Studies To/From Partner Countries	141	121	143	114	172	133	824
Student mobility for traineeships between Programme Countries	675	660	764	711	672	724	4.206
Student mobility for traineeships To/From Partner Countries	.	.	.	17	21	14	52
SUM	3.024	3.156	3.520	3.386	3.571	3.009	19.666

Preglednica 1: What were your main motivations for studying abroad?

For studies To/From Partner Countries	2015	2016	2017	2018	2019	2020
To build up a personal and professional network	52,5%	56,2%	47,6%	46,5%	60,5%	60,2%
To develop soft skills, such as adaptability	55,3%	49,6%	52,4%	53,5%	62,8%	53,4%
To enhance my future employability abroad	54,6%	38,8%	41,3%	41,2%	54,7%	53,4%
To enhance my future employability in my home country	41,1%	52,1%	43,4%	46,5%	51,2%	55,6%
To experience different learning and teaching practices	57,4%	68,6%	62,9%	66,7%	68,0%	65,4%
To experience different learning contents/curricula	73,0%	72,7%	71,3%	75,4%	85,5%	77,4%
To follow a study programme in a foreign language	31,2%	33,9%	35,7%	35,1%	48,3%	45,1%
To gain knowledge of another country	65,2%	69,4%	65,0%	60,5%	64,0%	69,9%
To learn/improve a foreign language	71,6%	70,2%	68,5%	68,4%	65,1%	64,7%
To live abroad and to meet new people	78,7%	74,4%	76,9%	65,8%	77,3%	75,2%

For studies between Programme Countries	2015	2016	2017	2018	2019	2020
To build up a personal and professional network	54,5%	57,1%	58,3%	56,8%	57,2%	57,5%
To develop soft skills, such as adaptability	48,3%	60,8%	59,7%	62,3%	64,7%	67,9%
To enhance my future employability abroad	58,9%	62,0%	57,7%	58,5%	57,8%	59,0%
To enhance my future employability in my home country	50,3%	53,9%	52,0%	53,8%	51,4%	48,0%
To experience different learning and teaching practices	53,3%	56,0%	59,4%	58,8%	61,1%	58,3%
To experience different learning contents/curricula	69,0%	73,5%	74,3%	75,9%	77,2%	72,1%
To follow a study programme in a foreign language	39,6%	45,1%	45,1%	44,4%	44,1%	46,5%
To gain knowledge of another country	54,7%	58,0%	56,7%	59,5%	60,7%	59,2%
To learn/improve a foreign language	74,6%	77,4%	74,0%	75,0%	71,4%	64,3%
To live abroad and to meet new people	83,0%	85,8%	83,0%	84,5%	85,1%	84,5%

Preglednica 2: What were your additional motivational factors for studying abroad?

For studies To/From Partner Countries	2015	2016	2017	2018	2019	2020
A good alignment of the courses abroad with the curriculum at the sending institution	36,2%	42,1%	33,6%	45,6%	40,1%	52,6%
Available support in finding accommodation	20,6%	25,6%	23,8%	29,8%	23,8%	24,8%
The length of the study period abroad was appropriate	55,3%	55,4%	53,8%	54,4%	54,7%	54,9%
The possibility to receive an Erasmus+ grant	61,7%	66,9%	65,0%	52,6%	55,2%	64,7%
The quality of the receiving institution	61,7%	72,7%	68,5%	69,3%	63,4%	63,9%

for studies between Programme Countries	2015	2016	2017	2018	2019	2020
A good alignment of the courses abroad with the curriculum at the sending institution	33,0%	33,8%	37,8%	37,9%	42,7%	40,2%
Available support in finding accommodation	15,7%	16,9%	16,2%	18,7%	20,3%	17,2%
The length of the study period abroad was appropriate	43,5%	46,4%	47,9%	51,9%	53,7%	49,9%
The possibility to receive an Erasmus+ grant	62,9%	67,2%	64,7%	68,1%	64,5%	68,8%
The quality of the receiving institution	52,6%	56,3%	55,9%	57,4%	55,9%	56,9%

Preglednica 3: What were your main motivations for taking part in this Erasmus+ mobility?

For teaching To/From Partner Countries	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Other	0,8%	1,5%	2,1%	0,0%	0,0%	1,0%
To acquire knowledge and specific know-how from good practice abroad	66,4%	59,5%	61,4%	68,0%	62,4%	68,0%
To build up cooperation with the labour market	7,8%	5,3%	6,4%	1,9%	8,9%	9,3%
To build up new contacts/expand my professional network	82,8%	76,3%	83,6%	85,4%	81,2%	75,3%
To create spin-off effects like curriculum development, development of joint courses or modules, academic networks, research collaboration etc.	35,2%	35,1%	50,0%	43,7%	36,6%	35,1%
To develop my own competences in my field and increase the relevance of my teaching	69,5%	59,5%	73,6%	72,8%	70,3%	70,1%
To experiment and develop new learning practices and teaching methods	36,7%	38,9%	50,7%	39,8%	42,6%	30,9%
To gain practical skills relevant for my current job and professional development	29,7%	32,8%	41,4%	38,8%	45,5%	43,3%
To improve my foreign language skills	34,4%	29,0%	30,7%	33,0%	31,7%	27,8%
To improve services offered by my sending institution	26,6%	16,8%	23,6%	21,4%	23,8%	12,4%
To increase knowledge of social, linguistic and/or cultural matters	55,5%	50,4%	57,9%	59,2%	53,5%	50,5%
To increase my future employment and career opportunities	19,5%	19,1%	27,1%	22,3%	22,8%	21,6%
To increase my job satisfaction	36,7%	38,2%	41,4%	44,7%	41,6%	42,3%
To increase the quality and quantity of student and staff mobility to and from my sending institution	43,0%	45,8%	52,1%	48,5%	49,5%	36,1%
To meet new people	60,2%	48,9%	62,1%	54,4%	56,4%	52,6%
To receive an Erasmus+ grant	10,2%	5,3%	11,4%	9,7%	14,9%	8,2%
To reinforce the cooperation with a partner institution	76,6%	72,5%	80,0%	76,7%	74,3%	64,9%
To share my own knowledge and skills with students	71,9%	75,6%	83,6%	82,5%	67,3%	71,1%

For teaching between Programme Countries	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Other	1,0%	0,3%	0,8%	0,5%	0,4%	0,0%
To acquire knowledge and specific know-how from good practice abroad	63,7%	59,4%	68,2%	72,2%	78,6%	74,6%
To build up cooperation with the labour market	3,6%	4,6%	3,0%	2,8%	3,8%	3,2%

To build up new contacts/expand my professional network	86,1%	80,1%	85,4%	85,1%	83,3%	80,0%
To create spin-off effects like curriculum development, development of joint courses or modules, academic networks, research collaboration etc.	34,3%	34,7%	32,6%	34,8%	40,2%	48,1%
To develop my own competences in my field and increase the relevance of my teaching	75,6%	75,5%	79,8%	80,6%	79,1%	69,7%
To experiment and develop new learning practices and teaching methods	40,9%	33,1%	43,6%	45,5%	47,0%	36,2%
To gain practical skills relevant for my current job and professional development	38,3%	32,8%	41,7%	38,4%	44,4%	36,2%
To improve my foreign language skills	39,6%	37,9%	43,4%	38,6%	37,6%	32,4%
To improve services offered by my sending institution	12,9%	16,1%	15,7%	14,9%	19,2%	23,2%
To increase knowledge of social, linguistic and/or cultural matters	50,8%	52,4%	50,8%	53,8%	53,4%	44,9%
To increase my future employment and career opportunities	21,8%	20,2%	20,2%	21,0%	19,7%	14,1%
To increase my job satisfaction	43,9%	43,3%	50,8%	48,5%	49,1%	44,9%
To increase the quality and quantity of student and staff mobility to and from my sending institution	45,2%	40,9%	45,6%	43,9%	44,4%	43,2%
To meet new people	55,4%	49,7%	50,6%	50,5%	54,3%	53,0%
To receive an Erasmus+ grant	7,9%	7,3%	6,9%	10,1%	12,8%	7,6%
To reinforce the cooperation with a partner institution	75,6%	73,1%	76,5%	76,3%	76,9%	75,7%
To share my own knowledge and skills with students	80,2%	82,3%	85,1%	85,1%	85,5%	75,1%

For Training To/From Partner Countries	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Other	2,4%	0,7%	1,7%	0,0%	1,1%	0,0%
To acquire knowledge and specific know-how from good practice abroad	83,3%	83,5%	76,6%	80,9%	84,9%	87,1%
To build up cooperation with the labour market	10,7%	8,6%	4,6%	11,8%	8,1%	8,6%
To build up new contacts/expand my professional network	89,3%	83,5%	81,1%	91,2%	72,4%	74,1%
To create spin-off effects like curriculum development, development of joint courses or modules, academic networks, research collaboration etc.	47,6%	25,2%	40,6%	44,1%	33,0%	33,1%
To develop my own competences in my field and increase the relevance of my teaching	35,7%	43,2%	40,0%	69,1%	48,1%	56,1%
To experiment and develop new learning practices and teaching methods	31,0%	20,1%	25,1%	44,1%	30,3%	31,7%
To gain practical skills relevant for my current job and professional development	75,0%	63,3%	58,3%	69,1%	58,9%	64,7%
To improve my foreign language skills	28,6%	35,3%	27,4%	42,6%	37,3%	34,5%
To improve services offered by my sending institution	34,5%	43,9%	41,7%	26,5%	33,0%	30,9%
To increase knowledge of social, linguistic and/or cultural matters	66,7%	58,3%	52,6%	57,4%	60,0%	54,0%
To increase my future employment and career opportunities	29,8%	25,2%	25,7%	33,8%	30,3%	28,1%
To increase my job satisfaction	44,0%	38,1%	43,4%	50,0%	45,4%	41,0%
To increase the quality and quantity of student and staff mobility to and from my sending institution	47,6%	44,6%	45,1%	48,5%	48,1%	41,7%
To meet new people	61,9%	57,6%	46,9%	48,5%	54,6%	51,8%
To receive an Erasmus+ grant	8,3%	7,2%	10,9%	4,4%	14,1%	15,1%
To reinforce the cooperation with a partner institution	75,0%	76,3%	81,1%	69,1%	68,1%	71,9%
To share my own knowledge and skills with students	32,1%	25,2%	30,9%	38,2%	26,5%	28,8%

For training between Programme Countries	2015	2016	2017	2018	2019	2020
---	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Other	0,7%	1,1%	0,2%	0,0%	1,1%	0,4%
To acquire knowledge and specific know-how from good practice abroad	89,8%	90,4%	91,4%	91,8%	89,8%	91,4%
To build up cooperation with the labour market	12,4%	12,7%	12,4%	12,0%	17,0%	11,9%
To build up new contacts/expand my professional network	76,3%	78,8%	79,3%	81,0%	76,2%	71,6%
To create spin-off effects like curriculum development, development of joint courses or modules, academic networks, research collaboration etc.	19,4%	26,1%	18,8%	23,7%	25,7%	22,4%
To develop my own competences in my field and increase the relevance of my teaching	45,9%	48,4%	50,8%	44,9%	47,9%	53,4%
To experiment and develop new learning practices and teaching methods	23,3%	27,9%	25,1%	17,6%	27,4%	23,8%
To gain practical skills relevant for my current job and professional development	65,4%	71,7%	58,6%	66,1%	66,6%	58,2%
To improve my foreign language skills	48,1%	56,9%	55,9%	49,6%	47,2%	44,3%
To improve services offered by my sending institution	34,6%	38,2%	35,7%	36,5%	33,8%	31,8%
To increase knowledge of social, linguistic and/or cultural matters	60,4%	62,5%	58,2%	59,0%	61,3%	53,8%
To increase my future employment and career opportunities	25,8%	27,5%	27,0%	25,8%	26,4%	23,9%
To increase my job satisfaction	44,9%	52,7%	56,5%	56,0%	54,9%	47,9%
To increase the quality and quantity of student and staff mobility to and from my sending institution	35,0%	37,5%	32,1%	30,0%	34,3%	31,6%
To meet new people	61,8%	62,5%	65,4%	61,8%	64,7%	57,7%
To receive an Erasmus+ grant	6,4%	7,8%	8,6%	9,4%	8,1%	10,0%
To reinforce the cooperation with a partner institution	49,5%	55,1%	55,5%	58,5%	58,7%	54,6%
To share my own knowledge and skills with students	25,1%	22,5%	21,9%	18,3%	24,0%	21,5%

Preglednica 4: What were your main motivations for training abroad?

Student mobility for traineeships between Programme Countries	2015	2016	2017	2018	2019	2020
To build up a personal and professional network				64,7%	47,6%	57,1%
To develop soft skills, such as adaptability, problem solving, curiosity, etc.				35,3%	71,4%	50,0%
To do a traineeship in a foreign language				11,8%	38,1%	64,3%
To enhance my future employability abroad				29,4%	47,6%	42,9%
To enhance my future employability in my home country				35,3%	38,1%	64,3%
To experience different learning contents				58,8%	52,4%	71,4%
To experience different learning practices				70,6%	66,7%	85,7%
To gain knowledge of another country				47,1%	66,7%	78,6%
To learn/improve a foreign language				41,2%	19,0%	21,4%
To live abroad and to meet new people				64,7%	61,9%	57,1%

Student mobility for traineeships between Programme Countries	2015	2016	2017	2018	2019	2020
To build up a personal and professional network	65,9%	65,8%	69,6%	70,5%	67,7%	68,6%
To develop soft skills, such as adaptability, problem solving, curiosity, etc.	40,4%	59,5%	62,8%	67,7%	69,8%	68,1%
To do a traineeship in a foreign language	53,0%	55,6%	59,0%	55,4%	57,3%	55,7%
To enhance my future employability abroad	68,1%	68,9%	68,2%	67,1%	67,9%	68,5%
To enhance my future employability in my home country	59,1%	64,5%	62,3%	63,4%	62,8%	60,2%
To experience different learning contents	44,7%	49,4%	51,0%	56,0%	55,5%	51,1%
To experience different learning practices	51,0%	51,8%	54,8%	54,9%	56,5%	48,1%

To gain knowledge of another country	49,2%	51,8%	54,2%	55,4%	54,3%	54,4%
To learn/improve a foreign language	57,0%	61,7%	57,9%	56,5%	56,3%	50,8%
To live abroad and to meet new people	61,6%	66,7%	66,6%	68,1%	68,0%	70,7%

Tabela 1: What were your additional motivational factors for training abroad?

Student mobility for traineeships To/From Partner Countries	2015	2016	2017	2018	2019	2020
A good alignment of the traineeship abroad with the curriculum of my sending institution				23,5%	61,9%	50,0%
Available support in finding accommodation				17,6%	28,6%	14,3%
The length of the traineeship period was appropriate				41,2%	57,1%	71,4%
The possibility to receive an Erasmus+ grant				52,9%	66,7%	78,6%
The quality of the receiving enterprise/organisation				52,9%	76,2%	64,3%

Student mobility for traineeships between Programme Countries	2015	2016	2017	2018	2019	2020
A good alignment of the traineeship abroad with the curriculum at the sending institution	25,3%	30,8%	29,6%	28,8%	28,1%	27,6%
Available support in finding accommodation	13,0%	16,4%	15,8%	16,6%	12,1%	13,3%
Other	11,4%	11,7%	10,2%	1,5%	1,5%	2,6%
The length of the traineeship period was appropriate	43,4%	51,7%	49,3%	56,3%	56,4%	54,6%
The possibility to receive an Erasmus+ grant	63,0%	65,8%	64,9%	69,2%	70,5%	72,4%
The quality of the receiving enterprise/organisation	56,1%	56,1%	60,9%	59,8%	63,4%	58,1%

Preglednica 5: How satisfied are you with your Erasmus+ mobility experience in general?

Mobility Type	How satisfied are you with your Erasmus+ mobility experience in general?	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Student mobility for studies between Programme Countries							
	Very satisfied	70,57%	70,51%	66,95%	69,23%	60,20%	67,20%
	Rather satisfied	25,67%	25,37%	29,01%	26,28%	31,64%	27,45%
	Neither satisfied nor dissatisfied	2,20%	3,27%	2,91%	2,78%	5,59%	3,43%
	Rather dissatisfied	1,35%	0,70%	0,78%	1,35%	1,75%	1,26%
	Very dissatisfied	0,21%	0,16%	0,35%	0,36%	0,82%	0,67%
Student mobility for Studies To/From Partner Countries							
	Very satisfied	90,78%	83,47%	72,73%	80,70%	68,60%	78,95%
	Rather satisfied	9,22%	14,88%	26,57%	14,91%	24,42%	17,29%
	Neither satisfied nor dissatisfied	0,00%	1,65%	0,70%	3,51%	5,81%	2,26%
	Rather dissatisfied	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,58%	0,75%
	Very dissatisfied	0,00%	0,00%	0,00%	0,88%	0,58%	0,75%
Student mobility for traineeships between Programme Countries							
	Very satisfied	73,33%	71,82%	73,30%	73,00%	70,54%	74,72%
	Rather satisfied	23,26%	24,55%	23,17%	23,77%	25,00%	21,27%
	Neither satisfied nor dissatisfied	1,93%	1,97%	1,96%	1,55%	2,53%	2,21%
	Rather dissatisfied	0,30%	0,91%	0,52%	0,70%	1,34%	0,55%
	Very dissatisfied	0,00%	0,15%	0,65%	0,84%	0,60%	1,24%
	(prazno)	1,19%	0,61%	0,39%	0,14%	0,00%	0,00%
Student mobility for traineeships To/From Partner Countries							
	Very satisfied				76,47%	85,71%	85,71%
	Rather satisfied				23,53%	14,29%	14,29%

Preglednica 6: How satisfied are you with this mobility experience in general?

Mobility Type	How satisfied are you with this mobility experience in general?	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Staff mobility for teaching between Programme Countries							
	Very satisfied	84,16%	84,95%	91,16%	89,14%	90,17%	90,27%
	Rather satisfied	15,51%	14,52%	8,84%	10,35%	8,55%	8,65%
	Neither satisfied nor dissatisfied	0,33%	0,54%	0,00%	0,51%	0,43%	0,00%
	Rather dissatisfied	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,85%	1,08%
Staff mobility for Teaching To/From Partner Countries							
	Very satisfied	87,50%	85,50%	90,00%	91,26%	94,06%	88,66%
	Rather satisfied	10,94%	11,45%	9,29%	7,77%	5,94%	10,31%
	Neither satisfied nor dissatisfied	0,78%	2,29%	0,71%	0,97%	0,00%	1,03%
	Very dissatisfied	0,78%	0,76%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Staff mobility for training between Programme Countries							
	Very satisfied	82,69%	85,27%	91,25%	86,21%	89,79%	93,49%
	Rather satisfied	15,90%	13,62%	8,75%	13,61%	9,57%	5,94%
	Neither satisfied nor dissatisfied	1,06%	0,89%	0,00%	0,17%	0,21%	0,19%
	Very dissatisfied	0,35%	0,22%	0,00%	0,00%	0,43%	0,38%
Staff mobility for Training To/From Partner Countries							
	Very satisfied	86,90%	88,49%	83,43%	91,18%	86,49%	87,05%
	Rather satisfied	13,10%	10,79%	14,29%	7,35%	10,81%	11,51%
	Neither satisfied nor dissatisfied	0,00%	0,72%	2,29%	0,00%	1,62%	0,72%
	Rather dissatisfied	0,00%	0,00%	0,00%	1,47%	0,54%	0,00%
	Very dissatisfied	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,54%	0,72%

Preglednica 7: Would you recommend this experience to another student

Mobility Type	Would you recommend this experience to another student?	2017	2018	2019	2020
Student mobility for studies between Programme Countries					
	No	0,71%	1,71%	1,98%	2,18%
	Yes	99,29%	98,29%	98,02%	97,82%
Student mobility for Studies To/From Partner Countries					
	No	0,70%	0,88%	2,91%	0,75%
	Yes	99,30%	99,12%	97,09%	99,25%
Student mobility for traineeships between Programme Countries					
	No	0,79%	1,13%	1,04%	0,97%
	Yes	99,21%	98,87%	98,96%	99,03%
Student mobility for traineeships To/From Partner Countries					
	Yes		100,00%	100,00%	100,00%

Preglednica 8: Would you recommend this experience to a colleague?

Mobility Type	Would you recommend this experience to a colleague?	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Staff mobility for teaching between Programme Countries							

No	0,00%	0,00%	0,28%	0,25%	1,28%	1,62%
Yes	100,00%	100,00%	99,72%	99,75%	98,72%	98,38%
Staff mobility for Teaching To/From Partner Countries						
No	2,34%	0,76%	0,00%	0,00%	0,00%	2,06%
Yes	97,66%	99,24%	100,00%	100,00%	100,00%	97,94%
Staff mobility for training between Programme Countries						
No	0,71%	0,89%	0,00%	0,00%	0,64%	0,57%
Yes	99,29%	99,11%	100,00%	100,00%	99,36%	99,43%
Staff mobility for Training To/From Partner Countries						
No	0,00%	0,00%	0,57%	1,47%	1,62%	0,00%
Yes	100,00%	100,00%	99,43%	98,53%	98,38%	100,00%

Preglednica 9: Are you planning to take part in Erasmus+ mobility again - Students?

Mobility Type	Are you planning to take part in Erasmus+ mobility again?	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Student mobility for studies between Programme Countries							
No		17,30%	16,50%	16,10%	15,46%	18,41%	16,49%
Undecided		36,88%	35,33%	35,96%	35,54%	36,19%	33,64%
Yes		45,82%	48,17%	47,94%	49,00%	45,40%	49,87%
Student mobility for Studies To/From Partner Countries							
No		8,51%	4,13%	11,19%	5,26%	11,63%	14,29%
Undecided		33,33%	30,58%	31,47%	34,21%	28,49%	20,30%
Yes		58,16%	65,29%	57,34%	60,53%	59,88%	65,41%
Student mobility for traineeships between Programme Countries							
No		31,85%	30,76%	28,66%	25,74%	25,30%	24,86%
Undecided		36,00%	34,39%	31,15%	35,30%	31,10%	34,53%
Yes		32,15%	34,85%	40,18%	38,96%	43,60%	40,61%
Student mobility for traineeships To/From Partner Countries							
No					0,00%	19,05%	21,43%
Undecided					29,41%	19,05%	21,43%
Yes					70,59%	61,90%	57,14%

Preglednica 10: How do you plan to share your experience - Staff?

Staff mobility for Teaching To/From Partner Countries	2015	2016	2017	2018	2019	2020
At conference(s)	27,3%	29,0%	26,4%	29,1%	28,7%	25,8%
At staff meeting(s)	87,5%	86,3%	85,0%	93,2%	79,2%	79,4%
At workshop(s) with colleagues	51,6%	49,6%	41,4%	48,5%	43,6%	37,1%
In the media	14,1%	17,6%	16,4%	21,4%	21,8%	22,7%
Not foreseen at all	3,1%	2,3%	2,9%	0,0%	1,0%	1,0%
Other	11,7%	6,9%	13,6%	11,7%	9,9%	11,3%
With a written report	39,1%	36,6%	40,7%	38,8%	40,6%	48,5%
Staff mobility for Training To/From Partner Countries						
At conference(s)	26,2%	20,9%	16,6%	14,7%	21,1%	15,8%
At staff meeting(s)	88,1%	84,2%	86,3%	91,2%	80,5%	80,6%
At workshop(s) with colleagues	59,5%	44,6%	37,1%	42,6%	49,7%	43,2%

In the media	17,9%	20,1%	16,6%	10,3%	21,6%	28,8%
Not foreseen at all	1,2%	0,0%	2,3%	0,0%	2,2%	0,7%
Other	14,3%	9,4%	13,1%	16,2%	8,1%	10,8%
With a written report	42,9%	50,4%	50,9%	52,9%	44,9%	54,7%

Staff mobility for teaching between Programme Countries	2015	2016	2017	2018	2019	2020
At conference(s)	17,5%	14,2%	14,4%	16,4%	23,1%	13,5%
At staff meeting(s)	83,8%	82,5%	83,1%	85,4%	85,5%	83,8%
At workshop(s) with colleagues	33,0%	39,5%	35,4%	32,6%	39,3%	37,3%
In the media	8,9%	8,1%	7,2%	10,6%	9,8%	10,8%
Not foreseen at all	3,0%	1,6%	1,4%	1,3%	2,6%	1,6%
Other	9,2%	8,6%	12,7%	12,6%	12,0%	13,0%
With a written report	38,0%	42,5%	45,3%	44,7%	41,9%	37,3%

Staff mobility for teaching between Programme Countries	2015	2016	2017	2018	2019	2020
At conference(s)	11,3%	20,5%	13,5%	13,1%	16,6%	17,0%
At staff meeting(s)	73,9%	85,9%	81,7%	82,7%	82,3%	81,2%
At workshop(s) with colleagues	39,2%	45,1%	44,7%	41,0%	51,3%	43,5%
In the media	11,3%	18,8%	12,5%	12,9%	20,2%	19,0%
Not foreseen at all	0,4%	0,7%	1,5%	1,4%	1,3%	0,2%
Other	12,4%	11,2%	15,4%	14,3%	15,1%	12,1%
With a written report	49,8%	49,6%	45,1%	46,9%	50,9%	47,1%

Preglednica 11: How did you find out about the possibility to study abroad with the Erasmus+ Programme-Students?

Student mobility for Studies To/From Partner Countries	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Erasmus+ Student and Alumni Association	2,1%	6,6%	7,0%	5,3%	5,2%	3,8%
Fellow students	10,6%	17,4%	20,3%	19,3%	19,8%	20,3%
Friends	14,2%	19,8%	9,8%	20,2%	26,7%	21,8%
Information event	4,3%	4,1%	6,3%	0,0%	0,0%	0,0%
Information event at the sending institution	0,0%	0,0%	0,0%	11,4%	14,0%	12,0%
Online search	12,1%	12,4%	13,3%	6,1%	15,7%	11,3%
Other	0,0%	0,0%	2,1%	0,0%	0,6%	3,8%
Social media	0,0%	0,0%	0,0%	6,1%	12,2%	14,3%
University staff at the sending institution	72,3%	75,2%	76,9%	64,0%	55,2%	58,6%
Website of the receiving institution	0,0%	0,0%	0,0%	7,9%	4,7%	2,3%
Website of the sending institution	31,9%	27,3%	25,9%	35,1%	44,8%	48,1%

Student mobility for studies between Programme Countries	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Academic staff at the sending institution	15,7%	40,2%	38,8%	43,4%	41,2%	38,9%
Administrative staff at the sending institution	10,2%	28,7%	31,6%	32,6%	30,3%	28,5%
Erasmus+ Student and Alumni Association	3,1%	9,8%	10,2%	9,6%	11,2%	6,5%
Fellow students	23,8%	59,2%	59,4%	60,7%	59,1%	59,6%
Friends	24,3%	55,2%	53,5%	55,2%	54,1%	45,0%
Information event	5,9%	20,2%	22,3%	21,1%	19,5%	23,7%
Online search	7,2%	27,9%	27,7%	25,6%	25,8%	25,4%

Website of the sending institution

9,9% 31,5% 31,9% 32,9% 30,6% 35,0%

Preglednica 12: In what way will your mobility be recognised by your sending institution?

Staff mobility for Teaching To/From Partner Countries	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Included in my annual performance assessment	52,3%	49,6%	55,0%	54,4%	47,5%	54,6%
Informal recognition by the management	53,9%	53,4%	55,0%	54,4%	50,5%	40,2%
Not recognised at all	10,2%	6,1%	7,9%	1,9%	6,9%	12,4%
Other	4,7%	8,4%	7,1%	4,9%	3,0%	7,2%
Part of my yearly work plan	48,4%	48,1%	56,4%	51,5%	61,4%	48,5%
Salary increase	0,8%	0,8%	0,0%	1,0%	1,0%	1,0%

Staff mobility for Training To/From Partner Countries	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Included in my annual performance assessment	44,0%	45,3%	41,7%	55,9%	48,6%	49,6%
Informal recognition by the management	56,0%	51,8%	54,9%	57,4%	44,3%	51,8%
Not recognised at all	2,4%	2,9%	8,0%	7,4%	7,6%	5,0%
Other	9,5%	6,5%	6,9%	5,9%	7,0%	5,8%
Part of my yearly work plan	54,8%	60,4%	50,9%	60,3%	54,6%	54,7%
Salary increase	0,0%	0,7%	2,3%	4,4%	0,5%	2,2%

Staff mobility for teaching between Programme Countries	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Included in my annual performance assessment	46,9%	44,9%	51,7%	51,5%	53,4%	38,9%
Informal recognition by my management (such as the head of department / unit, dean, rector)	0,0%	48,7%	50,3%	55,1%	48,3%	47,0%
Informal recognition by the management	39,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Not recognised at all	8,9%	11,0%	8,6%	8,1%	8,1%	14,1%
Other	4,6%	7,5%	5,5%	6,8%	7,3%	9,2%
Part of my yearly work plan	53,8%	50,0%	55,5%	50,3%	57,3%	44,9%
Salary increase	0,3%	0,5%	0,0%	0,5%	0,4%	0,5%

Staff mobility for training between Programme Countries	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Included in my annual performance assessment	39,6%	49,1%	41,8%	43,6%	47,9%	35,2%
Informal recognition by my management (such as the head of department / unit, dean, rector)	0,0%	56,3%	53,6%	56,2%	57,4%	53,4%
Informal recognition by the management	50,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Not recognised at all	6,4%	5,6%	8,0%	6,3%	6,0%	4,6%
Other	7,1%	7,4%	8,0%	7,2%	6,6%	6,3%
Part of my yearly work plan	54,4%	55,4%	56,7%	52,5%	59,4%	61,3%
Salary increase	0,7%	0,7%	0,6%	0,5%	0,4%	0,2%

Preglednica 13: How would you like to see recognition dealt with by your institution?

Staff mobility for Teaching To/From Partner Countries	2015	2016	2017	2018	2019	2020
As part of my yearly work plan	21,1%	38,1%	15,0%	33,3%	14,3%	57,1%
Included in my annual performance assessment	73,7%	57,1%	45,0%	83,3%	71,4%	42,9%
Informal recognition by the management	15,8%	33,3%	35,0%	16,7%	0,0%	7,1%
Other	5,3%	23,8%	20,0%	16,7%	0,0%	14,3%
Salary increase	26,3%	23,8%	35,0%	16,7%	57,1%	28,6%

Staff mobility for Training To/From Partner Countries	2015	2016	2017	2018	2019	2020
As part of my yearly work plan	57,1%	33,3%	43,8%	71,4%	21,1%	58,3%
Included in my annual performance assessment	85,7%	83,3%	75,0%	57,1%	84,2%	66,7%
Informal recognition by the management	0,0%	33,3%	31,3%	42,9%	42,1%	25,0%
Other	0,0%	0,0%	25,0%	14,3%	10,5%	0,0%
Salary increase	71,4%	66,7%	37,5%	57,1%	42,1%	66,7%

Staff mobility for teaching between Programme Countries	2015	2016	2017	2018	2019	2020
As part of my yearly work plan	58,9%	52,8%	53,7%	48,6%	47,2%	31,8%
Included in my annual performance assessment	60,7%	66,3%	62,7%	63,5%	58,3%	77,3%
Informal recognition by the management	32,1%	27,0%	32,8%	24,3%	38,9%	22,7%
Other	10,7%	7,9%	9,0%	9,5%	11,1%	4,5%
Salary increase	33,9%	25,8%	49,3%	36,5%	33,3%	22,7%

Staff mobility for training between Programme Countries	2015	2016	2017	2018	2019	2020
As part of my yearly work plan	55,2%	45,8%	50,0%	48,9%	36,7%	66,7%
Included in my annual performance assessment	51,7%	66,7%	78,6%	62,2%	70,0%	74,1%
Informal recognition by the management	27,6%	31,3%	31,0%	40,0%	33,3%	22,2%
Other	10,3%	6,3%	4,8%	6,7%	3,3%	3,7%
Salary increase	34,5%	41,7%	42,9%	35,6%	43,3%	48,1%

Preglednica 14: The quality of content of courses

Mobility Type	The quality of content of courses	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Student mobility for studies between Programme Countries							
	Very satisfied	37,87%	40,47%	42,70%	43,59%	42,60%	49,29%
	Rather satisfied	43,76%	40,47%	42,34%	40,46%	40,85%	38,24%
	Neither satisfied nor dissatisfied	10,07%	10,51%	7,59%	9,62%	9,38%	6,36%
	Rather dissatisfied	5,04%	6,30%	4,68%	4,34%	4,08%	3,85%
	Very dissatisfied	2,06%	1,25%	1,28%	1,28%	1,57%	1,51%
	Not applicable	1,21%	1,01%	1,42%	0,71%	1,52%	0,75%
Student mobility for Studies To/From Partner Countries							
	Very satisfied	58,16%	68,60%	48,95%	71,05%	59,30%	65,41%
	Rather satisfied	32,62%	24,79%	35,66%	21,05%	25,00%	24,81%
	Neither satisfied nor dissatisfied	9,22%	4,96%	12,59%	5,26%	7,56%	5,26%
	Rather dissatisfied	0,00%	0,83%	0,70%	0,88%	1,74%	3,01%
	Very dissatisfied	0,00%	0,83%	0,70%	0,00%	3,49%	0,75%
	Not applicable	0,00%	0,00%	1,40%	1,75%	2,91%	0,75%

Preglednica 15: The quality of teaching methods

Mobility Type	The quality of teaching methods	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Student mobility for studies between Programme Countries							
	Very satisfied	35,32%	37,20%	39,57%	41,67%	42,07%	44,10%
	Rather satisfied	42,13%	39,92%	39,43%	38,32%	36,07%	37,07%
	Neither satisfied nor dissatisfied	12,48%	14,40%	13,76%	13,18%	12,70%	11,38%
	Rather dissatisfied	7,30%	5,68%	4,68%	4,77%	6,24%	4,60%

Very dissatisfied	2,20%	1,79%	1,42%	1,35%	1,40%	2,09%
Not applicable	0,57%	1,01%	1,13%	0,71%	1,52%	0,75%

Student mobility for Studies To/From Partner Countries

Very satisfied	48,94%	63,64%	51,75%	58,77%	62,79%	61,65%
Rather satisfied	41,13%	26,45%	26,57%	31,58%	25,58%	32,33%
Neither satisfied nor dissatisfied	8,51%	4,13%	15,38%	7,89%	5,81%	2,26%
Rather dissatisfied	1,42%	4,13%	4,20%	0,00%	1,74%	0,75%
Very dissatisfied	0,00%	0,83%	0,70%	0,00%	2,91%	2,26%
Not applicable	0,00%	0,83%	1,40%	1,75%	1,16%	0,75%

Preglednica 16: Is mobility of staff actively encouraged by your institution as part of its institutional strategy (such as its overall strategy, staff development or internationalisation strategy)?

Mobility Type	Is mobility of staff actively encouraged by your institution as part of its institutional strategy	2017	2018	2019	2020
---------------	--	------	------	------	------

Staff mobility for teaching between Programme Countries

Very much	54,70%	55,30%	57,76%	57,30%
Much	33,70%	34,34%	33,19%	30,27%
Little	9,39%	9,34%	7,33%	12,43%
Very little	2,21%	1,01%	1,72%	0,00%

Staff mobility for training between Programme Countries

Very much	58,94%	56,64%	62,34%	64,49%
Much	31,37%	34,62%	30,43%	30,71%
Little	8,17%	6,99%	6,17%	4,41%
Very little	1,52%	1,75%	1,06%	0,38%

Preglednica 17: Was the mobility period abroad a mandatory part of your curriculum?

Mobility Type	Was the mobility period abroad a mandatory part of your curriculum?	2015	2016	2017	2018	2019	2020
---------------	---	------	------	------	------	------	------

Student mobility for studies between Programme Countries

No	88,23%	86,07%	88,79%	89,10%	89,04%	83,10%
Yes	11,77%	13,93%	11,21%	10,90%	10,96%	16,90%

Student mobility for Studies To/From Partner Countries

No	78,72%	80,99%	74,13%	73,68%	76,16%	70,68%
Yes	21,28%	19,01%	25,87%	26,32%	23,84%	29,32%

Preglednica 18: Did you gain knowledge and skills that you would not have gained in your sending institution?

Mobility Type	Did you gain knowledge and skills that you would not have gained in your sending institution?	2015	2016	2017	2018	2019	2020
---------------	---	------	------	------	------	------	------

Student mobility for studies between Programme Countries

Yes	83,55%	80,00%	81,13%	81,91%	80,01%	79,33%
I don't know	10,57%	12,22%	12,55%	12,25%	12,82%	13,81%
No	5,89%	7,78%	6,31%	5,84%	7,17%	6,86%

Student mobility for Studies To/From Partner Countries

Yes	85,82%	90,91%	84,62%	90,35%	80,81%	82,71%
I don't know	12,06%	5,79%	9,09%	7,02%	9,30%	11,28%

No	2,13%	3,31%	6,29%	2,63%	9,88%	6,02%
----	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Preglednica 19: I have gained sector-specific or practical skills relevant for my current job and professional development

Mobility Type	I have gained sector-specific or practical skills relevant for my current job and professional development	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Staff mobility for teaching between Programme Countries							
	Strongly agree	21,78%	22,04%	28,45%	21,97%	29,49%	30,27%
	Rather agree	41,91%	38,71%	40,61%	43,69%	37,61%	42,16%
	Neither agree nor disagree	26,40%	31,45%	25,41%	22,73%	22,22%	16,22%
	Rather disagree	7,92%	6,45%	4,42%	3,54%	4,27%	5,41%
	Strongly disagree	1,98%	1,34%	1,10%	1,52%	0,85%	1,08%
	Not applicable	0,00%	0,00%	0,00%	6,57%	5,56%	4,86%
Staff mobility for Teaching To/From Partner Countries							
	Strongly agree	32,03%	32,82%	32,86%	37,86%	36,63%	26,80%
	Rather agree	41,41%	41,22%	40,71%	37,86%	34,65%	35,05%
	Neither agree nor disagree	18,75%	19,85%	19,29%	23,30%	23,76%	30,93%
	Rather disagree	6,25%	3,82%	6,43%	0,97%	3,96%	7,22%
	Strongly disagree	1,56%	2,29%	0,71%	0,00%	0,99%	0,00%
Staff mobility for training between Programme Countries							
	Strongly agree	49,47%	43,75%	39,73%	42,23%	44,47%	49,62%
	Rather agree	34,98%	34,15%	42,40%	40,49%	37,45%	33,72%
	Neither agree nor disagree	13,78%	16,52%	15,78%	11,69%	11,91%	11,69%
	Rather disagree	1,06%	4,91%	1,33%	1,92%	2,13%	0,77%
	Strongly disagree	0,71%	0,67%	0,76%	0,35%	0,43%	0,57%
	Not applicable	0,00%	0,00%	0,00%	3,32%	3,62%	3,64%
Staff mobility for Training To/From Partner Countries							
	Strongly agree	41,67%	43,17%	45,71%	47,06%	47,03%	46,76%
	Rather agree	46,43%	39,57%	33,14%	32,35%	40,54%	38,13%
	Neither agree nor disagree	11,90%	15,11%	17,71%	14,71%	10,27%	10,79%
	Rather disagree	0,00%	1,44%	2,86%	5,88%	1,08%	2,88%
	Strongly disagree	0,00%	0,72%	0,57%	0,00%	1,08%	1,44%

Preglednica 20: Would you have gone on the Erasmus+ mobility abroad if you had not received an Erasmus+ grant?

Mobility Type	Would you have gone on the Erasmus+ mobility abroad if you had not received an Erasmus+ grant?	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Student mobility for Studies To/From Partner Countries							
	No	48,23%	57,85%	55,24%	42,11%	52,91%	52,63%
	Maybe	39,01%	26,45%	29,37%	34,21%	29,07%	23,31%
	Yes	6,38%	6,61%	6,29%	7,89%	6,98%	15,04%
	(prazno)	6,38%	9,09%	9,09%	15,79%	11,05%	9,02%

Preglednica 21: Will you, according to your Learning Agreement, gain academic recognition from your sending institution for your period abroad?

Mobility Type	Will you, according to your Learning Agreement, gain academic recognition from your sending institution for your period abroad?	2015	2016	2017	2018	2019	2020
---------------	---	------	------	------	------	------	------

Student mobility for Studies To/From Partner Countries

Full recognition	59,57%	68,60%	56,64%	59,65%	72,67%	75,94%
Partial recognition	32,62%	20,66%	32,87%	33,33%	16,28%	21,05%
No recognition	7,80%	10,74%	10,49%	7,02%	11,05%	3,01%

Preglednica 22: Was equal treatment ensured by your receiving institution during your participation in the programme?

Mobility Type	Was equal treatment ensured by your receiving institution during your participation in the programme?	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Student mobility for Studies To/From Partner Countries							
Yes		78,72%	82,64%	86,01%	85,96%	82,56%	87,22%
Unable to judge		21,28%	15,70%	13,29%	14,04%	17,44%	12,03%
No		0,00%	1,65%	0,70%	0,00%	0,00%	0,75%

Preglednica 23: How long have you been employed by your sending institution?

Mobility Type	How long have you been employed by your sending institution?	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Staff mobility for Teaching To/From Partner Countries							
Less than 1 year		1,56%	1,53%	0,71%	1,94%	1,98%	3,09%
1 to 5 years		11,72%	19,85%	14,29%	16,50%	10,89%	23,71%
5 to 10 years		17,97%	25,19%	13,57%	22,33%	22,77%	14,43%
Over 10 years		68,75%	53,44%	71,43%	59,22%	64,36%	58,76%
Staff mobility for Training To/From Partner Countries							
Less than 1 year		20,24%	3,60%	5,71%	2,94%	4,86%	2,16%
1 to 5 years		21,43%	30,22%	23,43%	19,12%	20,00%	24,46%
5 to 10 years		21,43%	17,99%	20,57%	26,47%	21,08%	27,34%
Over 10 years		36,90%	48,20%	50,29%	51,47%	54,05%	46,04%

Preglednica 24: Are you a permanent member of staff?

Mobility Type	Are you a permanent member of staff?	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Staff mobility for Teaching To/From Partner Countries							
No		0,78%	10,69%	5,71%	3,88%	13,86%	12,37%
Yes		99,22%	89,31%	94,29%	96,12%	86,14%	87,63%
Staff mobility for Training To/From Partner Countries							
No		8,33%	6,47%	8,57%	8,82%	10,27%	7,91%
Yes		91,67%	93,53%	91,43%	91,18%	89,73%	92,09%

Preglednica 25: Is your current job a full time job/part time job?

Mobility Type	Is your current job a full time job/part time job?	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Staff mobility for Teaching To/From Partner Countries							
Full time		94,53%	88,55%	90,00%	95,15%	83,17%	87,63%
Part time		5,47%	11,45%	10,00%	4,85%	16,83%	12,37%
Staff mobility for Training To/From Partner Countries							
Full time		89,29%	97,12%	94,86%	88,24%	91,89%	89,21%

Part time

10,71% 2,88% 5,14% 11,76% 8,11% 10,79%

Preglednica 26: Was this your first staff mobility period financed by the Erasmus+ or Lifelong Learning Programmes?

Mobility Type	Was this your first staff mobility period financed by the Erasmus+ or Lifelong Learning Programmes?	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Staff mobility for teaching between Programme Countries							
	No	72,61%	72,85%	72,93%	73,74%	69,66%	75,14%
	Yes	27,39%	27,15%	27,07%	26,26%	30,34%	24,86%
Staff mobility for Teaching To/From Partner Countries							
	No	36,72%	37,40%	39,29%	46,60%	63,37%	54,64%
	Yes	63,28%	62,60%	60,71%	53,40%	36,63%	45,36%
Staff mobility for training between Programme Countries							
	No	50,53%	61,61%	58,94%	69,63%	64,47%	72,80%
	Yes	49,47%	38,39%	41,06%	30,37%	35,53%	27,20%
Staff mobility for Training To/From Partner Countries							
	No	38,10%	50,36%	51,43%	52,94%	48,11%	57,55%
	Yes	61,90%	49,64%	48,57%	47,06%	51,89%	42,45%

Preglednica 27: Is mobility of staff actively encouraged by your institution as part of its strategy for internationalisation?

Mobility Type	Is mobility of staff actively encouraged by your institution as part of its strategy for internationalisation?	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Staff mobility for teaching between Programme Countries							
	Very much	53,14%	55,91%				
	Much	33,99%	32,26%				
	Little	12,54%	9,95%				
	Very little	0,33%	1,88%				
Staff mobility for Teaching To/From Partner Countries							
	Very much	63,28%	58,78%	61,43%	64,08%	63,37%	63,92%
	Much	24,22%	29,01%	30,00%	27,18%	31,68%	26,80%
	Little	9,38%	10,69%	7,14%	7,77%	2,97%	7,22%
	Very little	3,13%	1,53%	1,43%	0,97%	1,98%	2,06%
Staff mobility for training between Programme Countries							
	Very much	56,18%	52,80%				
	Much	36,75%	38,03%				
	Little	7,07%	8,05%				
	Very little	0,00%	1,12%				
Staff mobility for Training To/From Partner Countries							
	Very much	78,57%	64,03%	64,00%	72,06%	66,49%	74,82%
	Much	21,43%	28,78%	26,86%	26,47%	25,41%	17,27%
	Little	0,00%	7,19%	6,86%	1,47%	8,11%	4,32%
	Very little	0,00%	0,00%	2,29%	0,00%	0,00%	3,60%

Preglednica 28: Staff - claims

Mobility Typ / Claim	Strongly agree	Rather agree	Neither agree nor disagree	Rather disagree	Strongly disagree	Not applicable
Staff mobility for teaching between Programme Countries						
I contributed to create spin-off effects like curriculum development, development of joint courses or modules, academic networks, research collaboration, etc.	30,99%	37,31%	21,33%	5,40%	2,32%	2,65%
I contributed to increasing the quality and quantity of student or staff mobility to and from my sending institution	41,14%	42,22%	14,31%	1,13%	0,32%	0,86%
I have built cooperation with players in civil society	5,62%	12,58%	30,29%	20,95%	16,36%	14,20%
I have built cooperation with players in the labour market	4,37%	7,29%	30,62%	22,03%	20,09%	15,60%
I have enhanced my curriculum design skills	21,47%	40,49%	26,38%	4,66%	1,10%	5,89%
I have enhanced my employment and career opportunities	21,44%	34,61%	31,91%	5,72%	2,86%	3,46%
I have enhanced my organisational/management/leadership skills	17,49%	35,64%	33,86%	7,78%	1,73%	3,51%
I have experimented and developed new learning practices or teaching methods	27,39%	40,79%	25,75%	5,30%	0,77%	0,00%
I have experimented and developed new, innovative learning practices or teaching methods	25,52%	42,33%	22,82%	5,03%	0,98%	3,31%
I have gained sector-specific or practical skills relevant for my current job and professional development	25,00%	40,87%	24,89%	5,29%	1,35%	2,59%
I have improved my competences in the use of Information and Communication Technology tools (e.g. computer, internet, virtual collaboration platforms, software, ICT devices, etc.)	10,75%	18,84%	39,90%	14,69%	9,67%	6,16%
I have improved my foreign language skills	29,48%	37,63%	23,81%	4,70%	2,21%	2,16%
I have increased my job satisfaction	46,00%	38,23%	12,69%	1,57%	0,76%	0,76%
I have increased my social, linguistic and/or cultural competences	38,28%	42,66%	15,28%	2,21%	0,49%	1,08%
I have learned from good practices abroad	51,35%	38,23%	7,34%	1,73%	0,43%	0,92%
I have reinforced or extended my professional network or built up new contacts	69,71%	25,97%	3,35%	0,54%	0,27%	0,16%
I have reinforced the cooperation with the partner institution/organisation	66,58%	26,51%	4,54%	1,30%	0,49%	0,59%
I have shared my own knowledge and skills with students and/or other persons	87,63%	11,23%	0,81%	0,05%	0,16%	0,11%
Staff mobility for Teaching To/From Partner Countries						

I contributed to create spin-off effects like curriculum development, development of joint courses or modules, academic networks, research collaboration, etc.	39,00%	35,86%	19,86%	4,29%	1,00%	0,00%
I contributed to increasing the quality and quantity of student or staff mobility to and from my sending institution	48,71%	40,14%	9,00%	1,86%	0,29%	0,00%
I have built cooperation with players in civil society	10,00%	18,71%	37,86%	18,29%	15,14%	0,00%
I have built cooperation with players in the labour market	9,14%	16,00%	37,14%	21,86%	15,86%	0,00%
I have enhanced my curriculum design skills	23,92%	40,20%	28,90%	4,65%	2,33%	0,00%
I have enhanced my employment and career opportunities	27,57%	38,29%	27,43%	4,00%	2,71%	0,00%
I have enhanced my organisational/management/leadership skills	25,00%	36,29%	31,29%	5,71%	1,71%	0,00%
I have experimented and developed new learning practices or teaching methods	31,58%	41,35%	20,30%	5,01%	1,75%	0,00%
I have experimented and developed new, innovative learning practices or teaching methods	31,56%	39,87%	23,92%	3,99%	0,66%	0,00%
I have gained sector-specific or practical skills relevant for my current job and professional development	33,14%	38,86%	22,14%	4,86%	1,00%	0,00%
I have improved my competences in the use of Information and Communication Technology tools (e.g. computer, internet, virtual collaboration platforms, software, ICT devices, etc.)	16,00%	20,86%	42,29%	13,71%	7,14%	0,00%
I have improved my foreign language skills	29,57%	35,14%	27,29%	5,29%	2,71%	0,00%
I have increased my job satisfaction	49,00%	38,43%	10,43%	1,43%	0,71%	0,00%
I have increased my social, linguistic and/or cultural competences	43,00%	42,57%	12,29%	1,71%	0,43%	0,00%
I have learned from good practices abroad	56,86%	32,57%	9,14%	1,14%	0,29%	0,00%
I have reinforced or extended my professional network or built up new contacts	72,29%	23,71%	3,14%	0,71%	0,14%	0,00%
I have reinforced the cooperation with the partner institution	73,14%	21,14%	4,29%	0,86%	0,57%	0,00%
I have shared my own knowledge and skills with students and/or other persons	85,43%	13,43%	0,57%	0,29%	0,29%	0,00%

Staff mobility for training between Programme Countries

I contributed to create spin-off effects like curriculum development, development of joint courses or modules, academic networks, research collaboration, etc.	23,56%	29,73%	26,54%	5,74%	3,97%	10,45%
I contributed to increasing the quality and quantity of student or staff mobility to and from my sending institution	34,37%	37,81%	19,81%	2,45%	1,56%	4,00%
I have built cooperation with players in civil society	11,27%	18,14%	31,75%	13,68%	8,01%	17,15%
I have built cooperation with players in the labour market	12,26%	15,17%	31,33%	13,71%	9,92%	17,61%
I have enhanced my curriculum design skills	19,17%	25,94%	26,07%	3,83%	1,28%	23,71%
I have enhanced my employment and career opportunities	27,99%	33,59%	29,06%	4,04%	1,84%	3,47%
I have enhanced my organisational/management/leadership skills	27,92%	38,55%	24,27%	3,83%	1,03%	4,39%
I have experimented and developed new learning practices or teaching methods	21,88%	29,67%	32,94%	7,64%	7,88%	0,00%
I have experimented and developed new, innovative learning practices or teaching methods	22,17%	24,98%	22,24%	3,19%	0,96%	26,45%
I have gained sector-specific or practical skills relevant for my current job and professional development	44,47%	37,53%	13,47%	2,02%	0,57%	1,95%
I have improved my competences in the use of Information and Communication Technology tools (e.g. computer, internet, virtual collaboration platforms, software, ICT devices, etc.)	17,75%	23,25%	32,42%	10,13%	6,41%	10,03%

I have improved my foreign language skills	41,64%	35,36%	17,08%	2,45%	1,35%	2,13%
I have increased my job satisfaction	50,74%	34,44%	12,05%	1,42%	0,60%	0,74%
I have increased my social, linguistic and/or cultural competences	49,01%	37,21%	10,38%	1,59%	0,57%	1,24%
I have learned from good practices abroad	69,28%	26,86%	2,52%	0,39%	0,43%	0,53%
I have reinforced or extended my professional network or built up new contacts	64,67%	29,41%	4,32%	0,96%	0,32%	0,32%
I have reinforced the cooperation with the partner institution/organisation	53,12%	29,31%	12,33%	2,80%	0,82%	1,63%
I have shared my own knowledge and skills with students and/or other persons	51,84%	34,55%	8,04%	1,74%	0,96%	2,87%

Staff mobility for Training To/From Partner Countries

I contributed to create spin-off effects like curriculum development, development of joint courses or modules, academic networks, research collaboration, etc.	36,46%	32,15%	23,92%	3,92%	3,54%	0,00%
I contributed to increasing the quality and quantity of student or staff mobility to and from my sending institution	48,10%	36,08%	12,78%	1,52%	1,52%	0,00%
I have built cooperation with players in civil society	14,18%	21,39%	41,01%	11,52%	11,90%	0,00%
I have built cooperation with players in the labour market	13,67%	16,33%	42,53%	13,54%	13,92%	0,00%
I have enhanced my curriculum design skills	28,57%	30,36%	30,10%	5,10%	5,87%	0,00%
I have enhanced my employment and career opportunities	33,29%	32,78%	28,10%	3,54%	2,28%	0,00%
I have enhanced my organisational/management/leadership skills	36,46%	37,72%	22,15%	2,03%	1,65%	0,00%
I have experimented and developed new learning practices or teaching methods	23,62%	27,89%	35,43%	6,03%	7,04%	0,00%
I have experimented and developed new, innovative learning practices or teaching methods	34,44%	28,06%	28,57%	3,57%	5,36%	0,00%
I have gained sector-specific or practical skills relevant for my current job and professional development	45,44%	38,23%	13,42%	2,15%	0,76%	0,00%
I have improved my competences in the use of Information and Communication Technology tools (e.g. computer, internet, virtual collaboration platforms, software, ICT devices, etc.)	20,89%	26,08%	35,82%	10,13%	7,09%	0,00%
I have improved my foreign language skills	38,48%	31,01%	23,29%	3,54%	3,67%	0,00%
I have increased my job satisfaction	52,28%	33,42%	12,41%	1,01%	0,89%	0,00%
I have increased my social, linguistic and/or cultural competences	53,92%	33,92%	10,00%	0,89%	1,27%	0,00%
I have learned from good practices abroad	68,73%	26,20%	3,80%	0,89%	0,38%	0,00%
I have reinforced or extended my professional network or built up new contacts	72,53%	23,04%	3,16%	0,63%	0,63%	0,00%
I have reinforced the cooperation with the partner institution	71,39%	22,41%	4,81%	0,89%	0,51%	0,00%
I have shared my own knowledge and skills with students and/or other persons	64,30%	28,86%	5,44%	0,51%	0,89%	0,00%

Preglednica 29: Students - claims

Mobility Typ / Claim	Strongly agree	Rather agree	Neither agree nor disagree	Rather disagree	Strongly disagree
Student mobility for studies between Programme Countries					
I am better capable of taking over work tasks with high responsibility after my stay abroad	30,37%	43,41%	21,98%	3,43%	0,81%
I am more able to adapt to and act in new situations	57,10%	35,32%	6,62%	0,77%	0,19%
I am more able to cooperate with people from other backgrounds and cultures	50,52%	35,69%	11,63%	1,77%	0,39%
I am more able to reach decisions	27,73%	39,64%	26,27%	5,50%	0,86%
I am more able to think and analyse information critically	37,28%	41,10%	18,91%	2,32%	0,39%
I am more aware of social and political concepts like democracy, justice, equality, citizenship, civil rights	27,90%	33,41%	28,50%	7,55%	2,64%
I am more confident and convinced of my abilities	52,33%	38,82%	7,49%	1,12%	0,24%
I am more interested in European topics	30,21%	31,96%	27,51%	8,17%	2,15%
I am more interested in knowing what happens in the world daily	32,15%	33,98%	24,83%	7,45%	1,59%
I am more open-minded and curious about new challenges	59,58%	30,61%	8,29%	1,27%	0,25%
I am more tolerant towards other persons' values and behaviour	48,18%	33,22%	15,13%	2,90%	0,57%
I believe that my chances to get a new or better job have increased	34,36%	45,46%	16,64%	2,87%	0,67%
I can easily imagine working abroad at some point in the future	59,74%	28,54%	8,10%	3,09%	0,53%
I can easily imagine working in the country where I did my Erasmus+ period in the future	40,21%	29,81%	16,95%	9,51%	3,52%
I feel more European	29,14%	25,14%	29,51%	10,68%	5,52%
I have a clearer idea about my professional career aspirations and goals	29,33%	39,76%	22,30%	7,20%	1,40%
I have better opportunities for traineeships or student jobs in my home country	22,67%	35,68%	31,35%	8,49%	1,81%
I have increased my sector- or field-specific skills	34,17%	41,63%	19,90%	3,29%	1,01%
I intend to participate more actively in social and political life of my community	30,05%	31,70%	26,89%	9,18%	2,19%
I know better my strengths and weaknesses	47,34%	41,08%	10,02%	1,35%	0,20%
I would like to work in an international context	53,29%	29,81%	14,00%	2,39%	0,51%
Student mobility for Studies To/From Partner Countries					
I am more able to adapt to and act in new situations	72,21%	24,51%	3,28%	0,00%	0,00%
I am more able to cooperate with people from other backgrounds and cultures	71,84%	23,42%	3,88%	0,49%	0,36%
I am more able to reach decisions	52,31%	36,53%	9,95%	1,21%	0,00%
I am more able to think and analyse information critically	54,49%	34,83%	9,47%	1,21%	0,00%
I am more aware of social and political concepts like democracy, justice, equality, citizenship, civil rights	45,63%	32,77%	16,50%	3,52%	1,58%
I am more capable of taking over work tasks with high responsibility	58,13%	32,04%	8,74%	1,09%	0,00%
I am more confident and convinced of my abilities	69,05%	26,94%	3,88%	0,12%	0,00%
I am more interested in European topics	57,16%	27,06%	12,01%	2,67%	1,09%

I am more interested in knowing what happens in the world daily	50,97%	29,98%	14,20%	3,76%	1,09%
I am more open-minded and curious about new challenges	71,72%	23,06%	4,37%	0,85%	0,00%
I am more tolerant towards other persons' values and behaviour	62,50%	27,31%	8,37%	1,70%	0,12%
I believe that my chances to get a new or better job have increased	59,10%	32,16%	8,01%	0,49%	0,24%
I can easily imagine working abroad at some point in the future	65,05%	27,18%	6,07%	1,58%	0,12%
I can easily imagine working in the country where I did my Erasmus+	52,79%	27,21%	14,43%	3,93%	1,64%
I can easily imagine working in the country where I did my Erasmus+ period in the future	47,40%	31,98%	15,22%	4,43%	0,96%
I feel more European	45,21%	27,68%	17,91%	5,69%	3,51%
I have a clearer idea about my professional career aspirations and goals	50,12%	35,68%	12,14%	1,82%	0,24%
I have better opportunities for traineeships or student jobs in my home country	44,90%	31,07%	18,93%	3,76%	1,33%
I have increased my sector- or field-specific skills	49,51%	36,17%	11,89%	1,58%	0,85%
I intend to participate more actively in the social and political life of my community	47,57%	29,85%	18,08%	3,40%	1,09%
I know better my strengths and weaknesses	60,80%	33,13%	4,85%	1,21%	0,00%
I would like to work in an international context	69,78%	22,69%	7,16%	0,36%	0,00%

Student mobility for traineeships between Programme Countries

I am better capable of taking over work tasks with high responsibility after my stay abroad	47,22%	39,47%	11,39%	1,57%	0,36%
I am more able to adapt to and act in new situations	59,27%	35,38%	4,76%	0,48%	0,12%
I am more able to cooperate with people from other backgrounds and cultures	50,78%	36,73%	10,58%	1,33%	0,57%
I am more able to reach decisions	33,52%	41,42%	20,23%	3,99%	0,83%
I am more able to think and analyse information critically	45,77%	41,61%	11,25%	1,12%	0,26%
I am more aware of social and political concepts like democracy, justice, equality, citizenship, civil rights	25,25%	30,15%	31,53%	9,39%	3,69%
I am more confident and convinced of my abilities	60,91%	34,17%	3,97%	0,74%	0,21%
I am more interested in European topics	27,41%	30,79%	29,51%	9,20%	3,09%
I am more interested in knowing what happens in the world daily	28,44%	32,55%	27,46%	9,18%	2,38%
I am more open-minded and curious about new challenges	59,49%	32,14%	7,28%	0,88%	0,21%
I am more tolerant towards other persons' values and behaviour	46,48%	35,19%	15,91%	1,85%	0,57%
I believe that my chances to get a new or better job have increased	52,83%	37,61%	8,08%	1,21%	0,26%
I can easily imagine working abroad at some point in the future	62,32%	26,08%	8,73%	2,52%	0,36%
I can easily imagine working in the country where I did my Erasmus+ period in the future	50,12%	29,05%	13,98%	5,30%	1,55%
I feel more European	24,42%	26,06%	32,72%	10,70%	6,11%
I have a clearer idea about my professional career aspirations and goals	45,53%	38,21%	13,39%	2,35%	0,52%
I have better opportunities for traineeships or student jobs in my home country	35,64%	34,52%	22,54%	5,47%	1,83%
I have increased my sector- or field-specific skills	49,48%	36,40%	11,86%	1,76%	0,50%
I intend to participate more actively in social and political life of my community	27,01%	30,27%	30,43%	9,63%	2,66%
I know better my strengths and weaknesses	54,80%	37,83%	6,63%	0,59%	0,14%
I would like to work in an international context	55,02%	28,08%	14,46%	2,28%	0,17%

Student mobility for traineeships To/From Partner Countries

I am better capable of taking over work tasks with high responsibility after my stay abroad	70,59%	23,53%	5,88%	0,00%	0,00%
I am more able to adapt to and act in new situations	71,15%	26,92%	1,92%	0,00%	0,00%
I am more able to cooperate with people from other backgrounds and cultures	76,92%	21,15%	1,92%	0,00%	0,00%
I am more able to reach decisions	44,23%	46,15%	7,69%	1,92%	0,00%
I am more able to think and analyse information critically	53,85%	38,46%	7,69%	0,00%	0,00%
I am more aware of social and political concepts like democracy, justice, equality, citizenship, civil rights	42,31%	30,77%	17,31%	5,77%	3,85%
I am more capable of taking over work tasks with high responsibility	71,43%	28,57%	0,00%	0,00%	0,00%
I am more confident and convinced of my abilities	59,62%	38,46%	1,92%	0,00%	0,00%
I am more interested in European topics	51,92%	34,62%	11,54%	1,92%	0,00%
I am more interested in knowing what happens in the world daily	46,15%	23,08%	25,00%	5,77%	0,00%
I am more open-minded and curious about new challenges	59,62%	36,54%	3,85%	0,00%	0,00%
I am more tolerant towards other persons' values and behaviour	63,46%	30,77%	3,85%	1,92%	0,00%
I believe that my chances to get a new or better job have increased	69,23%	26,92%	3,85%	0,00%	0,00%
I can easily imagine working abroad at some point in the future	57,69%	34,62%	7,69%	0,00%	0,00%
I can easily imagine working in the country where I did my Erasmus+	45,71%	40,00%	14,29%	0,00%	0,00%
I can easily imagine working in the country where I did my Erasmus+ period in the future	47,06%	35,29%	17,65%	0,00%	0,00%
I feel more European	43,59%	25,64%	17,95%	10,26%	2,56%
I have a clearer idea about my professional career aspirations and goals	67,31%	25,00%	7,69%	0,00%	0,00%
I have better opportunities for traineeships or student jobs in my home country	48,08%	28,85%	15,38%	3,85%	3,85%
I have increased my sector- or field-specific skills	69,23%	23,08%	5,77%	1,92%	0,00%
I intend to participate more actively in the social and political life of my community	38,46%	28,85%	26,92%	5,77%	0,00%
I know better my strengths and weaknesses	69,23%	21,15%	9,62%	0,00%	0,00%
I would like to work in an international context	61,54%	28,85%	9,62%	0,00%	0,00%